

Beyoğlu Anadolu İmam Hatip Lisesi

MARIL.ÂS

AYLIK KÜLTÜR EDEBİYAT DERGİSİ SAYI:6 MAYIS 2015 RECEP 1436

İMTİYAZ SAHİBİ

Beyoğlu Anadolu İmam Hatip Lisesi
Adına Okul Müdürü
Mahmut Yelek

TETKİK EDEN

Ragıp Küçüker
Süleyman Ocakçı

YAYIN KURULU

Akif Akyıldız
Abdullah Faruk Çiftler
Muhammed Musa Bakar

YAZAR-ŞAİR

LAEDRİ - Muhammed Latif Albayrak
ZİVEKÂR - Muhammed Musa Bakar
DİRİLİŞ ERİ - Mehmet Fatih Tiftik
HÜŞYÂR - Abdullah Faruk Çiftler
ABDÜLHÂDÎ - Abdülhadi Uysal
MÜŞAHİD - Alibaz Dursun
MUŞTU - Akif Akyıldız
FUÂD - Fuat Sarı
ÂŞİKÂNE - Enes Kavas
HAYALÎ - Ömer Faruk Narin
SANTÜRİ - Abdülbaki Yaşat
GARİBYOLCU - Furkan Demir
EFDÂL - Nurullah Yusuf Ergür
KÂFÎ - Mehmed Akif Çetinkaya
ÂFÂKÎ - Muzaffer Enes Topaloğlu
MİSAFİR - Mustafa Yasir Demirkol
ZİRÜH - Muhammed Mert Sönmez
AFRASIYAB - İbrahim Ethem Erdoğan

İditörden

“Yine kalem hasret kâğıda...” diye bir yola çıktık bundan beş ay evvelisinde. Gerek yazarlar gerek çizenler gerek de bu işin başında duranlar çok mesafe kat etti haddince. Biz “Mahlâs Dergisi” adını verdik “dünyayı kurtarma operasyonu”muza ve kurtarmaktan hiçbir zaman da vazgeçecek değiliz. Mayıs ayı altıncı ay dergi için. Bu talip-matlup dönemin de son ayı olacak inşallah.

26 Mayıs’ta dünyaya gelen Üstad Necip Fazıl Kısakürek 78 sene sonra yine Mayıs’ın 26. günü vefat etti. Ve bir “dava” bıraktı kalanlara. Davasıyla davalanmak umuduyla.

29 Mayıs 1453. Şehirlerin şehrinin Devlet-i Âli Osmani’ye katılmasının günü. Çağ kapatıp çağ açan bir hadise İstanbul’un fethi. “Onu fetheden asker ne güzel askerdir.” Ne güzel askerdir Ulu Hakan Fatih Sultan Mehmed Han. “Onu fetheden ordu ne güzel ordudur.” Ne güzel ordudur Osmanlı’nın iman dolu göğsü gibi serhaddi olan ordusu. Ve ne güzeldir ki o şehir Peygamber Efendimiz Hz. Muhammed Mustafa (sav)’in hadisine nail olmuştur. İstanbul Mayıs’ta fethedilmiştir.

Ve “üç aylar”ın ilk ayı Receb-i Şerif. Peygamber efendimizin duasıyla “Allah’ım Receb’i ve Şaban’i bize bereketli kıl ve bizi Ramazan’a ulaştır.”

Dilimizin döndüğü, gücümüzün yettiği kadar dile getirmeye çalıştık İstanbul’un fethini, Üstad Necip Fazıl Kısakürek’i ve üç aylar hakkında kısaca birkaç şeyi. Sürç-i lisanımız affola.

Bu sayıyla birlikte “Mahlâs Dergisi” üç aylık bir ara verecek yayın hayatına. Biz de bu sebepten geçmiş sayılarda hâlihazırda yayınlanmış olan eserlerden bir derleme yaparak mayıs sayısına bir zenginlik kattık. Dileyenler “dergimahlas@gmail.com” adresine e-mail yoluyla ulaşabilir geçmiş sayılarına “Mahlâs Dergisi”nin.

Allah gücümüzü kuvvetimizi sabit kulsın. Ayağı yere sağlam basan mü’min kullarından eylesin.

Vesselam.

Akif AKYILDIZ

Fihrist

Aylardan Mayıs'tı 6

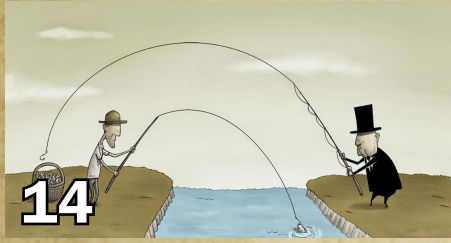

Şairlerin Sultanına Dair 8

İstanbul 10

Üç Aylar 11

Yine... 12

Biz, Kapitalizm ve Yabancılaşma 14

Yok 18

Aramızdaki Cinnet: Afazi 20

Ayrılık Vakti 23

Krizantem Çiçeği 24

İslam'ın Sökülen İlk Kulpu: Huşu 28

Kırmızı... 30

Tarif 31

Âhir Zaman 32

Çehreler... 33

Duyguların... 34

Edeb Ya Hu! 35

Her Kahraman Yiği Değildir 36

Aşk ve Hayal 39

Ölü Bir Yazar Bize Ne Anlatabilir? 40

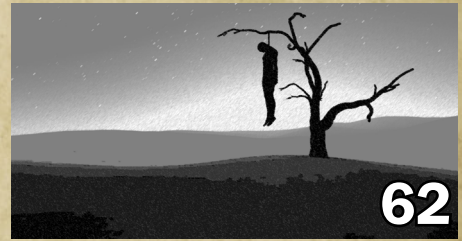
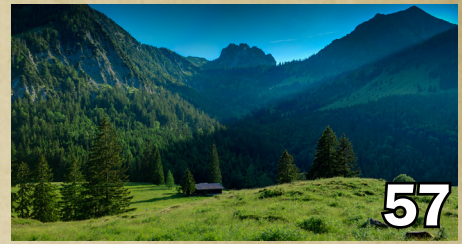
Diyalektik Üzerine 43

Filistin Biz ve Diğerleri 44

- 46 Sonsuz Sevgili
47 Durma...
48 Yaşasın Kötülük
50 "Ha" Deyince Gidilmez Bu Yol
52 Bir İntihar Mektubunun Son Mektubu
53 Gece...
54 Pencereler
56 Kasvet...
57 Yayla
58 Uzak Yoldan Geldim Hasretim İçin
62 Tereddüt
64 İçimdeki Leyla ile Vaveyla
65 Kardelen Metaforu
66 Waldo F.'nin Son Günü
70 Yoksul
72 Yürüyorum...
73 Bahardan Sonsuza
74 Güneş'in...
75 Hasret
76 Osmanlı Sadrazamları
82 Mülahazât
83 Seher Vakti

**Tahtadan yapılmış bir uzun kutu:
Baş tarafı geniş ayak ucu dar.
Çakanlar bilir ki, bu boş tabutu,
Yarın kendileri dolduracaklar.
Necip Fazıl KISAKÜREK**

AYLARDAN MAYIŞTI

1983 aylardan Mayıs ve günlerden Çarşamba'ydı. Yalnız yürüyordum Fatih sokaklarında. Fırtınalar kopuyordu içimde, yüreğimde depremler oluyordu. Atpazarı'ndan yukarı doğru yürürken kahvehanelere baktım. Ve yine iç geçirdim. İnsanlar neden bu kadar duyarsız olabiliyorlardı. Neden susuyorlardı haksızlığa karşı. Neden duymuyorlardı? Bilmiyorlar mıydı "Haksızlığa karşı susan, dilsiz şeytan gibidir." Abim bundan dolayı şehit olmamış mıydı. Metin Abi bu yüzden şehit olmamış mıydı. Her bu sokaktan geçtiğimde abimin Metin abiyle konuşmasını ve geleceğe umutla bakan gözlerini hatırlarım ve gözlerim dolar. Evet işte orada, Fatih Camii'nin avlusunun orada şehit olmuştu Metin abi. Güzel günler ve güzel insanlarla uzun sürmüyor hayat. Tek tesellimiz, yüce rabbimizin sevdiği kulunu daha çok imtihan etmesi. Fatih Camii'ni de geçtim. Eminönü'ne doğru yürüyordum. Sebepsiz ve amaçsız bir şekilde. Vefa'ya ne kadar yakışıyordu Şehzadebaşı. Kemerden aşağı doğru yürürken birden duraksadım. Garip bir his kapladı içimi. Tedirginleşmiştim. Aklıma ilk olarak Rezaizde Kütüphanesi'ne gitmek geldi. Sonra tiyatronun olduğu caddede yürümeye başladım. Kütüphane'nin kapısına geldiğimde kapalıydı ve üstünde koskoca man "CENAZEDEN DOLAYI KAPALIYIZ" yazıyordu. Acaba kütüphane görevlisi-

nin bir yakını mı ölmüştü? Bu düşünce çok saçma gelmişti fakat bu neticeyi değiştirmiyordu. Her neyse artık mecburen Beyazıt Kütüphanesi'ne gidecektim. Vezneciler İETT Otobüs Garı'nı geçtikten sonra nihayet kütüphanenin önüne gelebilmişim. Ortalıkta kimse gözüküyordu. Kütüphane'nin önünde yaşlı bir adam gördüm. O da benim gibi ne olduğunu anlamamış şaşkın şaşkın etrafına bakıyordu. Uzun bir şaşkınlıktan sonra burada beklemenin de hayır getiremeyeceğini anladım ve Eminönü'ne doğru yürümeye başladım. Beyazıt'a geldiğimde her zamanki civıltısını koruyordu bu mekan. Çiçek satmaya çalışan romanlar mı desem, yoksa iki üç tane çalıntı malı ucuza getirip satmaya çalışan işportacıları mı, yoksa kaçak kitap satan sahafları mı? Bütün bu olup bitenlerin arasından Eminönü'ne doğru ilerlerken bir gazeteci çocuğun bağırışını duyuyordum. "Üstad Necip Fazıl vefat etti! Büyükdoğu camiası yasta! Muhafazakar camia yasta!" diyordu. Tam olarak emin olamadım. Yoksa...

İnnalillahi ve inna ileyhirciun diyebilirdim sadece. Sonrasını anlatmasam daha iyi. Ne çok emeği vardı bana. Daha liseye giderken mecmua çıkartmamızı sağlamış. Her türlü maddi ve manevi destekte bulunmuştu. Bizim dedemiz yaşındayken bize abilik yapmıştı.

Her öğrettiğini en ince ayrıntısına kadar öğretmişti. Cuma günü namazdan sonra okula gitmez, onun yanına giderdik. Sadece Büyükdoğu'da değil kitapçılarda, fuarlarda, yolda, camide kısacası her yerde ders yapardık. Onunla yürümek bir dersti bize! İslami kesimin "DURUŞ" ne demek öğrendiği adamdı Üstad. Namazda oturunca biraz sağa doğru çevirirdi başını. Üstad bize hapishaneden korkmamamızı, devamızdan asla vazgeçmememizi söyleyen adamdı. Biz Türkiye iflah olmaz, din elden gitti derken; o dîni götürdükleri gibi geri getirecekler derdi. Umutluymdu gelecekten ve mutluymdu halinden. O bize Abdülhakim Arvasi Hazretleri'nden öğrendiklerini aktarırdı. Biz de doyasıya dinlerdik. Üstad'ın benim yazar olmamda etkisi de büyüktür. Bir gün gelip "Niye Allah için yazmıyorsunuz?" dedi ve ben bu sözüzürene günlerce düşündüm. Birkaç denemeden sonra yazılarımı direkt olarak Üstad'a götürüyordum. Bir süre böyle devam etti fakat sonra dergilerde yazmaya başladım. Bir süre sonra ise öykü üzerine yoğunlaştım. Her neyse üstad beni derinden etkilemişti. Yıllarca bu böyle devam etti. Fakat 1 haftadır hastalığından dolayı görüşemediğim hocamın vefat haberi beni derinden sarsmıştı. O gün haliç vapurundan indikten sonra mezarlığa doğru koşuşumu hiç unutmam. En yorucu ve en duygusal dakikalarımıydı o dakika-

lar. Mezarı başında bekliyordum. Tanıdıkları, dostları hatta ailesi bile gitmişti. Ben ayrılamıyordum. Sevmiştim, öyle sevmiştim ki onun bana bakarak bana garip duygular yaşattığı saatleri unutamıyordum. Şimdi o bakmayacak mıydı? Yıllar geçti, yollar geçti. Dünya değişti hatta insanlar değişti. Türkiye değişti. Üstad sen Türkiye'den umutlanmakla çok haklıymışsın. Şimdi Türkiye, Büyükdoğu. Büyükdoğu da Türkiye. Üstad şimdi yine mezarının başındayım. Sana söylemek istediğim o kadar çok şey var ki! Söyleyeyim; kitapların akın akın okunuyor, filmlere ve dizilere konu oluyor-sun, hakkında onlarca belgesel var Üstadım. Öyle bir şey diyeceğim ki Üstad, mezarında bir kez daha pürnur olacak kalbin. Hani senin "ben yazarım, o okur" dediğin adam var ya, işte o muhtar oldu. Sonra belediye başkanı oldu. Senin şiirini okudu hapse girdi. Senin şiirlerin eşliğinde hapisten çıktı. Sonra başbakan oldu. Üstad o var ya, evet o, şu anda Reisi Cumhur. Yanlış duymadın Üstad. O adam hergün çıkıyor senin şiirlerini okuyor. Eğer sen bize "duruş, hakkaniyet, samimiyet" nedir öğretmeseydin biz bugünlere gelebilir miydik? Üstad ben gecikmeyeyim. Yavaştan gideyim dergiye. Sen derdin ya her zaman, "Sabaha iş bırakmayınız, işinize gecedden başlayınız." diye. Akşam ezanı okunuyor Üstad. Allah'a ısmarladık...

HUŞYAR

**Ebedi gençlik ölüm, desem kimse inanmaz;
Taş ihtiyarlar, servi çürür, ölüm yıpranmaz.
Karacaahmet bana neler söylüyor, neler !
Diyor ki, viran olmaz tek bucak, viraneler...**

Keçib Faş

Sairlerin Sultanı'na Dair...

İnanın bu yazıyı yazmakta pek mütereditim. Ancak bu sayıda üstadı anmadan geçmek büyük bir saygısızlık olacaktı. Bu fevkalade güç yazıyı kaleme almak da bana düştü. Eğer anlattıklarında bir hata görürseniz, üstadın muradına ve mefkûresine tam manasıyla vakıf olmayan benim gibi aciz bir müteşairi mazur görünüz. Zira biliyorum ki bir şeyler eksik kalacak.

Üstadın hayatını baştan sona anlatmak değil gayem. Zira üstad gibi kimselerin hayatları az çok kulağımıza çalınmıştır. Biz, nasipse eğer; hayatının ve gayesinin bir hulasesi niteliğindeki şiirlerine ve şairliğine değineceğiz. Necip Fazıl, dönemin kaliteli okullarında tahsil görmüş ve Fransa'ya giderek felsefe okumuştur. Ancak bu yıllarda sefahate daldığı herkesçe malumdur. Fakat sonrasında bir şeyh efendi ile tanıştı şair Necip Bey: Abdülhakim Arvasi hazretleri. O mübarek zat, ettiği leziz sohbetlerle şair Necip Fazıl'ı öylesine de-

rinden etkiledi ki; Necip Fazıl'ın "Tam Otuz Yıl" şiirini büyük bir sevinç ve burukluğu bir arada yaşayarak kaleme almasına vesile oldu:

"Tam otuz yıl saatim işlemiş ben durmuşum; Gökyüzünden habersiz, uçurtma uçurmuşum."

Nitekim bundan sonraki hayat serüvenini ve edebi hayatını bu minvalde şekillendirmiştir.

Necip Fazıl bir devre şiirleriyle damga vurmuş, bugün "yedi güzel adam" şeklinde tanıdığımız birçok kıymetli şairimizin yetişmesinde büyük rol oynamıştır. Şairliği hakkında meşhur "Çile" kitabında şöyle söyler:

"Şairliğim on iki yaşında başladı. (...) Annem, bir an gözlerimin içini tarayıp: - Senin, dedi; şair olmanı ne kadar isterdim! (...) içimden kararımı verdim; - Şair olacağım! Ve oldum."

Şiir yazmaya bu şekilde başlayan Necip Fazıl, yine adı geçen kitabında poetikasını söylüyor:

"Allah'ın kainata efendi olarak yarattığı, insan ehramının zirve taşı; ve şair... (...) O, her şeyimiz; topyekun barlık nimetinin her şubesiyle beraber poetikamızın, şiir telakkimizin de kaynağıdır. (...) Şair demek, Gaye-İnsan ve Ufuk peygamberi, kainatın efendisini, Allah'ın sevgilisini sezmeye doğru ileri bir istidat..."

Ve sonrasında devam eder, Necip Fazıl'da peygamber aşkı bambaşka bir boyuttadır:

“Şiir bu mukaddes eşiğin süpürgesi, şair de boynundaki süpürücülük borcuyla insanoğlunun en yüksek rütbelilerinden birisi...

Ben, bu rütbelilerin en yükseği içinde, onun ümmetlik liyakatinin en alçak ferdi olarak, o mukaddes eşiğinin süpürücüsüyüm!

Kendimi böylece takdim ederim!”

Kalbi islam nuruyla dolu ve dava ateşiyle yanıp tutuşan bir Müslüman şairin telakkisine bakınız... Şiiri yere göğe sığdıramayan birçok kimsenin şiir kudretinde Necip Fazıl'a erişememesi belki de bu sırda gizlidir.

Necip Fazıl; fikirden, vecdden, Allah'tan yoksun bir şiir olamayacağını, olsa dahi bunun pek yavan ve cılız bir şiir olacağını savunur. Elbette bu durum diğer edebi türler için de geçerlidir. Şiirin olmazsa olmaz iki unsuru vardır ona göre: his, fikir. Şair bu iki unsuru en güzel şekilde zihninde ve kalbinde birleştirip kalemine aksettirmelidir. Nitekim meşhur Sakarya şiirinde:

**“Hani Yunus Emre ki, kıyında geziyordu;
Hani ardına çil çil yeşil kubbeler serpen ordu?
Nerede kardeşlerin, cömert Nil, yeşil Tuna;
Giden şanlı akıncı, ne gün döner yurduna?”**

Diyerek hem Osmanlı Hilafeti'nin dağılmasıyla kaybettiğimiz beldeleri hatırlatır bizlere; hem de şanlı akıncıları ve kahraman ordumuzu anarak cihat ruhumuzu harekete geçirmek için uğraşır.

Necip Fazıl şiiri, edebi gücüyle “Fikir şiiri öldürür, didaktikleştirir ve okuma zevkini yok eder”, “Edebiyatı mesaj kaygısına kurban etmeyin” vs. gibi laflara verilmiş bir cevap niteliğindedir. O, şuara suresinde belirtilen ölçütlere uyar, meleklerin beytini tespah ettiği Şair Şeyhî gibi, Kaside-i Bürde şairi Ka'b

bin Züheyr gibi kullanır sanatını:

“Anladım işi, sanat Allah'ı aramakmış, Marifet bu, gerisi yalnız çelik çomakmış...”

Doğru dürüst bir fikir kırıntısı dahi görünmeyen, his yoksunu şiirler yayınlayan günümüz edebiyat dergilerine de bir tokat aşkeder Çile şairi.

Necip Fazıl bilhassa yaşadığı dönem için pek mühim bir zattı. Hala öyledir. Ve bize elli beş yol öteden gönderir mesajını:

“Mehmed'im sevinin, başlar yüksekte!
Ölsek de sevinin, eve dönsek de!
Sanma bu tekerlek, kalır tümsekte!
Yarın elbet bizim, elbet bizimdir,
Gün doğmuş, gün batmış, ebet bizimidir!”

İlk kitabını henüz yirmi bir yaşındayken çıkaran, fikirleri sebebiyle aylarca hapis yatan, defalarca yargılanmasına sebep olmasına ve kapatılmasına rağmen dava uğrunda tekrar tekrar dergiler çıkaran, birbirinden kıymetli tam 98 eser sahibi bu ulvi şahsa bir fatihayı esirgemeyelim.

Bu naçizane yazı, Necip Fazıl gibi bir deryayı anlatmakta ancak bir katre niteliğinde olsa da Üstad'ı anlatmaya en ufak bir katkı olduysa ne mutlu. Onun davasını sürdürebilmek, vasiyetini yerine getirebilmek gayesiyle...

“Çile çile üstüne düştü mücevher tarihi
Var mı şair çileden çıksın Necip Fazıl gibi”
(Orhan Okay, Necip Fazıl'ın vefatı üzerine tarih düşürerek bu dizeleri yazmıştır.)

İstanbul

Fetih... Büyük Fetih ve Fatih...

Asıl fetih aşılmaz kaleleri, geçit vermez beldeleri, güneş batmaz ülkele-ri fethetmek değildir. Asıl fetih, insanın insanı fethi, gönül fethidir. “At sırtında dünyayı fethetmek kolay iş. Zor olan at-tan inip onu idare etmektir.” dememiş miydi 13.yy’ın azgın komutanı ki o Doğu Asya’dan Anadolu’ya kadarki bölgeyi devletin topraklarına katmıştı; lakin zulümle yönettiği topraklar kısa süre için-de yıkılmıştı. Asıl fetih gönül fethidir. O gönülleri de fethetmişti. Öyle ki şehrin kapısında insanların ellerinde çiçeklerle, hediyelerle, dillerinde sevinç ifadeleriyle karşılanmıştı. Latin külâhı görmektense Türk sarığını yeğlerim denmişti. İşte o zaman Fatih olmuştu.

Peygamber Efendimizin (sav) “Kos-tantiniyye bir gün feth olunacaktır. Onu fetheden asker ne güzel asker, onu fet-heden komutan ne güzel komutandır.” Hadisinin muhatabı olmuştu o kutlu as-ker. Ve uzaktan sesleniyordu şair “Vur deyr-i küfrün üstüne rekz-î hilâl için/ Gelmiş bu şehsüvâr-ı cihangir aşkına... Son savletinle vur ki açılıns surlar/ Fecr-î hüçûm içindeki Tekbir aşkına.” Bu uğurda kararlıydı. “Ya ben İstan-bul’u alırım, ya İstanbul beni.” diyerek yola çıkmıştı. Hocası Akşemseddin’in ve Molla Gürani’nin ilmi terbiyesinden geçerek Fatih olmuştu. İstanbul’una ka-

vuşmuştu. İstanbul... Ne de güzel anlat-mışlar:

Bu şehr-i Stanbul ki bî-misl ü bahâdır
Bir sengine yek-pâre Acem mülkü fedâdır.
Bir gevher-i yektâdır iki bahr arasında
Hürşîd-i cihan-tâb ile tartılsa sezâdır.
Bir kân-ı ni’amdır ki onun gevheri ikbâl
Bir bâğ-ı İremdir ki gülü izz ü ulâdır.
Altında mı üstünde midir cennet-i a’lâ
El-hak bu ne hâlet bu ne hoş âb u havâdır.

Yıl 1453... Yaylar gerilmiş, kılıçlar kınından çıkarılmış, toplar sürülmüş, saflar dizilmişti. Savaş başlamıştı. Bir yanda bin yıllık Hıristiyan Roma, diğer tarafta bin yıl İslam nuruyla yoğrulan ümmetin sancaktarı Osmanlı. Konstan-tinopolis iki lider, iki âşık arasında, bir tarafta şair Nedim’in methettiği İstan-bul’unu savunmak için kılıç kuşanıp ölene kadar cesurca savaşıyan Konstantin Palaiologos, diğer tarafta fetihten sonra Fatih unvanını alacak Sultan Mehmed. 50 gün sürmüştü kuşatma; ama hala ele geçirilememişti. Yedi tepeli İstanbul nazlıydı, bir yandan ayrılıp diğerine gide-miyordu. Madem sen bana varmıyorsun, seni zincirle bağladılar bana varmaman için, o zaman ben de seni denizleri aşip karadan gemileri yürüterek alırım dedi Fatih. İstanbul, İslambol olmuştu...

ZİVEKAR

Yine dizinin dibindeyim Üsküdar
Kürkçü dükkânım Üsküdar...
Ama ben o kadar kurnaz değilim
Kolaydır beni kandırmak
İki çift lafına bakar
Uzakta bir gemi var
Görüyor musun?
Bir gün o gemiyle geleceğim sana
Hayır hayır, korkma
Sen o gemiye benden daha aşına
Belki ben o geminin tek yelkeniyim
Belki de o gemi benim
Tek yelkenim
Bilemezsin ki
Ve sen gemi, sana sesleniyorum
Duyuyor musun?
Biraz daha bekle beni, geliyorum
Son çayımı içmeden
Son yağmura tutulmadan
Son sözümü söylemeden
Geliyorum
Nice bulutlar
İlk rüzgâra kanıp kaçtılar
Bütün maviliklerini arkalarında bırakarak
Olup biten hiçbir şeyi umursamayarak
Kaçtılar
Ama sen beklemelisin beni
Arkanda mavilikler bırakarak
Gidemezsin
Altında olup bitenleri umursamamak
Elinde değil
Çünkü sen,
Sen bulut değilsin ki

HAYALİ

Üç Aylar

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الحمد لله رب العالمين اللهم صل على سيدنا محمد وعلى آله وصحبه وسلم

Bizim için çok değerli ve önemli bir vakit olan üç aylar (Recep, Şaban ve Ramazan ayları) içerisindeyiz. Bu kıymetli fırsatın mahiyetini iyi bilip, en güzel şekilde istifade etmeliyiz.

Üç aylar Müslüman için kendini hesaba çekme, eksikliklerini tesbit edip düzeltme, çokça daldığımız dünyadan uzaklaşma ve Allahu teelayı çokça zikredip ona yaklaşma dönemidir. Üç aylar günahlarımızdan dönüp tevbe etmemiz için rabbimizden bize büyük bir nimettir. Bu aylarda yapacağımız ibadet ve niyazlar senenin diğer aylarında da kulluk bilincini, ibadet ve taata iştiağımızı artırır.

Rabbimiz tevbe kapısını bizim için her zaman açık tutar. Gün içinde affedilmemiz için bir vesile olarak beş vakit namaz kılınmışken, bir hafta içindeki günahlarımıza kefarete ise Cuma günüdür. Sene içindeki günahlarımızın affı için de üç ayların sonuncusu Ramazan bize büyük bir müjdedir. Nitekim Resulullah şöyle buyurmuştur:

“Büyük günahlardan kaçınıldığı takdir-

de beş vakit namazdan her biri bir sonraki vakte kadar, her cuma bir sonraki cumaya kadar ve her Ramazan bir sonraki Ramazana kadar aralarında geçen günahlara kefarete olur.” (Müslim, taharet 16)

Bu aylar hürmet edilmesi gereken aylardır. Recep, Şaban ve Ramazan aylarında her türlü kötülükten sakınılıp salih amellere yönelinmelidir. Bu ayları gafletle geçirmekten korkulmalıdır. Zira Resulullah “Ramazana ulaşıp da affolunmadan çıkıp giden adamın burnu yerde sürtünsün” (Fethu’r-Rabbanî) buyurmuştur. Bir başka hadiste efendimiz şöyle buyurmuştur:

رجب شهر الله وشعبان شهري ورمضان شهر امتي
“Recep Allah’ın ayıdır. Şaban benim ayıdır. Ramazan ise ümmetimin ayıdır.”

Yine efendimiz bu aylar gelince şöyle dua etmiştir:

اللهم بارك لنا في رجب وشعبان وبلغنا رمضان

“Allah’ım bize Recep ve Şabanı mübarek ve bereketli kıl ve bizi Ramazana eriştir”

Bazı salih kişiler tarafından sene bir ağaca benzetilmiştir. Recep ayı ağacın yapraklı olduğu günleri, Şaban ayı

ağacın meyveli bulunduğu günleri Ramazan ayı ise meyvenin toplandığı günleri temsil eder.

Üç ayların Regaib, miraç ve be-
raat kandilleri ile kadir gecesini içinde
bulundurması ve hemen sonunda ise
bayramın gelmesi bu ayların sene içeri-
sindeki önemini bize gösterir.

Receb-i şerifte tesbih, tekbir, tak-
dis, tahmid ve tehlilin; Şaban-ı şerifte ise
efendimize salâvatın çoğaltılması tavsiye
edilmiştir.

Üç aylarla ilgili diğer birkaç rivayet şöy-
ledir:

من صام يوماً من رجب عدل له بصيام ثلاثين سنة

“Recepte bir gün oruç tutan kişi otuz
sene oruç tutmuş gibi sevaba nail olur”
(Ğunye)

من صدق في رجب باعده الله تعالى من النار كمقدار غراب طار فرخا من
الكره وهو في طواء حتى مات هرما

“Bir kimse Recepte bir sadaka verirse
Allah-u teala onu cehennemden yavru
bir karganın ölünceye dek uçtuğu mik-
tar kadar uzaklaştırır.” Kimileri karga
beş yüz sene yaşar demiştir. (Ğunye)

لو يعلم العباد ما في رمضان لتمنت أمتي أن يكون رمضان السنة كلها

“Eğer insanlar Ramazan ayının kıyme-
tini bilselerdi ümmetim bütün senenin
Ramazan olmasını dilerdi.” (Terğib ve
Terhib)

Kendisine efdal oruç hangi oruçtur diye
sorulduğunda efedimiz:

صيام شعبان تعظيماً لرمضان

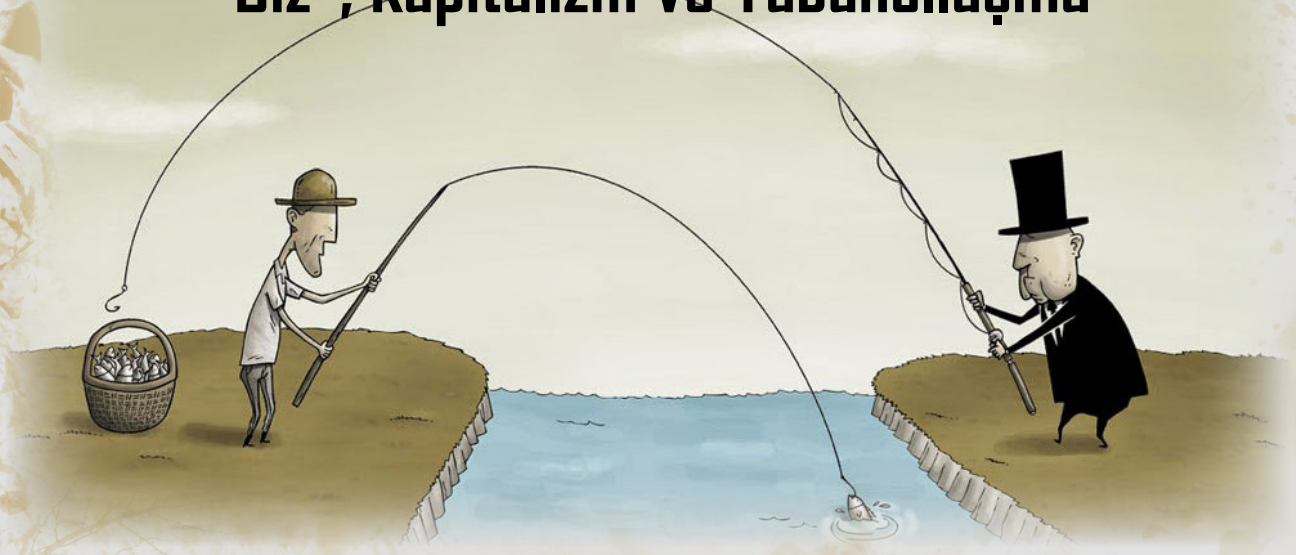
“Ramazan-ı şerifi tazim için tutulan Şa-
ban orucudur.” buyurmuştur.(Ğunye)

Rabbimiz hepimizi üç aylara değer verip
bu aylardan nasip alan kullardan eyle-
sin.

LAEDRİ

"Biz", Kapitalizm ve Yabancılaşma

Suriye, Irak, Yemen, Filistin ve daha pek çoğu derken, Türkiye'nin gündemine "bomba gibi düşüp" değiştirdiği iddia edilen Survivor! Ve kafamı kemiren soru, nasıl insanlarız "biz"? Ya da, "biz" diye bir şey var mı? Sosyal psikologlar "var" diyorlar. "Biz" bir toplumun belirli bir zaman diliminde güncel olan "sosyal karakteri"ni en iyi tarif eden tanımlamadır. "Sosyal karakter" ise "aynı kültüre mensup bireylerin çoğunluğunun paylaştığı kişilik yapılanmasının özü". Halkların çevrelerinde gelişen olaylara verdikleri tepkilerle belirleniyor.

Türk sosyal karakteri, şiddeti, işsizliği, savaş tehlikesini bir yana bırakıp, "Survivor" isimli bir "eğlence" programı üzerine yoğunlaşan bir yapılanma mıdır? Eğer bu doğruysa, telmihi ne? Doğru değilse, günlerdir televizyonlarda milyonların aynı saatte izlediği ve ertesi gün üzerine derin analizlerin yapıldığı bu programın telmihi ne? Bu noktada devreye kapitalist ekonominin üç temel unsuru giriyor: muhasebeleştirme, soyutlama ve pazar.

Kapitalizm öncesinde bir zanaat-kâr, üretimini küçük ve tanıdık bir müşteri grubu için gerçekleştirirdi. Ürünü

için talep ettiği fiyat, sosyal konumunu sürdürmesine elverecek kadar kâr içerirdi. Maliyetlerin ne olduğunu aşağı yukarı bilirdi. Öyle tantanalı muhasebe sistemlerine ihtiyacı yoktu. Aynı durum çiftçiler ve diğer meslek grupları için de geçerliydi. Oysa çağdaş kapitalizmde şirket demek, bilanço demektir. Bilanço, yani, bir kalem darbesiyle oynayan kâr, zarar rakamları. Somuttan soyuta geçiş. Günümüzde iş adamları, şirket yöneticileri ömürlerinde bir arada görmedikleri trilyonlarla oynarlarken, çalışanlar soyut olduğu kadar da devasa bir makinanın parçalarından öte varlıklar değildir. Emekçilerin "birisi" olmaktan çıkıp, "bir şey" olmaya, "insan" olmaktan çıkıp "rakam" olmaya geçişleri böyle.

Bir ikinci oluşum, uzmanlaşma ve iş bölümü. Üretim süreci karmaşıklaştıkça, emekçi nihai ürünün sadece bir kısmı, cüzi bir kısmı ile ilgili. Bütünü görmüyor. Bütünü gören tek adam yönetici, o da ürünün kendisiyle değil, üretim rakamlarıyla ilgili. Muhasebeleştirme ve soyutlama olmadan kitle üretimini sürdürmek mümkün değil. Ne ki, ekonomik faaliyetin insanoğlunun başlıca eylemi haline geldiği durumlarda muhasebeleştirme ve soyutlama hayatın

diğer alanlarına da sığıyor. Birey, kendi dışındaki şeylerle, insanlarla ve hatta kendisiyle ilişkisinde muhasebe ilkelerini kullanır, somut olayları soyutlaştırıyor.

Bir nesneye, bir insan ya da hayvana iki türlü yaklaşmak kabil: Somut yaklaşım, yaklaşılanın tüm niteliklerini ayırt etmek, eşsiz ve biricik olduğunu görmek, içselleştirmek demek. Soyut yaklaşım, farklılıkları değil benzerlikleri öne çıkaran yaklaşım. Böylece, örneğin, bir masaya bakarken, o masayı oluşturan tahtanın cinsi, cilâsının kalitesi, işçiliğinin niteliği gözden kayboluyor. Niteliği ne olursa olsun, üzerinde yemek yenecek dört ayaklı bir nesne olarak ortaya çıkıyor. Ayağımız yerden kessin yeter diye bindiğimiz otomobil, başımızı sokalım diye kiraladığımız kaçak yapı, ülkemiz de yakından bildiğimiz bir ruh hali, değil mi?

Bu ruh hali, giderek bireyin önce başka insanları, ardından kendisini algılama biçimini de belirler oluyor. Kişilere özgü somut özellikler, somut gerçeklikler göz ardı ediliyor. Nasıl ki, “altmış milyarlık bir otomobil”den, “beş yüz milyarlık bir ev”den bahsederken otomobi-

lin ve evin somut niteliklerinden değil, muhasebe defterleri üzerindeki soyutlarmalarından bahsediyoruz; “kaç paralık adamsın ki?” diye sorduğumuz zaman da öyle. “Kaç paralık adamsın?” sorusunu hem başkalarına, hem de kendimize yöneltiyoruz, “Kaç paralık adamım ki?”

Zaman içinde insanların bir baba, bir dost, bir büyük, bir bilge olarak somut nitelikleri, soyut, yani pazar değerlerinin yanında tali kalıyor. Bir çiçek, bir gül bile, gül olmaktan çıkıyor, şu-şu fiyatlar arasında satın alınabilir, hediyeleşme eşya hüviyetine bürünüyor. Sevdiğiniz bahçeden koparttığınız gülleri götüremez oluyorsunuz; dünyanın en güzel çiçeği de olsa, değeri pazarda belirlenmemişse kıymeti olmuyor. Geldiğimiz bu noktada sadece şeylerin değil, kendimizin de dâhil olduğu insanlarla olan ilişkimizi onların pazar-fiyatları belirliyor.

Muhasebeleştirme o noktada ki, sel baskını, deprem gibi felâketler de soyut rakamlarla ifade ediliyor, insanların acılarıyla değil. Gazetelerdeki ölüm ilânları vefat edenleri değil, ilişkilendirildikleri şirketleri anlatıyor. Nerede tam sayfa bir ölüm ilân görerseniz, müteveffanın

arkasında büyük bir şirket olduğunu bilirsiniz. Ölen Ahmet ya da Mehmet değil, feşmekân şirketin sahibi, ortağı, hısmıdır.

Artık eşref-i mahlûkat değiliz, hayır. En ufak bir sorumluluğumuz yok, bu dünya bizden sorulmuyor. Canlı, cansız yaratıklara borçlu olduğumuz duygusunu yitirdik. Şu kadar insanımız yoksulluk sınırının altındaymış, bu kadar gencimiz işsizmiş derdimiz değil. Çünkü onlar soyut rakamlardan ibaret ve işlerin bu hale gelmesinde en ufak bir sorumluluğumuz yok. Somut acılarla teması kaybettik.

Geriye dönelim: Survivor gündemimize bomba gibi düşmedi, hayır. Akşam haberlerinde elindeki taşla kendini savunmaya çalışan küçük çocuğun hali de gündemimize düşmedi/düşmüyor. Ne biriyle, ne de ötekiyle geliştirdiğimiz somut bir ilişki olması söz konusu değildi. Tepki bile göstermiş değiliz, çünkü bu hayat bizim hayatımız değildi, bizim olmayan bir hayattan sorumlu değildik.

Bilim, üretim, politika... Bu faaliyetlerin tümü insani anlam taşıyan temellerinden ve boyutlarından hemen tamamıyla soyutlanmış durumdadır. Rakamlar ve soyutlamalarla yaşıyoruz. Somut hiçbir şey olmadığına göre, sahibi olan hiçbir şey de yok. Her şey mümkün, hiçbir şey mümkün değil. Türk insanı hayatı tepeden gözlemleyebileceği, müdahale edebileceği konumundan atılmış durumda. Savruluyor.

Kapitalizmin insan fitratı üzerindeki etkisi diyorlar: yabancılaşma fenomeni. Kelimenin İngilizcesi “alienation” meczupları tanımlamakta kullanılırdı. Fransızcada *aliéné*, İspanyolcada *alien-do* psikopat anlamına gelir, yani mutlak suretle yabancılaşmış birisi. “Alienist” İngilizce’de bugün bile deli doktoru anlamındadır.

Yabancılaşma, kişinin kendisini de “yabancı” olarak gördüğü bir ruh halidir. Benliğinden “kopmuş” hali. Kendi hayatına olsun, hâkim olamadığı ruh hali. Hareket eder, bir takım işler görür ama yaptıklarının kölesidir, faili değil. Kendisinden en az başkalarına olduğu kadar uzaktır. Yabancılaşma bilinen eski patolojilerdendir de. Karl Marks “kişinin kendi eyleminin kendisine el olan, kendisinden ‘gayri’ olan bir güç, kendisi tarafından yönlendirileceği yerde ona tepeden bakan ve karşı olan bir güç haline geldiği durum” olarak tanımlar. Kutsal kitaplardaki karşılığı genel olarak “putperestlik” şeklindedir. Kur’an’da, Furkan suresinin 43 ve 44. ayetlerinde çok iyi bir şekilde açıklanır bu durum.

“Kendi nefsinin arzusunu kendisine ilah edineni gördün mü? Ona sen mi vekil olacaksın? Yoksa sen onların çoğunun (söz) dinleyeceklerini yahut akıllarını kullanacaklarını mı sanıyorsun? Onlar hayvan gibidirler, belki yolca onlardan daha da şaşkındırlar.”

Şaşırdınız mı? Putperestlikle tek tanrılı dinler arasındaki en önemli farklardan birisi de kişinin yabancılaşması, yani elleriyle inşa ettiği bir puta, kendi eyleminin sonucuna tapıyor olmasıdır. İnsanın kendi eylemi, putu, kendisine yabancı, ona tepeden bakan ve karşı olan bir güç haline gelir. Sınırsız yeteneklerini kullanabileceği onca şey varken, kalkar bir put yapar, var olma nedeni diye o putu beller, onun önünde eğilir, ona tapar.

Put ille de cahiliye döneminde yapılmış bir heykel olmayabilir. Ayette geçen, “*kendi nefsinin arzusu*” olabileceği gibi yaşadığımız şu modern dönemde herhangi bir varlık olabilir. Put bir kere inşa edildi mi insan hem kendisini hem de başkalarını “nesnelere” algıladığı gibi algılamaya başlar. Kendisi, kendisinden bağımsız olan bir şeydir sanki. Ortalıkta avare kasnak gibi döner durur artık. İnsani zenginliği ile, sonsuz yetenekleri ile teması kesilmiştir. Dünyada Allah’ın halifesi olduğunu da, dünyanın ondan sorulacağını da unutmamıştır. Bundan böyle kendisini, yaratıcı güçlerinin ve aklının aktif taşıyıcısı olarak değil, kendi dışındaki ve varlığını vehmettiği güçlere bağımlı, yapabilecekleri sınırlı bir “şey” olarak algılayacaktır ve bu nokta, çöküş noktasıdır. Malum, “şey”lerin onuru yoktur; şeref, haysiyet, onur gibi değerler bir masa ya da bir sandalye için geçerli olan değerler değildir. İnsanın bir “şey”e indirildiği bu patolojide tüm insanî değerler de yavaş yavaş bir kenara atılır.

Günümüz Türkiyelisinin putları saymakla bitmez fakat bir genelleme yapılacak olursa, günümüzün toplumsal karakterlerinden bahsedilebilir. Toplumla iyi uyarlanmış, başarılı karakter. Bastığı yerde ot bitmeyen; para, şöhret, güç, sevgi, saygı, din, ideoloji, özen, rikkat, bilgi, hoşgörü, ne varsa yağmalayan binlerce, milyonlarca yağmacı! Bu

karakterler sanatçılar, aydınlar, bürokratlar vb. her kesimden çıkabilir. Ortak paydaları Türkiye insanının onları kendi eliyle inşa etmesidir. Ardından yabancılaşma öyle şiddetli olur ki bu karakterler Türkiye insanına tepeden bakan birer güç haline gelirler. Tek taraflı da değildir bu, Türkiye insanı da boyun eğer ve hatta tapar onlara!

Bu meşum hastalığın daima toplumsal bir yapılanmayla olduğu da söylenemez. Bireysel hayatta da sıkça görülür. Örneğin, yeşil kart peşinde koşarken, ya da çifte vatandaş olup Amerikan bayrağının altında yemin ederken, bir yandan da Filistin mazlumları için ağlayan pek çokları vardır. Ya da, bir yandan siyasilere söverken, öte yandan tescilli parti liderleri ile fotoğraf çektirebilmek için türlü hokkabazlıklar yapan tipler çıkar her yandan.

Edilgenlik hemen her zaman yabancılaşmanın yeni bir belirtisi olarak karşımıza çıkar. Bir sanatçıya, aydına, lidere hatta devlete tapınma ölçüsünde bağımlılık gibi görünenin altında yatan aslında kendinden vazgeçmişliktir. Savrulmaya razı olmaktır. Savrulmaya razı olmak yani özgüvenin geri gelmeyecek şekilde kaybı. Onun bunun dedikodusundan geçilmeyen televizyon kanallarımızı, “Aman ha! Kopenhag kriterleri” diye bağrınan eli kanlı bir takım yazarları, ülkeyi terk etmeye hazırlanan gençlerimizin edilgenliğini gördükçe Allah’ın emanetine layık olmadığımız duygusuna kapıldığımızı itiraf etmeliyim. Bu durumda söylenecek son cümle de Alev Alatlardan: “Yeryüzünden silinmemiz gerekiyorsa silinelim ama haysiyetimizi koruyarak, zarafetle ve yitirmeksizin mizah duygumuzu külliyen.”

YOK

Deli divane oldum bir tasta bulundum. Meğer tas fani imiş sonu gelirmiş. Bana bunu dediler de silkindim şöyle. Tasa birileri girer birileri çıkardı. Sadece bana mahsus sanırdım bu mahpushane. Çektim besmele. Yalnız değilmişim. Aydan gelme, gece saçlı, yay kaşlı, kara gözlü bir pericik gördüm. Gördüm de dürüldüm. Kalbim bir hoplar pir hoplar oldu. Derhal bir hal çare düşündüm. Ya ben ona ya o bana idi. Çok vakit irdeledim kalbimi. Bir karara vardım. Gittim güzeller güzeli periciğe derdimi açtım. Periciğin bir anası bir de atası varmış. Danışmak gerek deyip başından savdı beni. Ertesi gün, öbürkü gün derken aşındırdım periciğin kapısını.

rı kovaladı. Hiç bıkmadan usanmadan vardım periciğin kapısına. Hep bir cevap bekledim lakin bir çıt çıkacak görünmüyordu. Himmet ağacı var dediler. Vardım himmet ağacına himmet bulmaya. Himmet ağacında bir hikmet buldum. “Evladım sen bakisin. Pericikse fanidir. Sen bakilikten faniliğe geçmedikten gayrı Pericik sana bakmaz.” Himmet diletim ağaçtan. “Bu pericik beni öldürür.” dedimse de himmet ağaç bana bir yol öğretmedi. Faniliğin yolunu arar oldum. Baki olanlardan yardım istedim. Bir veli zat buyurdu: “Evladım sana faniliği öğretim lakin buna katlanır mısın bilemem.” dedi. “Pericik için her şey benden.” dedim veli zata.

Oysa onun ne anasıyla ne atasıyla konuşmuşluğu yokmuş. Yıllar yıllar

“Evladım.” dedi zat. “Fanilik, faniliği gerektirir. Eğer derdine deva bu-

lamazsan bir kötülük işlersin. Lakin bakılık bunu sana öğütmez.” Aniden kaynar sular boşaldı kafamdan aşağı. Ben ki asırlardır fenaya bulaşmamıştım. Zata döndüm ve bütün benliğimle isteğimin “pericik” olduğunu deyiverdim. “Evladım” dedi zat bir kez daha. “Bu tas da fanidir. Tas sen var olmadan varlığını durdurursa ne pericik kalır tasta ne de sen kalırsın. Tasa bir kaşık çalındı mı bütün yaşayarı silkeler. Bu da periciğe zarara mahal verir.” Düşündüm. Bu iş olmalıydı da bir çare yok muydu. Başka veli zatların kapılarını çaldım. Biri dedi: “Yok olacaksın. Yok olacaksın ki pericik kapısını aşındıranı görmeyince düşsün derdine de yok olmak istesin. Tek çare yol budur.” Yok olmak diledim Tanrı’dan. Yok olmadan pericik yetişti: “Ey baki olan, duydum ki yok olurmuşsun.

Ben bir hiçim yanında senin. Bir garip faniyim. Yok’um senin katında.” deyince Tanrı’dan dileğim gerçek oldu. Yok oldum.

Pericik yokluğu bilmiş ki yok olunca hakikati anladım. Bu tas bir dünya. Pericikse şeytan imiş. Anasıyla atası dostları imiş. Veli zatlar gönderilenler, himmet ağacı delilmiş. Kaşıkça uyarı imiş açıkça. Benden öncekilere de olanlardan. “Yok olmak” kul olmamış. Pericik en sonda yoluma oturmuş, şükredenlerden olmayayım diye gelmiş. Yok oldum da anladım. Yok olmak kime gerek?

MUSTU

“Dünyada sanki bir garip veya bir yolcu gibi ol.”

(Riyazü’s Salihin, Hadis No.472)

Aramızdaki Cınnet: Afazi

Cinnet kelimesi dilimize Arapça'dan ithal. TDK sözlüğü "delilik" gibi basit bir açıklamayla yetinirken Sevan Nişanyan'ın "Sözlerin Soyağacı: Çağdaş Türkçenin Etimolojik Sözlüğü" sözcüğün "cin" kökünden geldiğini söyler. Arapça cin kelimesinin de kökenine inildiğinde gānāh, "örtünme, gizlenme, kapanma" anlamındaki Aramice fiil görülür ve nihayetinde cinnet sözcüğü için yapılan tanım "Bilincin örtülmesi"dir. Dikkat edilirse cinnet halinin edilgen bir yapısı olduğu görülebilir. Edilgen, dışarıdan gelen bir etkiyle oluşan "pasif" durumlar için kullanılır. Bu da demektir ki cinnet hâli, içinde bulunan insandan bağımsız, başka bir varlıktan gelen etkiye dayanır.

Bu noktada okuyucuların neden bir kelime üzerine bu kadar yoğunlaştığını bilmesi gerekiyor sanırım. Önceki günlerde katıldığım bir konferansta insanların bilinçlerinin nasıl örtülmüş olduğuna bizzat şahit olunca -detayları vermiyorum, fakat aynı şeyi farklı şekillerde söyleyerek birbiriyle tartışan ve hatta kavga eden insanlar gördüğümü söyleyebilirim-, artık daha çok gündemde kalması gereken bir meseleye dikkat çekmek istedim.

Başlıkta görüldüğü gibi, mesele afazi ismindeki bir hastalıktan kaynaklanıyor. Afazi, aphasie, eski adıyla "heceli kelimeler melekesi" tıpta kanama, zedelenme gibi travmalar nedeniyle beyindeki kortikal lisan alanlarının boşalması sonucunda insanın konuşmıyor, konuşulanı anlamıyor olması durumu. Afazik hastada, konuşma çıkışı hemen hiç yoktur ya da minimal düzeydedir. Duyduğunu, okuduğunu anlama, mi-

nimal düzeydedir. Tekrarlama, isimlendirme minimal düzeydedir. Afazi, büyük bir konfüzyonel boşluğu, karmaşayı ifade eder. Çevreden gelen sesli ve yazılı uyarıların kişide hiçbir izlenim uyandırmadığı bir boşluktur, silinmişliktir. Büyük bir şaşkınlık ve amnezidir, bellek kaybıdır. Afazi hastası bu karmaşa ve bellek kaybı içinde hiçbir şey yakalayamadığı, her şey uçar gibi cereyan ettiği için hasarın boyutu hakkında bir düşünce de oluşturamaz. Ayrıca duygusal açıdan da kararsızdır. Nereden bakılsa kırılma noktası.

"Celbedilmiş Afazi" ya da "Toplumsal Afazi" ise bu hastalığın geniş kitleler üzerinde herhangi bir fiziki darbe olmaksızın, kortikal alanların sistemli bir şekilde kaotik mesajlarla tahrip edilmesiyle ortaya çıkan bir versiyonu.

Malum, varlıklarla ilişkilerimizde en önemli nokta muhabatımız olan varlığı tanımaktır ki bu ancak isimlendirmeyle gerçekleşir. Mevcudiyet alanının insan tarafından bilinen kısmındaki her varlığın isminin olması da bundan kaynaklanır. Ve en nihayetinde, ismi olmayan şey, insan için yoktur. Çünkü onunla kavramsal düzlemde bir ilişki içine giremiyordur.

Celbedilmiş Afazi tam bu isimlendirme noktasında devreye girer. Kortikal lisan alanlarına, bir varlığa birden fazla ve birbiriyle ilintisiz isimler atfederek verilen büyük zararlar kavramsal düzlemde o varlığın bir ismi oluşmaz ya da hatalı oluşur. Bunun sonucundaysa kişinin kavramsal düzlemde tanımlayamadığı bu varlıkla olan "ilişkisizliği" fiziki düz-

leme yansır. Aralık 1992’de TBMM tavanına çiğ köfte yapıştıran milletvekillerini hatırlarsınız. Bu durum Celbedilmiş Afazi’ye güzel bir örnektir. 90’lı yılların Türkiye’inde milletvekili olmak için gerekli olan vasıfların ne olduğu bir yana, milletvekillerinin zihinlerinde oluşmuş Türkiye, millet ve meclis kavramları üzerinde düşünülmesi gereken bir duruma işaret eder. Bugünden baktığımızda, ayırıcı niteliği “milletin vekili olma” olan insanların hareketlerinden toplumun içine düştüğü bu çıldırışlığın tarihine de dikkat çekerim.

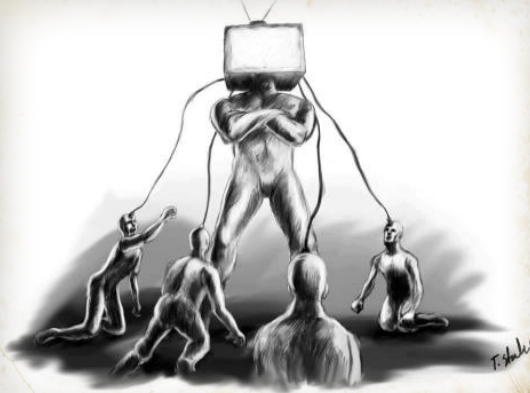
İşin daha da korkunç yanı, isimlerin aslında tek bir varlığa karşılık gelmemeleri. İsimler çağrışımlarıyla bütünlük kazanırlar ve bu açıdan bir isim yalnızca bir varlığa işaret etmez. Hemen bir örnekle pekiştirelim. Elma yalnızca bir meyvenin ismi değildir. Elma aynı zamanda bir ağaçtır, bir çaydır, bir iklimdir, bir renktir, bir coğrafyadır. Elma kelimesinin kortikal lisan alanlarındaki tahribi tüm bu saydığım kavramlara zarar verecektir.

İnsanlarla varlıklar arasındaki ilişkinin zarar görmesi veya yok olması daha da kötüsünü beraberinde getirir: İnsanla insan arasındaki ilişkinin yok olması. Çünkü Afazi’nin etkin olduğu toplumlarda “ortak dil” yok olmaya başlar. Bunun neticesinde toplum ayrışır. Mesela “hak” kelimesi dendiğinde mütebedeyin bir Müslüman hemen Allah’ın kastedildiğini düşünecektir ki kavramın aslı da budur zaten, bir sosyalist hemen işçi “hak”larından, artı değerden söz açmaya başlayacaktır. Feminist için ise erkek egemen düzene sövgüyle sonuçlanacak bir kadın “hak”ları ululamasından başka bir şey ifade etmeyecektir. Elbette bu bahsettiklerim her zaman

geçerli olamazlar, kişiler ve bağlamlar değiştikçe yaklaşımlar farklılaşacaktır, yani bahsi geçen nitelikteki kişilerin her zaman bu tepkileri vereceğini söylemek gülünçtür, fakat çoğu zaman da bu duruma yakın sonuçlarla karşılaşılır. Aynı kelimeden bambaşka şeyler anlayan bir grup insan. Ve nihayetinde bu insanlar arasındaki ayrışma doğal olarak gerçekleşecektir, herkes kendisiyle yakın anlayışa sahip olanların -görüş değil, anlayış diyorum- etrafında toplanacaktır ve sonuç büyük bir kutuplaşmaya varacaktır.

Peki, bu kara bulut nasıl çöktü/ çöküyor toplumumuza? Konu üzerine tartıştığım bir arkadaşım dil devriminin buna neden olduğunu savunmuştu. Fakat ben bu görüşe katılmıyorum. Tabii ki etkisi var, sonuçta zor bir süreç ve istenmeyen sonuçlar çıkabilir. Dil devriminin düşünce melekesine büyük hasar verdiği bir gerçek. Ama sonuçta, öz-Türkçe denilen tertibi Osmanlıca denilen tertibe tercüme eder, yolumuza devam ederdik. Buradaki esas mesele birbirlerini reddeden dünya görüşlerinin yol açtığı karmaşadır ki, tıpkı Afazi hastalarındaki gibi depresyonla sonuçlanır. Nitekim araştırmaların da gösterdiği gibi Türkiye, depresif bir toplum haline gelmiştir. Gençliğin nihilist eğilimlerinin güçlendiği bir vakıadır. 1855-75 Rusya’sının nihilizmi gibi bir döneme girmek üzere olduğumuzdan korkarım. Nihilizm malum, hiççilik demek. Yani inanılan, güvenilen hiçbir değer ve kurumun kalmaması. Hiçbir meselede ortak bir payda buluşulmayınca insanların nihilist bir tavra bürünmeleri kolaylaşıyor bittabi.

Celbedilmiş Afazi’nin etkilerini bir anda yok edecek bir formül malesef mevcut değil. Zira Afazi’nin kendisi

de gökten zembille inen bir sorun değil. Fakat sorun teşhis edilip nedenleri üzerinde düşünüldüğünde, bazı çıkış yolları bulunabilir.

En önemli yol “bilgilenmek” olsa gerek. Gerekli olan bilgi ise, Afazi’nin bize yasakladığı, anlamamızı engellediği alanlardan alınacak bilgidir: Kelimelerin anlamları, kökenleri, kültürümüzdeki karşılıkları, olabildiğince belirgin tanımlamaları ve anlam sınırları vb. gibi. Bu amaçla gerekirse, sözgelimi, ayrıntılı ve dinamik bir kavramlar sözlüğü dahi hazırlanabilir. İhtilaf konusu terimler başta olmak üzere, farklı kesimlerden uzmanların mutabakatıyla, kelimelerin olası tüm anlamlarını içermeyi amaçlayacak böyle bir proje, önemli bir başvuru kaynağı ortaya çıkarabilir. Böyle bir başvuru omurgası ise, bir nevi “iletişimin anayasası” gibi kullanılarak, ihtilafların ve Afazi’nin önüne büyük oranda geçilebilir.

İkinci, ama belki de daha önemli bir yol, her konuda fikir beyan etmenin “ayıp” olduğunun sıklıkla hatırlanması ve bunun eğitiminin programlı bir şekilde yeni nesillere verilmesidir. Konuşan, konuştuğu konudaki konu ve konuyla ilgili birikimi hakkında bilgi sahibi olmalı, yani, kendinin farkında olmalıdır (ilmin temeli nedir ki zaten?). Tartışılacak konular öncelikle uzmanları tarafından masaya yatırılmalı ve yine uzmanlarca belirlenen bir tartışma çerçevesi içinde, makul ve olası tüm anlamlarıyla irdelemelidir. Herkesin bilim adamı, herkesin bilim felsefecisi, herkesin din alimi, herkesin futbol yorumcusu olduğu bir toplumda, “gerçekten uzman aydın” bulma imkanımız gittikçe azalacaktır (ve azalıyor). Meydan gün geçtikçe, kıymeti kendinden menkul akülü aydınlara kalacaktır. Dolayısıyla artık, anlamsız kelimelerin havada uçuştığı bir “Afazik kakofoni” ortama hakim hale gelecektir (tanıdık geliyor mu?).

Bulabildiğim son yol ise, lisan dediğimiz aracın tabiatını anlamaktan geçer. Kullandığımız tanım ve kelimeler genelde tek bir anlama gelmez. Tek doğru anlamı bizim bildiğimiz anlamı olmayabilir ve genellikle de durum budur. Koşullara, bağlamlara ve kişilere göre, aynı kelimeler, farklı anlam bulutlarını ifade etmek için kullanılabilirler. Bunu bildiğiniz takdirde, kelimeler üzerinde kopan kavgalardan fayda ummanın da ne kadar beyhude bir beklenti olacağı kendiliğinden ortaya çıkar. Tanım aralığı belirlenemeyen kavramlar üzerinde tartışmak, E. F. Schumacher’in “ıraksayan sorunlar” diye nitelendirdiği sorunlar kapsamına girer ve çözüm kümeleri “sonsuz”dur. İkili “ya o/ya bu” mantığı çoğu zaman bu sorunların çözümünde yetersiz kalmaktadır (ya gericisin, ya da ilerici... neye göre?). Yeni bir araç olarak “hem/hem de” yaklaşımının, yani “sacıklı mantığın (fuzzy logic)” kullanılması, bir dereceye kadar da olsa, yeni bir düşünce yolu açması bakımından fayda sağlayabilir.

Buraya kadar bahsedilen çözümler elbette ki tek ve değişmez değil, çoğaltılabilirler ve bu mesele gündemimizde kaldıkça, üzerinde çalışıldıkça daha farklı ve etkili çözüm yollarının bulunabileceğine inanıyorum.

Ayrılık Vakti

*Bugün de ölmedim Allah'ım
Yalnızlığın en orta yerindeyim
Bugün de ölmedim Allah'ım
Ne alev, ne alaf, ne elif
Ben ümitsiz kelimelere yenildim.*

*Başaklar, karanfiller, güvercinler arasında
Pembe harelî beyaz sevmeler bekledim
Oysa bugün ne güzel bir gündü ölmek için
Belki bir melek dokunurdu omzuma
Yalınlarını izlerdim hâl-i pür melalimin.*

*Bugün de ölmedim Allah'ım
Karla kaplı yolların, kıvılcımların
Ortasında kaldım, var olmak kavgasının
Bir düş gibiydi bugün, mehtaba bakmak
Bir düş gibiydi, adı yaşamak.*

*Kanunsuz sevgilere muhtacım
Hani olur da bir gün daha bekler
Kendime bir ölüm seçemezsem
Bil ki sokağımız sisler altında kalır
Damarlarıma ayrılık korkusu yayılır.*

*Nakışsız ruhumu kovarak
İlk kez gördüm o yalın hülyayı
Bu: Kederle yontulan denizdir
Hantal bir saat çınladı duydum
Anladım ki ayrılık vaktidir.*

KRİZANTEM ÇİÇEĞİ

Menekşe rengi sokağın arnavut kaldırımlarında yürüyordu. Hayır, aslında sokağın hiç de öyle bir yer olmadığını fark etti. Sokak menekşe rengi değildi, sokak hiçbir renkte değildi. Ya da renginin ne olduğunun bir önemi yoktu. Kaldırımlar da üzerine şiiir yazılacak bir güzellikte görünmüyordu. Kaldırımlar umrunda değildi aslında. Hava basıktı. Sıcak... Cehennemden gelen rüzgârla etrafı yakıyordu. Dalgın gözlerle, ayakkabı boyayan çocuğa ve mendil satan küçük Çingene kızlarına baktı. “Çiçek...” diye düşündü, şu an bir çiçekçi olsaydı burada. Fakat çiçek almak mı istiyordu? Ne istiyordu? Çiçeği aldıktan sonra nereye götürecekti? Kime alacaktı çiçeği? “Hiç kimseye” diye cevap verdi kendi kendine. Kavruk tenli çiçekçi kadının gevrek sesiyle irkildi:

-Gel evladım al bir çiçek. Sevdiğine götürürürsün.

Afalladı. Gerçekten bir çiçekçi görmeyi beklemiyordu. Güneşte parlayan gümüş saatine istemsizce baktı. Çiçekçi kadının sözlerini düşündü.

“Sevmek” kelimesine odaklanmıştı. Kalbini yokladı. Bu sözün sözler içinde bir yeri vardı belli ki. Gayri ihtiyari, elini sıkışan kalbine götürdü. Nefes almakta güçlük çekmeye başlamıştı. Düşünceleri sabah dünyaya gelip akşam veda eden kelekler gibi uçup gitmişti. Yere çöktü, kadınının bağırsıklarının farkında olmadan derin bir rüyaya daldı. Kar yağıyordu şimdi gri kentin üstüne. Kafayı kaldırıncu ucunun zor görüldüğü dev binalar yükseliyordu şehirde. Simsiyah giyimli adamların sürdüğü simsiyah iş makineleri, kamyonlar sürekli çalışıyorlar, karın etrafta birikmemesi için uğraşıyorlardı. Üzerlerine gelen kar taneciklerine dahi tahammül edemiyorlardı. Rüyadaki adam etrafının korkunç görüntüsünden ürperdi. Kendine baktı. Üstü çıplaktı. Gayri ihtiyari ellerini kavuşturdu, ısınmak için omuzlarına sürttü ellerini, bacaklarını tuttu. Fakat üşümediğini o anda fark etti. İkinci tepkisi utanma oldu. Avret mahallinin görünmesinden büyük rahatsızlık duydu. Kamyon şoförleri gibi simsiyah giyinmiş bir gurup adamın ellerinde makineli tü-

bu olanlara bir anlam veremiyordu. Adamların hemen karşısında boğazı düğümlenmiş, duruyordu. Ne zaman bir şey söylemeye kalksa sesi çıkmıyor, yalnızca dışarıya harfler kusuyordu. Vişneçürüğü dudakları uçklamıştı. Yüzü kireç rengine dönmüştü. Hiçbir şey söylemeden izlemeye devam etti gittikçe nekrofilie dönüşen öfke nöbetini.

fekler ve kazma-kürekleri ile yaklaştığını gördü. Bu ürkütücü görünüşlü adamların kendisini bu halde görmesinden endişe duydu. Fakat adamlar sanki o orada yokmuş gibi hiç bakmadan geçip gitti. Biraz ileride, yeri yorgan gibi örtmüş karların yanına gitti adamlar. Gelin duvağı gibi yapraklarıyla bembeyaz kardelenler yükselmişti yağın karından. Kardelenler, boynunu teslimiyetin simgesi olarak öne eğmişti. Şimdi çıplak adam, bulunduğu yeri terk etmeye çalışıyordu, ancak bunu başaramıyordu. Olduğu yere mihlanıp kalmıştı. Adamların içinden en iriyarı olanı eline kazmayı kaptı, kardelenin eğik başına acımasızca salladı. Eğik başı aynı zamanda kesikti şimdi kardelenin. Adamlar hıncını alamamıştı, kardelenin kesik başının üstünde çılgınca tepinmeye başladılar. Masum kardeleni defalarca ezdiler. Unufak oluncaya kadar tekrarladılar bu soysuz hareketi. Kardelenler şimdi ufukta gözüküyordu, geriye yalnızca bir zamanlar kardelenlerin beşiği, şimdilerde ise mezarı olan üç çukur kalmıştı. Adamlar silahlarına davrandı, çukurlar ağzına kadar kurşunla dolana kadar şarjörler dolusu mermi boşalttı. Ancak öfke ayini henüz tamamlanmamıştı, siyah giyimli üç adam göründü ellerinde beyaz kuğularla. Aynı adamların sırtlarında göğü yaracakmışçasına etrafına meydan okuyan yarımay baltaları vardı. Rüya gören adam şaşkınlıktan küçük dilini yutmak üzereydi, bütün

Yarımay baltalı adamlar az önce bir kardelen katliamına sahne olan çukurların önüne kadar geldi, kimse birbiriyle konuşmuyordu. Hepsinin yüzünde aynı ifade: öfke ve şehvet. Baltalılar anlaşmış denilecek kadar iyi bir zamanlamayla kanatları kana batmış zarif boyunlu kuğuları hoyratça yere indirdi, önceden çok kan döktüğü belli olan kalın derili elleriyle kuğuların bembeyaz tüylerini yolmaya başladılar. Kuğular lal olmuş, yalnızca boyunları önde işkenceye katlanmaya çalışıyordu. Sükütları dualar kadar derindi kar rengi kuğuların. Yalnızca tek bir duygu gizliydi bu sükûtta: acımak. İnsanoğlunun kurduğu bu nefret şebekesine acıyorlardı. Adamlar ise bu süküttan son derece rahatsızlık duyuyordu, kuğular acıyla bağırmalıydı, yeryüzünde hiçbir kuğu özgürce kanat çırpamalıydı artık. Kanları sel olup akmalı, yağın karlara karışıp nefret kuvvetlerinin üstünlüğünü tüm dünyaya

yaymalıydı. Baltalılar hızlandı, artık ne olduğuna bakmadan yoluyorlardı. Tüfekliler ise azgınlıkla izliyordu olup biteni. Kiminin ağzının kıvrımından rögar kapaklarından lağıma sızan sulara benzer sular akıyordu. Kimisinin heyecanla göz bebekleri büyümüşü, el ve ayakları yerinde zor duruyordu. Kimileri duyduğu şehvetle yeri tekmeliyordu. Kendilerinden geçiyorlar, bildikleri en müstehcen şarkıları kulak tırmalayıcı bir sesle söylüyorlardı. Baltalılar işlerini bitirdi. Elleri kan içindeydi. Rüya gören adamın içi içini yiyor, zavallı kuğulara baktıkça kahroluyordu. Fakat karşı koyamadığı bir merakla olan bite-ni izlemeye devam ediyordu. Baltalılar nefes nefese kalmıştı, ancak henüz tatmin olmamışlardı, daha çok, daha çok kan dökülmeliydi. Havaya kaldırdıkları kuğuları tekrar yere yatırdılar, zavallı mahlûkların kaçmaya teşebbüs edecek kadar dahi takati kalmamıştı. Hala ölmedikleri ve bu nefret nöbetine şahit oldukları için üzgündüler. Adamlar yarımay baltalarını çıkardı, çürük yumurta rengi suratlarda sararmış dişlerle pis sırtıtlar belirdi. Dişler ile aynı rengi taşıyan baltalar nefretle açılan kokuşmuş ağızlara götürüldü, sinek pisliği rengine dönmüş kirliliğinden önceki kurbanın kan kalıntıları yalanarak temizlendi. Adamların abus suratlarında zevk emareleri yayılmıştı. Rüya gören adam, harfler kusuyordu sürekli, fakat bir şey söylemeye çalıştığından değil, midesinin gördüklerini kaldıramayacak raddeye gelmesinden ötürü oluyordu bu. Hastalıklı ruhlar baltaları aynı anda kuğuların ince ve zarif boyunlarına indirdi. Lavların yanardağdan fişkırm-

sından daha güçlü bir fişkırmayla etrafa saçıldı kan. Adamlar üzerlerine sıçrayan kanla memnun oldu. Pis sırtıtlar tekrar gündeme geldi. Kol ve bacaklar tekrar kudurmuşçasına hareket etti. Kuğuların boyunlarını gövdelerinden ayıran adamlar ağzına kadar kurşunla dolan çukurların üstüne koydu kuğuların cansız bedenlerini. Üzerine rüya gören adamın nereden çıktığını bilmediği betonu döktüler hiç acımadan. Dökme işi bittiğinde kuğulardan ve kurşunlardan iz kalmamıştı geriye. Çıplak adam, ayının bittiğine sevindi, üstü hâlâ çıplaktı ve her tarafı karla kaplanmış, bembeyaz olmuştu. Uykusundan uyanıverdi.

Etrafına üşüşen insanlar, durmadan "İyi misin hemşerim?" diye soruyor, kimileri birbirlerini dürtüklüyor, "Bak işte, uyandı!" diyordu. Çiçekçi kadın ise olay mahalline yeni gelenlere durumu izah etmek için uğraşıyordu, belli ki çok korkmuştu, nefes nefese konuşuyordu çünkü. Rüya gören adam yerden kalktı, beşon saniye etrafına bakındı, hâlâ gördüğü rüyanın tesiri altındaydı, beyninin içi mor renkli sorularla doluydu. Etraftakiler adama yardım etmek için su getirdiler fakat rüya gören adam

suyu eliyle bir hareket yaparak reddetti, hemen yerinden kalkıverdi ve etraf-takilerin şaşkın bakışları altında çiçekçi kadının kaldırım kenarında duran fildişi rengi kovalarından birine uzandı, bir demet kırmızı krizantem çiçeğini narin hareketlerle yerinden aldı, cebindeki bütün parayı adamdan iyice huylanmış çiçekçi kadına uzattı, kadının parayı almakta tereddüt ettiğini görünce kadının avucunu eliyle açarak parayı sıkıştırdı, ardından etraftakilerin soran gözleri eşliğinde koşmaya başladı. Hızla koşan adamın gözlerinden buz mavisi yaşlar süzülüyordu. Koşarken sağa sola hiç bakmıyordu, film şeritleri hızla gözlerinin önünden geçiyordu. Batmakta olan güneş dikkatini çekmedi. Havlamakta olan köpek kulağını tırmalamadı. Çarpışmakta olan iki araba önünü kesmedi. Yalnızca koşmak istiyordu, belki bir dağa tırmanıp papatyalar toplamak, papatyalardan kolye yapıp güzel annesinin utangaç boynuna asmak istiyordu. Serçeler cıvıldaşırken koşmakta olan adam, annesinin oturduğu dört katlı apartmanın kapısını gıcırdatarak açtı. Birinci daireye yöneldi, yumuşak bir şekilde kapıya vurdu. Anne, delikten bak-

mıştı, kimin geldiğini görmüştü, biraz çekinerek, biraz isteksizlikle yavaş hareketlerle kapıyı açtı, oğlunun mahzun ama heyecanlı çehresine baktı. Oğul, yalvaran gözlerle annesini izliyordu, ellerindeki krizantemleri ağır hareketlerle annesine uzattı: “Bir gün ansızın kapına gelirim demiştim ya anneciğim, geldim işte. Hani ben sensiz dayanmam, seni elbet bir gün özlerim demiştim. Hani sana mektuplar yazmak istemişim de kâğıtlarım gözyaşlarımla ıslanmış, yazdıklarım okunmaz olmuştu. Anne, hani bir yetim görmüştüm de onun yanında seni öpmekten utanmışım. Anne, seni terk ettim gittim. Beni affet anneciğim, kapına geldim.”

Anne, bir çiçeğe baktı, bir oğluna baktı, birden gözlerindeki yaşlar oluk oluk boşalmaya başladı. Oğluna yaklaştı anne. Daha önce hiç olmadığı kadar büyük bir sevgiyle sarıldı yıllardan sonra gördüğü oğluna. Çorak toprağın bereket yağmuruna kavuşması gibi kavuştular.

Dışarıda yaz yağmuru yağıyordu, bardaktan boşanırcasına.

NAKARE

İSLAM'IN SÖKÜLEN İLK KULPU

H U Ş U

Allah'ın kitabı Kuranı Kerim'de 114 sure vardır. Bazı ihtilaflar olmakla beraber bunlardan 88 tanesi Mekkî, 26 tanesi Medenidir. Mü'minun Suresi de Mekkî surelerdendir ve 118 ayettir.

İlk ayetlerinde kurtuluşa eren mü'minlerin ibadetlerinden, ahlaki yaşayışlardan ve nail olacakları uhrevi nimetlerden bahsedildiği için sure, "El Mü'minün" adını almıştır. Rasulullah bu surenin ilk on ayetini methetmiştir. Hz. Ömer (r.a) buyuruyor ki: "Resulullah'a(sav) vahiy geldiğinde yüzünün yakınında arı vızıltısı gibi bir ses işitirdik. Bir seferinde ona vahiy nazil oldu ve bir miktar geçtikten sonra vahyin gelişi bitti. Kibleye yönelip dua ettikten sonra:

-Bana on ayeti kerime nazil oldu ki bunları dosdoğru yerine getiren kişi cennete girer, buyurdu ve mü'minun suresinin ilk on ayetini okudu."

Allah-u Teâla bu sureye başlarken "Müminler felaha erdi." buyurur. Felah kelimesi ile Allah'ın rızasını ve cenneti elde etmek ve korkulanlardan da kurtulmak kastedilmiştir. Nitekim İbni Kesir "Bu gibi kimseler kurtuldular ve felahı elde ettiler. Bunlar ise aşağıda bahsi geçecek nitelikteki mü'minlerdir." der.

Bu ayetten sonra Allah-u Teâla, felaha eren müminlerin sıfatlarından bahsederken ilk olarak "(Öyle müminler) ki onlar namazlarında huşu içerisinde." der.

Kıyamet günü hesaba çekilecek ilk amel...
İslam'ın imandan sonraki en önemli şartı...
Resulullah'ın gözümün nuru dediği namaz...

Namazda ulaşılması gereken, kurtuluşumuz için mucip olan namaz ise huşu içinde kılınan namazdır.

Peki, huşu nedir?

Bir mevkuf hadiste Ebu Derda(r.a): "Makamın azametini (ihsan mertebesini) idrak etmek, ağızdan çıkan kelamı ihlasla söylemek, tam yakın ve bütün dikkatini toplamak demektir." olarak tarif eder huşu kavramını.

Huşu... Günümüzde yalnız kalmış, Arısaadetten bu yana yitirilmiş ve daha da fenası arayanı bile çok az kalmış adeta öksüz kavram huşu.

Mü'minlerin namazda huşu içinde nitelendirilmelerinin daha sonra bahsi geçecek sıfatlardan önce gelmesinin sebebi ise huşunun ehemmiyetine apaçık işarettir. Nitekim rivayet edildiğine göre "İnsanlar arasında kaldırılacak ilk şey huşudur." Yine bir İslam âlimi der ki: "Aradan fazla zaman geçmezsiniz mescide gireceksin de orada huşu içinde namaz kılan hiç kimseyi göremeyeceksin."

Yine İmam Ahmet'in sahih olduğunu belirttiği, Huzeyfe'den(r.a) "Dininizden ilk kaybedeceğiniz şey huşudur. Dininizden son kaybedeceğiniz şeyse namazdır. İslam'ın kulpları birer birer sökülecektir." şeklindeki haberler varit olmuştur.

Peki, huşuyu nasıl elde edeceğiz?

Hatem Esam'a nasıl namaz kıldığını sorarlar: "Namaz vakti yaklaştığı zaman, noksansız bir abdest alırım, namaz kılacak

olduğum yere gelir azalarımın sükûnet bulması için otururum. Sonra namaza kalkarım. Kâbe'yi kaşlarımın arasına alırım, sıratı ayaklarımın altına, sağıma cenneti, soluma cehennemi, Azrail'i arkama alırım, kıldığım namazın son namaz olduğunu sayarım, havf ve reca (korku ve ümit) içerisinde tekbir alırım." buyurur.

Huşulu namazın şartlarından olan noksansız, tastamam abdestin yeri göz ardı edilemeyecek kadar mühimdir. Abdest almak kendimizi sadece maddi olarak temizlemek değildir, bilakis: "Mü'minin namaz için aldığı abdestte uzuvlarından akan son damlaya kadar (küçük) günahları dökülür gider." buyurur Hz. Peygamber(sav). Biz abdestin manevi boyutunu kavrayamadığımız sürece huşu da yitirilmişliğini, kaybolmuşluğunu sürdürecektir. Abdestin önemini bildiren diğer bir rivayeti ise Hz. Ali'ye(r.a) atfederler "Abdest alırken yüzü sarı kesilirdi. Bu hal nedir diye sorulduğunda: 'Kimin huzurunda duracağımı biliyor musunuz?' diye yanıt verirdi."

Peki, huşu ile namaz kılamayanların hali nedir? Huşulu olduğumuzu nasıl anlarız?

İlk yanıt kutsal kitabımızdan geliyor: "Şüphesiz namaz kötülüklerden ve hayâsızlıktan alıkoyar." (Ankebut 45)

Hakkı verilerek kılınan namazın ruhu ulvileştireceği ve mutlaka seyyiattan alıkoyacağı bu ayette ve birçok hadiste ısrarla belirtilir. Nitekim Hz. Peygamber(sav) "Kıldığı namaz kişiyi günahlardan ve kötü hareketlerden men etmezse o namaz, onu ancak Allah'tan uzaklaşmasını fazlalaştırır." buyurur. Diğer bir hadiste ise "Nice namaz kılmak için ayakta duranlar vardır ki ayakta durması ona yorgunluktan başka bir şey

vermez." buyuruyor.

İyiliğe sevk etmeyen, kötülükten alıkoymayan bir namaz İslam büyükleri tarafından sırtta taşınan bir vebal olarak belirtilmiştir.

Huşu ile kılınan namazın mükâfatlarına yönelelim.

Namaz öyle kuvvetli bir silahtır ki kızlarını diri diri toprağa gömen, güçlünün zayıfı ezdiği ve sömürdüğü, haksızlıkların haddi aştığı cahiliye toplumunu; Saadet Asrında yaşayan Ümmet-i Muhammed'in en hayırlıları yaptı. Huşu sayesinde Hz. Ömer'ler Halid b. Velid'ler Rab'lerinin huzurunda terbiye edildiler.

Resulullah(sav) tarafından verilen bir müjdede "Cennette geniş denilen bir nehir vardır. İçinde öyle huriler vardır ki Allah onları zaferandan yaratmıştır. Onlar inci ve yakutla oynarlar ve yetmiş bin dille Allah'ı tespih ederler. Sesleri Hz. Davut(as)'un sesinden daha güzeldir. Şöyle derler:

-Biz namazlarını huşu ve huzur içinde kılanlar içiniz.

Allah da şöyle buyurur:

- Namazı huşu ile kılanı kendi cennetimde iskân ederim, onu beni ziyaret edenlerden kılarım."

Ne büyük müjde: Allah-u Teâla'nın cemâlini müşahede etmek... Biz bu nimetlere ancak huşu ile ihlas ile vasıl olabiliriz. Bu düşünceler içinde tefekkür etmeyi Allah hepimize nasip eylesin. Allah bizi huşu ile namaz kılanlardan eylesin. Unutmayın ki "İman varsa imkân da vardır." Hamt âlemlerin rabbi olan Allah'adır.

GARİBİYOLCU

TARİF

Eskilerdendi gelen. Liseden yahut fakülteden. Bugünlerde çok gelen var çok giden. “Oğlum makama oturunca tanıdık artar.” demişlerdi de vermemiştim önem. Makam mevki dedin miydi sıralanıyormuş olmayan dostlar dönem dönem. Kürkü giyince üstüne, “Ye!” dedirten çok oldu. Vedia da onlardandı kanımca. Destur aldı girdi odaya. “Selamun Aleyküm.” dedi, beni şaşırtırcasına. Utanmadan süzdüm Vedia’yı. “Ya Vedia, hayırdır? Hangi rüzgâr attı seni buraya? Şu makam ne güzel şeymiş, eski âşıkla- rı buluşturdu baksana. Hoş seninki de aşkıysa.” Öyle bir esir etti ki beni bakışlarının arasına bu sözlerimden sonra. Tek kelâm edemedim, düğümlendi kelimeler boğazımda. “Selam alınır bizde lakin değerliyse. Ve selam verilir eğer değerlendirileceği bilirse.” dedi. Kaynar suları boşalttı adeta kafamdan aşağı. İki kelime diyebildim. “Aleyküm Selam.” Yahu ne olmuştu Vedia’ya? Hakikat miydi kulaklarımın şahitliği? Eski Vedia

yoktu. Yok olmuştu ruhu. Yeni benliğiyle başka bir Vedia doğmuştu. Boğazımın düğümü gevşedi biraz. “Vedia, kusura bakma. Ne içersin?” Kelimeler dökülürken ağzımdan birer birer, bakışları hâlâ beni esir etmekte. “Çay!” dedi sessizce. “Anlat.” dedim; “Vedia, ne oldu? Bu değişimin sebebi ne?” çay söylerken odaya iki büyük bardak, tavşankanı. “Ne derler bilirsin.” dedi. İnsan hep kendi için iyi olanı yapmaz. Bazen en kötüsünü yapar. Aklındaki o tuhaf sesi dinler. Ve birden geç kaldığını anlarsın. Çünkü o yanlış sestir. Aşk sana bunu yaptırabilir.” Allah Allah... Bu sözler... Vedia! Ne oluyor sana? Ya da ne oldu? Soyuttan somuta döktüm tüm düşünceleri. “Anlat Vedia derdin ne?” Esir eden bakışları arasında yudumlarken çayımı “Aşk.” diyebilirdi. “Aşk dokundu canıma ama...” Cümle bitmedi. Hiç de bitmeyecek.

MUSTU

Kırmızı
Yeni doğmuş çocuğun göz yaşları
Karaya vurmuş balığın yaşama sevinci gibi
Cennetin bir kopyası
Cehennemden verdiği mutluluk gibi

Kırmızı
Erimiş çikolatalar yemek
Yağmurlarda yürümek gibi
Sanki günlerce uyumak
Hiç uyanmayacakmış gibi

ve Kırmızı
Bıraksam kendimi uçurumlardan
Ölmesem
Köşe bucağ kaçsam akşamlardan
Güneşi görmeden

HAYALİ

ÂHİR ZAMAN

İdrak etmek... Çevrede olan biteni, insanların hal ve hareketlerini bir köşeye çekilip müşahede etmek...Düşünmek, tefekkür etmek...Doyasıya, usanmadan bıkmadan...

Atamız dünyaya sukût edince anladı zaman mefhumunu. Zaman ki kılıç gibiydi, sen onu kesmezsen o seni keserdi. Biz ne zaman keşfedeceğiz peki? Yitirilmekten anlaşılmayacak mıydı zamanın, maddenin, mananın kıymeti? Tarihin nurlu sayfalarından bize nida eden Efendimiz (Sav) de öyle demiyor muydu: “İnsanlık iki şeyin değeri hususunda aldanmıştır: sıhhat ve boş vakit.”

Zaman ve mekânı kendine göre idrak eden bir Müslümanlık değil miydi bizden istenen. Yanlış kavradık, noksan kaldık, sorunsalımızı tespit konusunda aciz kaldık. Gemiye çağrılmayı bekledik her an.

Minarelerden yükselen çağrılara kulağımızı kapadık. İdrak edemedik içinde bulunduğumuz hâlin vahametini, nasıl yaşadığımızı, niçin yaşadığımızı, neden var olduğumuzu sormadık, soramadık nefsimize. Yaratıcıyı olması gereken yere vazedemedik muhayyilemizde. Ne siyah ne beyaz olabildik, gri olmağı kaderimize düşen...

İnsanlar akıllarını telefonlara verdikleri zaman
Umudu, okumayı, düşünmeyi terk ettikleri zaman
Bir kulaktan girenler diğer kulaktan çıktığı zaman
İslam'ın kulpları teker teker söküldüğü zaman
Vekil Allah'tan gayrı seçildiği zaman

İşte ahir zaman!

GARIŞYOLCU

Çehreler parlak, gönüller sis
Yüzüme bakan, daima gülümseyen
Para ve mal kaygısı
Asla tükenmeyen
Zengin ceplerin
Jilet ceketlerin
Tamah nedir bilmeyen
Bitmeyen heveslerin
Nefsine uyup, yoluna gidenlerin
Her gittiğinden mutsuz dönenlerin
Bilirim, kalpleri pis.

Bu umutsuzları,
Kusurda kusursuzları,
Zulme kayıtsızları,
Kurtaracak olan, bizleriz.

BİZ.

FUAD

Duyguların geri dönülemeyen yokuşunda
Nakkaşın inceden dokunan her nakışında
Dolandım, belki Kaf, bir dağ başında
Öldüm sandım, uyandım, gözlerinin bakışında

Sevmek için kaç defa ölmek gerek
Girdâb-ı aşkta kaç defa dönmek gerek
Eğer yokluğum varlığından eksiltmeyecekse,
Hüzünlü bir veda, dönüp gitmek gerek.

EFDAL

EDEB YA HU!

Sordum, soruşturdum bir kâmil zat buldum. Yerine yurduna varıp el pençe divan durdum. Müsaade etti huzuruna oturdum. Nur vechine bakarken ruhuma huzur doldurdum. Kemale ermiş zata garipçe bağlı oldum.

“Ahval.” dedi zat, “Nasıldır?”. Bu suale cevap elbet ona hâsıdır. Lakin gayesi vereceğim cevaptır. Kısa bir tefekkürden sonra dedim ki “Ahvale çöldeki kutup ayısı demek revadır.”

Uyluk kemiklerimden tuttu sıkıca aniden. Tüm vücudum bir titremeye durdu. “Peki.” dedi. “Ey oğul! Kutup ayısı hiç yumurtlar mı? Hadi yumurtladı, kuluçkaya yatar mı? Diyelim ki yattı, yavruğunu bırakır da kaçır mı?”

Hâlîm huzur içindeydi ki kendimce, suallerin kinayesi beni benden alıkoymuş süratle. İdrak ile iştilal gerekti önce. Destur alıp çıktım huzurdan düşünceler içinde. Güya hoş bir kelâm edeyim demiştim sadece. Kutup ayısıymış, sen kimsin be! Muhatabı gördüğün seviyeyi bir irdele! Bir de şöyle bir bak nankör nefesine! Kutup ayısıymış, hem de çölde bir tane! Düştün bir kuyuya nefsinin esaretinde. Kuyudan çıkmaya kervan da gönderilmez herhalde! Kervanı keşfe çıkacaksın kendi nezdinde.

“Ahval yeni olaylara sebebiyet verdi. Her bir olay ardı arkasına zincirlendi. Zincir halkaları birbirine geçtikçe genişledi. Genişleyen halâkat hududa sığmaz oldu. Daha büyüğüne hep arzu duydu. Daireyi terk eden her halkaya ayrılık hasıl oldu.”

Bir araya getirmek iki hafta sürdü bu sözleri. Huzura koştum, anlatmaya kalbimdeki izleri. Kabul gördüm lakin sıralandı kelimeler: “Zaman oturma zamanı değil oğul.” Tek kelime etmeden ben, halâkat hakkında şöyle sürdürdü cümleleri: “Var git şehre. Zincir halkalarını nazar eyle!”

Söz dinleyip indim vilayete. Reis-i cumhur indirilmiş tahtından. Bre densizler, bu ne cesaret? Nasıl bir delilik? Bir sual edeyim dedim etrafımdakilere. Nalbant başladı ahvale aydınlık getirmeye:

“Dini maddiyata döktü halk. Evvela şekilciliğe döndü çark. Nazikçe çıkarılığa dayandı her şart. Ganimeti gören okçular gibi herkes terk eyledi tepesini. Eli altını gören tanımaz oldu kimdir velî kimdir deli. Ne hürmetti kalan ne de haysiyet. Bütün bunlar bir araya gelince karın kara katılıp çığ oluşturmasına benzedi. Her bir rüşvet, faiz, usulsüzlük, vusulsüzlük... Önü kesilemiyordu ki koca bir kayaya rast geldi. Ya kaya yarılacaktı yahut çığ parçalanacaktı. Sonunda olan oldu. Ne çığ kaldı ortada ne de kaya. Hani derler ya imame koptu mu tespîh dağılır. Senin anlayacağın bu uygunsuz haller bir çığ gibi büyüdü. Bir amaca istinaden birleşti. Sebebi dünya malı oldu. Eli para gören makamzadeler reis-i cumhuru defetti. Lakin her biri kendi adamı önde olsun derken birbirine düştü de ayrıldılar fırka fırka. Şimdi devlet koca bir boşlukta.”

Vakıf oldum ahvale kâmil zatın izinde. Biraz olsun gevşetin kördüğümüleri, sonuç kaçınılmaz artık: **ya daha ileri ya daha geri...**

Her Kahraman Yiğit Değildir!

Amerikan Deniz Piyadelerinin (“Marine”lerinin) şahadetnamelerini duymamışınızdır. “Mezuniyet” töreni, gencecik erin, “Bir Deniz Piyadesi Nedir?” haykırışı ile başlar ve şöyle devam eder:

“Birleşik Devletler Deniz Piyadeleri, iki yüz yılı aşkın titremesidir yerin! Cehennemdir! Ölümdür! Yıkımdır! Dünyanın gördüğü en iyi savaş makinasıdır! Bombaların açtığı bir çukurda doğduk biz! Anamız bir M-16, babamız ta kendisidir İblis’in! Denk al ayağını! Senin hayatına yönelik yeni bir tehdittir, yaşadığım her an benim! Ben, kaba görünüşlü, gezginci bir deniz piyadesiyim! Ben, kibirli, benmerkezci ve küstahım! Korku nedir bilmem, çünkü korkunun ta kendisiyim ben! Kan ve bağırsaktan oluşan yeşil bir canavarım! Suda da, karada da yaşayabilirim! Ama sudan çıktım ve cehennemimi dünyada mukim Amerikan-karşıtlarının üstüne boşaltıyorum! Ne zaman gerekir, ne zaman olursa, muharebe alanında görkemli bir ölümle ölecek, hayatımı Annem, Deniz Piyadeleri ve Amerikan Bayrağı uğruna feda edeceğim. Kartalı Hava Kuvvetleri’nden, çıpayı Deniz Kuvvetleri’nden, halatı Kara Kuvvetleri’nden çaldık biz! /forslarından bahsediyor. Amerikan Deniz Piyadelerinin forsları halat sarılı çıpanın üstüne konmuş kartaldır/ Tanrı dinlenirken Yedinci Gün’de, O’nun sınırlarını aştık, dünyayı çaldık! O gün, bu gün, gösteriyi biz yürütüyoruz. Biz, piyadeler gibi yaşar, denizciler gibi konuşur, her ikisinin de ayaklarını yer-

den keseriz şamarlarımızla! Gündüz asker, gece hovarda, dilediğimizde sarhoş ve Tanrı’nın izniyle, Deniz Piyadeleriyiz, biz!”

Şimdi bize dönelim. Rahmetli Bekir Erdoğan’ın kaleme aldığı Deniz Harp Okulu Marşı şöyledir:

Şahlan artık ey deniz şanlı dostlar geliyor
Ummanlara hükmeden Barbaroslar geliyor
Baş koymuşuz uğruna biz bu coşkun suların
Ruhumuza dalgasız ölçüler dar geliyor

Biz denizci gençleriz göğsümüz şeref dolu
Atatürk’ü izleyen yol Deniz Harp Okulu

Bu ölümsüz sulara her adanmış can bizim
Her savaşın bahtını zafer yazan kan bizim
Türk’üz levent oğluyuz vira demir şan bizim
Kalyonlara yön veren kutlu rüzgâr geliyor

Biz denizci gençleriz göğsümüz şeref dolu
Atatürk’ü izleyen yol Deniz Harp Okulu

Biz cihana ün salan şanlı kahramanlarız
Yıldırıma tayfuna korkusuz el sallarız
Barış için açılmış ak çiçekli dallarız
Ay yıldızlı sulardan yurda bahar geliyor

Biz denizci gençleriz göğsümüz şeref dolu
Atatürk’ü izleyen yol Deniz Harp Okulu

Kahramanlık andıdır bahriyenin gür sesi
Donanmamız suların şimşek çakan pençesi

Bu çelikten adımlar bir zaferin müjdesi
Tarihlere şan veren Barbaroslar geliyor

*Biz denizci gençleriz göğsümüz şeref dolu
Atatürk'ü izleyen yol Deniz Harp Okul*

Zihinlerde bir tablonun oluşmaya başladığını sezebiliyorum şimdiden. Yazının başında geçen militaristi tanımlamak gerek. Militaristin Türkçede karşılığı yok. "Askerci" sözcüğü karşılamaz, çünkü anlamsızdır. "Harp taraftarı" diye çevirseniz ki Redhouse olsun, Kanaat Kitapevi'nin 1948 Okçugil, "Okul Lûgati" olsun, böyle çevirirler, havada kalır. Kimse bir genelkurmay başkanından daha "militarist" olmasın, bu ülke, savaşa girmemek için istifa etmiş genelkurmay başkanlarının var olduğu ülkedir. Bakınız, Orgeneral Necip Torumtay ve farklı biçimde de olsa Mareşal Fevzi Çakmak.

İngilizceden İngilizceye Webster'de, militarizm: "*militaryspirit, ideal-sandattitudes of professionalsoldiers / askeri ruh, profesyonel askerlerin ülkü ve tutumları*" diye tanımlanır. "Bu tür ülkü ve tutumların bir ulusta revaç buluyor ya da sürüyor olması, ya da askeri bir kastın hâkimiyeti" şeklinde bir ikinci tanım, onun ardından da bir "eşanlamalı" kelime verilir: "agressiveness," yani saldırganlık. Ve anlarız ki, Anglo-sakson dilinin geçerli olduğu ülkelerde "profesyonel" askerlerin ülküleri "saldırı," tutumları "saldırgan" tanımlarına denk düşer. Deniz Piyadelerine cuk oturan

bir tanım.

Öte yandan, profesyonel, "meslekten" anlamındadır. Ülkemizde "meslekten askerlerin ülkü ve tutumları"nın saldırgan olup olmadığı bir yana, "profesyonel" asker var mıdır, cevabı verilmesi gereken sorudur. Askerler, maaş alırlar, doğru. Bazen, hak ettiklerinden daha fazla kazandıkları da konuşulur, bu da doğru. Konuşulmayan, "profesyonel" askerlerin "iş riski"dir ki, bu "iş kazası" değil, bilerek göze alınan kör kurşun demektir. Profesyonel katiller, "lejyon" askerleri, ölümü büyük paralar karşılığı göze alırlar. Peki ya diğerleri! Bu ünlem havada kalmaya mahkûm anlaşılan.

İlgi çekici bir başka nokta ise, Harbiyelilerin marşlarında geçen iki adet "kahraman" kelimesi. Rahmetli Erdoğan'ın iyi niyetine tüm kalbimle inanıyorum ve fakat kahraman kelimesinin yerine yiğit kelimesinin kullanılması gerek diye düşünmekteyim. Ne farkı var diyeceksiniz, çok farkı var.

"Kendini bil!" İslâm'dan, Zen'e kadar tüm dini inançların ortak emridir; "yiğit," benliğinde var olduğundan kışkılandığı korkaklıkla yüzleşendir. Korkuyu Allah inancı yok ederken, "yiğit," yüreğindeki savaşçıyı uyandırır, umutsuzluğu ve korkuyu ilkesel olarak reddeder. Özü sözü bir olanın yanında yer alır. Sayısız hasımla tek başlarına hal-

leşebilecekleri şeklindeki fitri bilgilerini güçlendirenler, kendilerinde var olduğunu keşfettikleri gücü, itiraf, teslim, ıkrar, kabul ve ilân ederken, türdeşlerinin güçlenmelerine de yardımcı olurlar.

Çetelerin topluma hükümdar oldukları çöküş süreçlerinde, “eşrefi mahlûkat” mertebesinin hakkını vermek, her “kahraman”ın harcı değildir; “kahraman”ın böyle bir meselesi bile olmayabilir. Oysa “yiğit,” “umumun zihniyeti” gibi, “umumun zihniyeti”nin kursesiz aynası sayılan hâkim medyanın “doğrular”ına da ters düşecek, farklılaşacaktır. Farklılaşmak, bireyselleşmeyi; bireyselleşmek insanlık onurunun yüceltilmesini getirir. “Gerçekler”in üstlerinin örtülmesi pahasına güvenlik içinde olmaya, rahat yaşamaya duyduğu husumet, yiğidi “Galile etkisi”nin¹ gönüllü kurbanı olmaya aday kılarken, destek, “Kendinize güvenin!” diye başlayan kadim Uygur diskurundan gelir: “Kendinize güvenin! Akranlarınızın, çağınızın, ‘gerçeklik’in payınıza düşen kadarıyla da olsa, hakkını verin. Dil, din, ırk, cinsiyet ayrımının tuzacağına düşmeden, zamanınızın en yetkin bilginleriyle, sanatçı ve filozoflarıyla dostluk kurun. Mahrem düşüncelerinizi aşkın zekâlarla paylaşın. Sizler, anneleri tarafından sakınılmak durumunda olan özürlüler ya da çocuklar değilsiniz. Kavminizin kaderini eline almaktan kaçınan korkaklar değilsiniz. Sizler, mağdurların kefareti ödenecek, kâbustan uyandıracak yetişkin erkeklersiniz.”

Amerikan piyadeleri tarzındaki bir kahraman tipolojisi ise ancak nekrofilidir/ölü-sevicidir.³ Ölü-sevicinin felsefi ya da siyasi düşüncesinde kutsal olan, yaşamış olandır. Güncel gerçekliğin hiçbir değeri yoktur. Değişim doğa yasalarının ihlali sayılır... Herhangi bir sorunun çözümü saldırıda görünür... Ölü-sevicinin dünyaya ve kendine bakışı da ussaldır ama. Bilim çağının, aydınlanmanın hediyesi işte. Mesela Nürnberg mahkemelerinde Nazi liderlerinden birine, “Bu kadar Yahudi’yi nasıl öldürebildiniz?” diye sorulur. Adam şöyle bir duralar, işte, gaz odaları şu kadar metreküptü, şu kadar insan doldurulunca gaza şu kadar yer kalıyordu, diye başlayıp ceset başına optimal verimliliği nasıl sağladıklarını anlatır. Ussal bakıştan kasıt bu.

Ve çok üzücüdür ki, bugün etrafımıza baktığımızda ölü-seviciliğin emarelerini görebiliyoruz. Çok karmaşık olmasına, sosyolojik tahliller yapılmasına gerek kalmadan görebiliyoruz. Söz gelimi, önceki günlerde oynanan Fenerbahçe-Galatasaray maçındaki taraftarın “Biz buraya ölmeye geldik!” gibisinden haykırışı nekrofiliktir. Bilinçli yahut bilinçsiz, adam “*Kan ve bağırsaktan oluşan yeşil bir canavar*” misali çırpınıyor. Habbeyi kubbe yapma diyeceksiniz şimdi. Fakat bu böyledir, insanın ağızından çıkan onu borçlandır. Sonunda iflasın eşğine bırakır. Batmamak ise yiğitlikte, bu gezegende eşrefi mahlûkat olarak yaşayabilmekte saklıdır.

Biraz daha şık konuşmak gerekirse yiğit biyofildir/yaşam-severdir.²

AFRASIYAB

Aşk ve Hayal

Bazen bir yerinden tutunmak istersin hayata. Ama o, uzattığın ele vurarak geri çevirir ya seni, işte o an yıkılırsın. Hayatında yaşamak istemediğin bir anı, hayatını yaşama isteğini götürür yine. Ama çaresizsindir ve yapılacak hiçbir şey yoktur yaşamaktan başka, hayata tutunmaktan başka. Mecburen hayata sahteden gülümsersin, herkes seni mutlu zanneder ve seni çocuksu diye yaftalarlar bu sahte gülümsemelerin fazlalığından dolayı. Ancak seni bu sahte gülümsemeler tatmin etmez ve hiçbir zaman mutlu olamazsın. Çünkü sen erişilmezi istemişsindir, hep umutsuz hayallere yönelmişsindir. Ama nafîle, sen denemekten yorulmazsın ve çırpınırsın istediğin şey uğruna. Yine bir hayal kırıklığı, yine kuvvetli bir baş ağrısı, yine gözden akan yaşlar ve yine kırılan kalbin. Yaptığın hataları gizlemezsin ama kimse de kabullenemez o hataları. Hoş görmez, gelir geçer demezler ve hor görürler seni. Sen kendini düzeltmeye çalışırsın, yine nafîle. Düzelemezsin ve yine düzeltmeye çalışırsın kendini yine düzelemezsin. Ve hayatta bayağı yol almışsındır. O eski çocuk halini özlüyor sundur şimdi de. Yapacak bir şey yoktur, hayat sıkıcı ve güneş hâlâ yakıcıdır. Bazen sana bir umut vermesini istersin karşıdakinin; ancak çoğu zaman o umu-

du bile fazla görür karşıdaki. Yine baş ağrısı vesaire vesaire...

Zaman geçmek bilmez bazen ama sonra düşünürsün, hayatının çoğu erimiş gitmiş bile. Ama dersin ki ben hâlâ onsuzum. Ölmeden varmak istersin, hedefine varamazsın. Belki dostluk kurmak istersin onunla bir Mevlana-Şems misali. Ama o hâlâ seni sevmiyor ve hâlâ senden nefret ediyor ve daha nice kötü şeyler yapıyordur sana. Belki de sana öyle geliyordur. İnsan ne zaman çıkarsız sever bilir misin? Sevdiği kişi her türlü kötülüğü yapıyorsa, ondan nefret ediyorsa, ona sövüyorsa, onu aşağılıyorsa ve en kötüsü, evet en kötüsü susuyorsa dahi onu sevebilmektir.

Sevmek bazen bilmeden sevmektir. Bilmediğin şeyi merak etmek, onun hayatının bir parçası olabilme isteğidir. Ancak (inşallah öyledir) büyüklerimizin ve nice âşıkların dediğine göre en büyük aşklar ulaşılamayanlardır ve bu uğurda ümidini yitirmeden ve pes etmeden çabalamaktır.

Bazen suçsuzsundur kendince ama özür dilersin ondan, o duymadan...

Dost tükenmez...

HUŞYAR

ÖLÜ BİR YAZAR BİZE NE ANLATABİLİR?

KİTAP İNCELEMESİ

Ölü Bir Yazarın Anlattıkları-Ömer Faruk Dönmez- İz Yayıncılık

Ömer Faruk Dönmez, Adanalı bir edebiyat öğretmeni. Onu, bilhassa Cafcaf Dergisi'ndeki yazılarıyla tanıdık. Dergide parça parça yayınladığı "Hamza", kitaba dönüşerek Dönmez'in daha fazla tanınmasına vesile oldu. Dönmez'in ilk kitabı "Hep Aynı Hikaye"den sonra anlatımında ciddi bir değişimin söz konusu olduğu söylenebilir. "Hep Aynı Hikaye" ve "Bir Kitap Bir Balta"daki hırçın, delişmen hatta obsesif tavır büyük ölçüde kendini koruyor evet, fakat yer yer "zorlama" denilecek türden okuyucuyu yoran üslup kendini çok daha akıcı ve sağlam bir anlatıma bırakıyor.

Burada yazarın Cafcafta parça parça yayınladıktan sonra 2013 yılında ilk baskısını yaptığı "Ölü Bir Yazarın Anlattıkları" kitabını ele alacağız.

Her şeyden önce, kitabın türü konusunda bir şey demenin güç olduğunu belirtmek gerek. Kitap, kurmaca gibi başlıyor, fakat ele aldığı konular itibarıyla bir edebiyat düşüncesi kitabı halini alıyor.

Kitap, **"Ben, yıllar önce ölmüş olan, fakat yazmaktan bir türlü vazgeçemeyen bir yazarım."** (sf. 1) cümlesi ile söze başlıyor. Kısa bir girizgâhtan sonra asıl mevzuya geliyoruz; fakat girizgâh kısmından kitapta az çok nelerden söz edileceğini çıkarmak mümkün. İbrahim adlı yazarımız Kürt milliyetçilerinin, ulusalcıların ve dincilerin -bu kelimeyi yazarın kendisi seçiyor, bunları **"dinci soslu sağ partililer"** olarak tanımlıyor (sf.12)- protesto ettiği bir meydana çıkan kargaşada ölüveriyor. Bu ölüm şeklinden anladığımız kadarıyla

yazarın birbirinden çok farklı görünen kesimlerin aslında nasıl aynı emele hizmet ettiklerinden bahsettiğini ve bu fikir akımlarına kapılanların nasıl sığ bir bakış açısı ve körlükle sokaklara döküldüğü düşüncesinde olduğunu söyleyebiliriz.

Yine girizgâh kısmında özellikle seçilen kelimeler vasıtasıyla teli dil devrimine dokunduruyor yazarımız. Yazarın diğer kitaplarında da gördüğümüz; yazılarını çok beğendiğini söylediği Oğuz Atay etkisindeki ironik üslup, kitabın hemen her kısmında olduğu gibi burada da göze çarpıyor: **"Lüzumsuz tafsilatla, ah pardon, gereksiz ayrıntılarla sizleri boş yere meşgul etmek istemem."**(S10)

Yazarın, "asıl söylemek istediklerim" diye nitelendirdiği sayfalara geldiğimizde belki de tüm kitabın yazılış gayesini açıklayacak bir cümle karşılıyor bizi: **"Edebiyat soyut bir bocurgattır, insanı süfli uçurumlardan çeker ve yukarı kaldırır."** (sf.19)

Edebiyat, şiir ve tabii en temelde söz; sihirdir. Ve insan yazdığı her şeyden sorumludur. Yazar, bu düşünce etrafında şekillendiriyor yazdıklarını. Modernizmin etkisiyle gelenekten kopuşumuz, bunun sonucunda değişime uğrayan şiir ve hikâye. Bu iki tür için kayda değer görüşler öne sürüyor Dönmez. Şiir hususunda Şuara Suresinden yola çıkarak şiirin **"zulme uğrayanları savunmak"** (sf. 26) şeklinde çok temel bir ölçütünün olduğunu söylüyor; ve modern şiire getirdiği sıkı tenkitlerle -hatta keskin bir red durumunun söz konusu olduğunu

söylemek mümkün- genç şairlere özellikle modern şiirden uzak durmalarını, ölçütü asla akıllarından çıkarmamalarını salık veriyor. Ona göre; modern şiir ‘parçalanmış modern zihnin’ yansımasıdır. Tabii bu kısımları anlatırken de ironiden vazgeçmiyor yazarımız: **“Şimdi ha desem size bir ‘modern şiir’ uydu-rabilirim biliyor musunuz? Buyurun bakalım: ‘Yağiyordu yukardan kirli hü-zünler/ ve masaların kenarında/ birikmiş tesadüfler/ (...) / ah kimse neden silmiyor bu masaları/ gri hizmetçiler kırmızı işçiler esrik/ (...)/ ve direngen/ umutlar devşiren / parisin isli sokakları/ (...)/ gel diyor bana çocukluğumun apartman boşlukları/ ah ömrümün boşlukları/ ömrümün boşlukları’**

Görüyor musunuz? İşte bu kadar! Vallahi billahi şurda ayaküstü iki dakkada uyduruverdim. Adı az çok bilindik bir şair bunları imzalayıp bir edebiyat dergisine gönderse kesinlikle yayımlanır.” (sf. 27-28)

Yazar buradan yola çıkarak, son yıllarda benim de gözüme çarpan, edebiyat dergilerindeki kaliteli şiir azlığından ve edebiyat dergilerinin nasıl “çiçek-böcek” edebiyatı yaptığından bahsediyor.

Ve geçiyor “asıl alanımız” diye nite-lendirdiği hikâyeye. Modernizme şiddetle karşı çıkan yazarımız, olay örgüsüyle yazılan edebiyat metinlerinde Cemil Meriç’in fikrini benimsiyor, romanın “gâvur” işi olduğunu belirten yazar, hikâyenin kadim bir geleneğin ürünü olduğunu ve bu türün en güzel örneklerinin Kur’an-ı Kerim’de verildiğini söylüyor. Bu noktada, edebiyat çevrelerinde çokça sözü geçen bir yazar olan Kafka’nın, “fevkalade sıkıcı bir yazar” olduğunu söylüyor ve edebiyatçıların gençlere bu tarz yazarları tavsiye etmelerine kızıyor. Pek tabii, Klasisizm, Egzistansiyalizm, Dadaizm gibi akımların “cümlemizin çarkına tüküren” akımlar olduğunda ısrar ediyor.

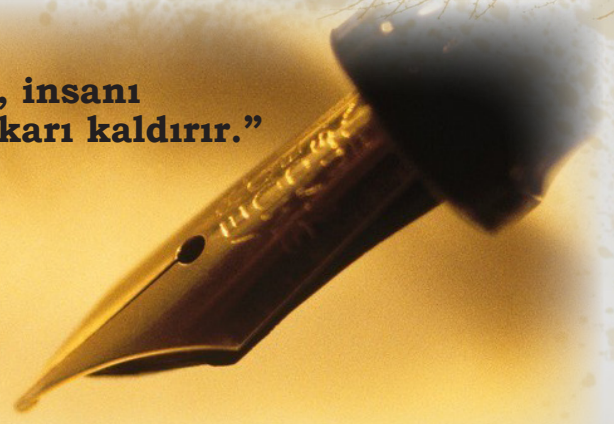
Sıkıcı edebiyat teorilerini bir kenara bırakıp “ahsen-ül gasas” olan Yusuf Suresinin yeryüzündeki en güzel edebi metin olduğunu söylüyor. Bunu anlatmak için, 160 sayfalık bir kitap için hatırı sayılır bir iktibas yaparak Yusuf Suresi’nin mealini vermekten çekinmiyor.

Kitabın büyük bir kısmında Yusuf Suresi örneğinden yola çıkarak öne sürülen görüşler destekleniyor kitapta.

Doksanıncı sayfadan sonra, modern insanın tanımı üzerinde biraz daha duruluyor, buradan da hareketle entelektüelizme ciddi bir eleştiri getiriliyor. Yine Cemil Meriç’in etkisini görüyoruz: **“Entel-dantel”** insanlar ona göre; **“mesuliyetsiz fikir züppeleridir.”** (sf.104-105)

“Edebiyat soyut bir bocurgattır, insanı süfli uçurumlardan çeker ve yukarı kaldırır.”

Kitabın sonraki kısımlarında da yoğun bir şekilde Kur'an ve hadis iktibasları görüyoruz. Bu bağlamda, kitapta öne sürdüğü asıl kaynaklara dönülmesi, yazılanların “lehv-ül hadis” kapsamına girmemesi bilfiil örneklendirilmiş oluyor.

Kitapta mevcut yaşayış düzenimizin sorgulanması gerektiği önemle vurgulanıyor. Kapitalistçe yaşayan insan Müslümanca düşünemez. Özellikle Müslümanlarda bariz şekilde gözükten zihni bulanıklığın bir an önce giderilmesi gerektiği üzerinde duruluyor. Bu da daha önce de kitapta sıkça geçen kapitalist-emperyalist-modernist yaşayıştan kurtulmakla olur. Tabii bunun ilk adımı olarak “mevcut halden rahatsızlık ve hoşnutsuzluk duymak” ön plana çıkarılmış: **“Olup bitenlerden ziyadesiyle memnun birtakım Müslüman kardeşler, şişiniyorlar, övünüyorlar, kokuşmuş ve bayatlamış meclislerinde kasıla kasıla gevezelik ediyor, (...) hoşnutluklarını izhar ediyorlarsa; yani elle ve dille kötülükleri ortadan kaldırma emri yerine getirilemediği gibi; kalben buğzetme bile ihmal ediliyorsa (...) burada ciddi bir ‘itikadi’ probleminden söz etmek gerekiyor demektir.”** (sf.102)

Kitap genel manada yeni yazarlara tavsiyeler niteliğinde. Müslüman zihin yapısıyla ilgili tespitler ve çözüm önerileri de dikkat çekiyor.

Kitapla kafa karıştıran meselelerden biri şu; ilk kısımlarda serbest nazım eleştiri yağmuruna tutuluyor, hatta reddediliyor. Fakat kitapta İsmet Özel şiirlerinden, Sezai Karakoç’un poetik düşüncelerinden örneklere rastlıyoruz. Bu çelişkinin giderilmesi için “modern şiir”den kastının tam olarak ne olduğunu açıklaması gerekiyor.

Bir başka mesele ise romanın reddi. Bunun realiteye uygun olduğunu söylemek ne kadar doğrudur? Evet, roman dediğimiz tür Avrupa’da gelişmiştir, tecessüs ve günahları cehre çıkarma gibi etiğe aykırı iki olgudan beslenir; fakat yeni bir formla bizim yapımıza uygun hale getirilmesi mümkün değil midir? Mesela roman-hikâye arası bir tür. Batıdaki novellalara benzeyen, fakat tamamıyla bizden. Belki Mustafa Kutlu bahsettiğim yeni roman formuna emsal teşkil eder. Hem zaten onun tabiriyle kitapları ‘romanla hikâye arası bir şey’dir.

Bu kitabı Ömer Faruk Dönmez’in diğer kitaplarında da az çok yer verdiği fikirlerin toplu ifadesi olarak değerlendirilebiliriz. Tabii bir fikir kitabından beklenmeyecek akıcılıkta yazılması büyük bir artı oluyor. Zaten Ömer Faruk Dönmez okuyucusunun da ondan beklediği bu.

DİYALEKTİK ÜZERİNE

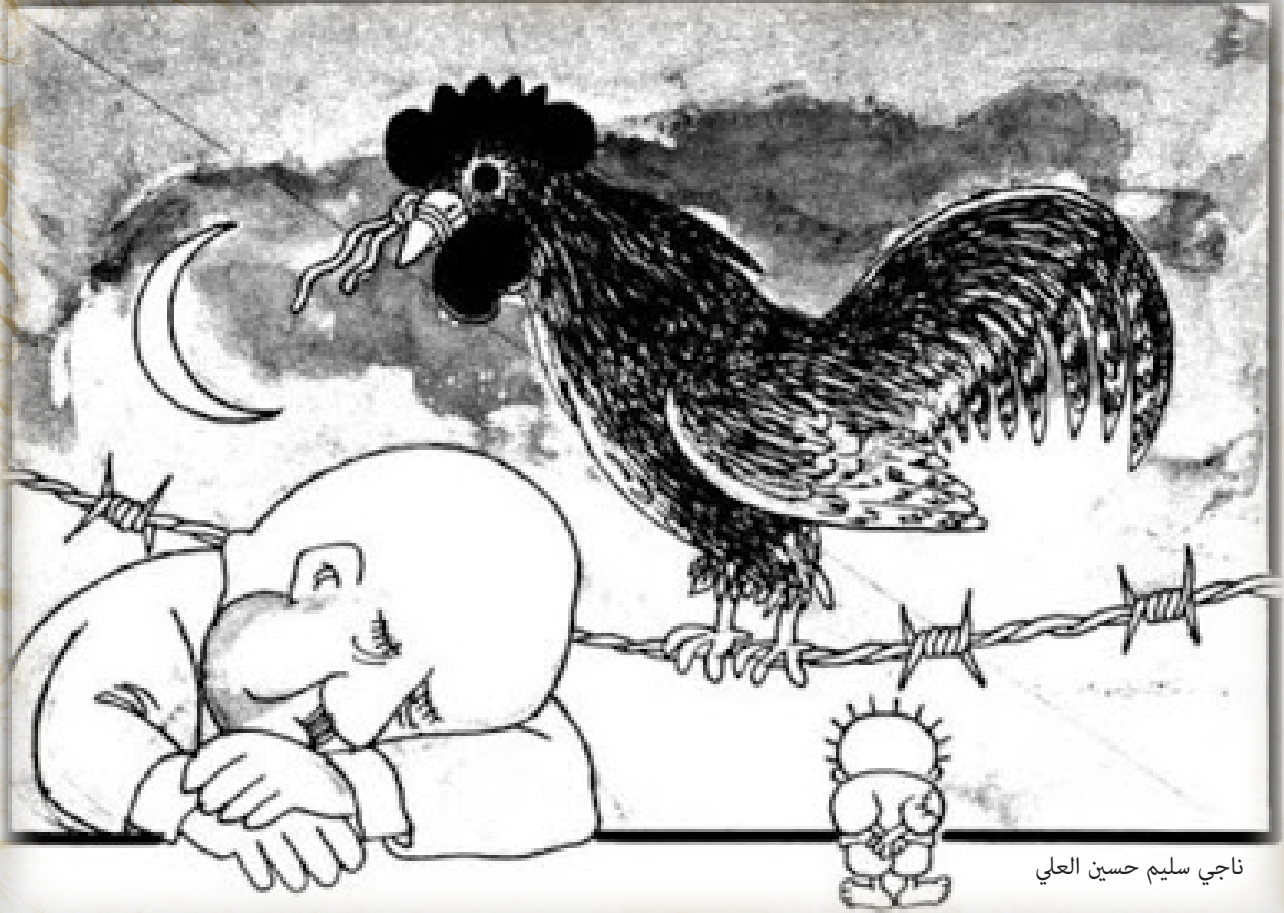
Diyalektik; karşıtlıkların ahenginden yararlanılarak yapılan bir sanattır. Aynı zamanda karşıtlıkları oluşturmak ve bu karşıtlıklardan bir sentez oluşturma adına, düşünme eylemi içerisinde bulunmayı zorunlu kılar. Bu yönüyle diyalektik bir düşünsel yöntemdir. Bu iki karşıt anlayış ile diyalektiğin düşünce sanatı olduğunu söylemek yanlış olmaz. İşte bu düşünce sanatının temeli evrenin oluşu ve evrende var olan maddenin hareket ve değişiminde yatar. Evren diyalektik ile kavranmaya çalışıldığında sayısız zıtlığın mevcudiyeti ile oluşmuş, sürekli değişim içerisinde olan bir sanat eseridir.

Metafiziksiz bir diyalektik İslam felsefesinin içinde bulunamaz. Materyalist diyalektik, İslam'ın ön kabullerine ve özüne kesinlikle uymaz. Her vaka ve varlığa İslam düşünce sistemi ile baktığımızdan, biz Müslümanlar, diyalektiğin içine metafiziği koymak durumundayız. Yoksa sonu gelmez ve sentezlenemez bir karmaşa içerisinde kayboluruz.

Diyalektik İçinde Kavramsal Matematik

Diyalektik içinde öyle bir kavramsal zıtlık vardır ki tüm insanlar için ayrı bir önem arz eder. Bu zıtlık ilk insanın yaşamıyla ortaya çıkmıştır. Var olma durumu... Yaratan'ın bize bahsettiği en büyük lütf... Tüm fiillerin aslı ve kaynağı... Yaşam.

Sonrasında yaşam, zaman ile yoğrularak kendi antitezini bulmuştur. Yaşamın, dünya hayatının, fiillerin sona ermesi, kimilerine göre yok olma durumu olan 'ölüm'... İşte bu iki kavram, iki zıtlık zamanın başından beri karşılıklı durmakta ve katıyen bir sentez oluşturmamaktadır. İslam, bu devasa karmaşaya mutlak bir çözüm, sentez sunmuştur. İslam'da mahşer ve hesaptan sonra insanoğlu sonsuzluğa adım atar. Yaşamın ve ölümün sentezi sonsuzluktur. Bu çözüm diyalektiğin zirve noktasıdır. Çünkü sonsuzluk zamanın ve mekânın ötesinde olduğundan antitezi mevcut değildir. Bu yüzden asla sentezlenemez. Bu durum, diyalektiğin aşmışlığını, insanın ürettiği düşünce sanatının eserlerinden daha büyük bir eser olduğu gerçekliğini ve bu eserin sanatçısının insanüstülüğünü kanıtlar ve bizler için açık bir delil niteliğindedir. Vesselam...

FİLİSTİN, BİZ VE DİĞERLERİ

“Yemin ederim ki dünyanın tüm toprakları bir insanın kanını akıtmaya değmez.”

Cemil MERİÇ

Celladının ayak seslerini duyarak yaşamak zorunda kalan insanlar var bu dünyada. Genci, yaşlısı, kadını, çocuğu... Dışarıda son teknoloji ürünü silahlarıyla mukaddeslere saldırmaktan sadistçe bir haz aldıkları belli olan Amerikan yetiştirmesi “kahraman” Rambolar tepinirken, tek çözümü her şeyini feda etmekte; dini için, vatanı için, ailesi için ruhsuz bedenlere cılızca direnmekte ve bu uğurda ölmekte bulan “yiğitler” var.

Yalnızca bedenler değil iğdiş edilen, zihinler de falakaya yatırılmış. Ramallah televizyonlarını pornografiyle işgal eden aşağılıkların verdikleri acıya ekledikleri hareketin açıklaması çocukça: “Abartma kardeş, şaka şaka!”

Binlerce ışık yılı uzaktaki keşfedilmemiş bir gezegende değil, hemen yanı başımızda bunlar yaşanırken cinnet halindeki memleketimin bölünmüş aydınları endişe verici hallerdeler. Büyük kısmı zulmün ağzından salya saçan bir canavar olduğunu kabullenmişken bir diğer kısmı boyut değiştirmiş. Kendi boyutlarında korunmuş temkinli entellektüelleri, İsrail’in teknolojiyle kafayı bulmuş neoliberalist gerçekçileri, “Filistin’i tutmak zorunda mıyız?” diyen “bağimsız” düşünürleri ve yıllardır tekrarlananlar: “Araplar bize hainlik ettiler, KKTC’yi tanımadılar, MOSSAD olmasaydı Apo’yu yakalayamazdık.” vs. vs.

“Aforizma kasmak” harici pek de bir marifeti olmayanlar yaşamlarını devridaim ettirirken, fiili livata mağdurları geliyor gözümün önüne. Yaser Arafat nezdinde ve herkesin gözü önünde yapılanın iğrençliği, ölüm korkusunun üzerinde bir yerde. Bir benzerini Hitler Almanya’sında görebiliyorum. Irza geçmenin “medeni” dünyadaki konumu: ıslah edilmesi gereken yerli halktan sorumlu, nekrofilianın sarıp sarmaladığı, insanlık -siz deyin medeniyet- elçilerinin valizleri.

Küresel oligarşinin bir dayatması mıdır bilinmez, geçmişle bağlarını kopartmış, fazlasıyla modern birkaç “aydın” tekrar konuşuyor: “Elin Arap’ından bana ne, kim oluyor bu ilkeller?” Mazlum olmaktan tanışıyoruz, diyorum. Sonra birkaç çirkef yüz, “Osmanlı emperyalistti zaten, bak Ermenileri de kesmişiz. Nereye mazlumuz?” diyor. Ne zaman katılaştı kalpler, merak ediyorum. Bir şeye sırf haksızlık olduğu için bile dur diyemiyor muyuz?

Fakat garipsemek hata bu vahşiliği. Biz Müslümanların Allah inancından oldukça uzak tanrı inançları var ki! İmam abdestsizse cemaat ne yapsın?

Kenan’ın Yehovası da hiçbir zaman âlimimutlak bir tanrı çizgisinde değildi. Hatadan münezzeh değildi, “Âdemi

yaratmış olmaktan” pişman olabildiği gibi, zaman zaman “tamahkâr, huysuz, kan içici, kaprisli ve asık yüzlü”¹ olabiliyordu. “Yayılmacı ve emperyalist bir tanrı”² idi. Vaad ettiği toprakların bile kılıç zoruyla alınması gerektiğini söyleyen bir savaş tanrısı idi. Hal buyken vahşetin bu kadar köklü olması kaçınılmaz elbette. Nihayetinde muasırları tarafından vahşi Hıristiyanlardan kurtarılmalari bile asırlar süren birikimi bozguna uğratamamış olsa gerek.

Doğası gereği ya da değil, Yahudi ya da değil, neredeyse tüm dünya tarafından güle oynaya kabul edilmiş bir dehşet yaşanıyor. Şu oldu da bu oldu, bu olmasaydı o olurdu gibisinden nedensel çıkarımların konumumuz itibarıyla pek bir değeri yok. Dışarıda ateş var.

Yüzyıllar boyu zulme maruz kalmış ve vahşeti içinde büyütmüş bir halk başka bir halka zulmediyor.

Rahmetli Meriç’in hüznünü seziyorum. İnsan olmayı unutan insan! Ah, hayat çok tuhaf.

- 1.History of Civilisation, Cilt 1, Will Durant, 310.
- 2.A.g.e 310.

AFRASIYAB

Sonsuz Sevgili

“Günler geçiyor, zaman akıp gidiyor. Günler ayları, aylar yılları kovalıyor. Zaman bir dakika bile durmuyor...”

Yine bir nisan ayındayız. Kimine göre güneş kimine göre bir eştir nisan... Bizdeki anlamı ayırır Nisan'ın; ne güneştir ne de bir eş. Aşktır bize Nisan, bu ayda doğmuştur yüce insan!

Aşkın adı Muhammed'dir, kâinata rahmettir, âleme merhamettir...

Aşk; şiddetli bir muhabbettir. Bu muhabbet ise her insanda mevcuttur. İnsan; yaratılışı itibarıyla sevmek, âşık olmak ister. O kalbindeki şiddetli muhabbeti biriyle paylaşmak, onunla mutlu olmak ister. Ama bilmez ki kendindeki sonsuz sevgi karşısındakine fazla gelir. Kolay kolay farkına varamaz, düşünemez “Parmak izlerim bile birbirine uymazken gayrimeşru yârim bana nasıl uysun?” diye.

O günahlarıyla gelen haram sevmek; onda çok büyük sıkıntılar meydana getirir.

“Meselâ, haram sevmekte bir kıskançlık eleme, firak eleme ve mukabele görmeleme gibi birçok ârızalar ile o cüz'î lezzet, zehirli bir bal hükmüne geçer.”

O bir etkisi olmaz denilen zehirli bal; onun için cehenneme birer odun atar.

Ebedi huzur; bir anlık geçici mutluluğa(!) bırakır yerini...

O gayrimeşru muhabbet, merhametsizce bir azap olup çıkar karşısına.

Biz ise bütün bunların olmaması için yanmamak için, Allah'tan uzaklaşmak için haramdan uzaklaşırız.

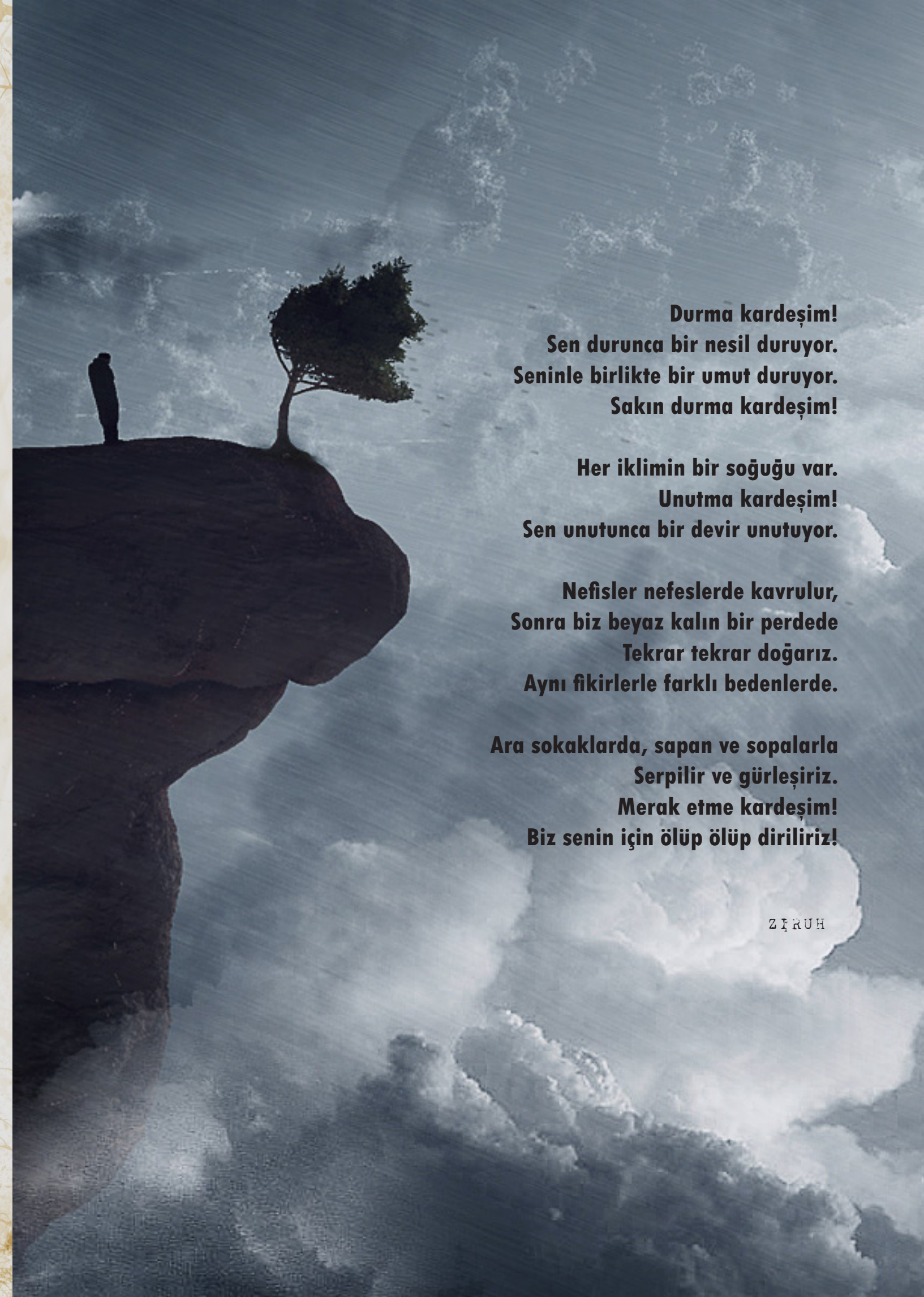
Bu yüzden aşktır bize Hz. Muhammed ve hatırlatır bize aşkı nisan.

Bizler; korkarız Allah'tan. O'nun ve Peygamberi'nin sevgisi yeter bizlere.

Faniyiz, fani olanı istemeyiz...

O sonsuz olan sevgimizi sonsuz olana veririz ve deriz ki:

“Allah'ım madem sen varsın ve bâkisin. Giden gitsin, sen bana yetersin!..”

**Durma kardeşim!
Sen durunca bir nesil duruyor.
Seninle birlikte bir umut duruyor.
Sakın durma kardeşim!**

**Her iklimin bir soğuşu var.
Unutma kardeşim!
Sen unutunca bir devir unutuyor.**

**Nefisler nefeslerde kavrulur,
Sonra biz beyaz kalın bir perdede
Tekrar tekrar doğarız.
Aynı fikirlerle farklı bedenlerde.**

**Ara sokaklarda, sapan ve sopalarla
Serpilir ve gürleşiriz.
Merak etme kardeşim!
Biz senin için ölüp ölüp diriliriz!**

ZİRUR

YAŞASIN KÖTÜLÜK (BİR MODERN ÇAĞ MASALI)

Prolog

Bugün sizlere şiir okuyacağım sayın seyirciler. Sosyalizmi savunan kapitalist bir şiir olacak bu. İçinde bol bol ajite, biraz burjuvazi, biraz da bilirsiniz işte. Birazcık emperyalizme küfür. Modern şiir safsataları. Paris'in hiç görmediğim ama öyle olduğunu bildiğim isli sokakları falan. Viktor amcamızla romantiklik oynayıp veya Kumarbaz Dosto'ya selam vereceğim. Kafiye mafiye redif medif asonans masonans ne gerekirse yok sayıp şiir diye yutturacağım.

Serim

Bozkırdan çıkıp şehre geldiğimde
Çocuktum ufacıktım.
Çürük dişlerim arasından
Titrek bir edayla süzülen Kayseri ağzıyla
Konuşup bakınırdım.
Bilmezdim binaların bu kadar yüksek
İnsanlarınsa bu kadar alçak olduğunu.
Önce yürümeyi sonra koşmayı sonra kaçmayı öğrendim
Sonra küstahça yükselen reklam panolarının gölgesinde
en galiz küfürlerin anlamlarını belledim.
Kurtlar kuşlar arkadaşlar
Beni bekler durur sanırdım
Toz duman egzoz kara bulutlar
Genzimi yakınca anladım
iş makineleri televizyon kanalları dev inşaat firmaları
çoktan anlaşmaya varmıştı kurtla
kırmızı başlıklı kızın geçtiği yollar
sekiz şeritli otopan yapılmıştı.
Yürüdüm
Yürüdüm
Yürüdüm.

Düğüm

Erguvanların henüz açmadığı
Yağmurun yüzümüzü ıslatmadığı
Zalim para babaları kadar soğuk Şubat'ın
şakaklarımı donduracak kadar acımasız
Rüzgârınsa sırtımdan kalleşçe vurduğu bir günde
Sevdalanmak hiç aklımda yokken
Sıcak, sımsıcak ellerinde
Güzelliğin lügatlerde yazmayan halini gördüm.
Yeşil sarıklı ulu hocaların bana öğretmediği
İlmihal kitaplarında hiç okumadığım
Karmaşık hislerle çarptı yüreğim.

Aptal Amerikan filmlerinin erotizm yüklü senaryolarını
Zihnimin arka sokaklarında gizlenen romanları
Hatırlayınca sendeledim.
Sendeledim.
Sendeledim.

Çözüm

Vapur düdüğü beni çağırıyor
Gelip görüp yenip dönmem için son çağrı bu.
Ne de olsa Fatih'in İstanbul'u fethettiği yaştan
İki yıl öncesini yaşıyorum
Kaldırımlar üzerime çullanıyor
Ense kökümünden tutup kaldırmak için
şafak sayıyor topal bir karga.
Karga. Kargı. Kargaşa.
Ya devlet başa.
Ya kuzgun leşe.
Padişahım çok yaşa.
Çok.
Yaşa.

Kördüğüm

Padişah artık yok
Sevdalanmaksızın yalnız bir laf ü güzaf.
Modern çağda olmaz böyle şeyler bayım
Halifemiz başımızda durmaz.
Emir-ül müminin emredecek mümin bulamaz
Şiirde sanat aranmaz hikâyeler hakka varmaz
karanlıklar aydınlığa çıkmaz zalime kazan kaldırılmaz
öyleyse bayım bir çift sözüm var sizlere:
duyan duymayana gören görmeyene gezen gezmeyene iletisin
bu şiir yaşadıkça haykıracağım
bu şiir yaşadıkça
bu şiir
bu
yaşasın kötülük.
Yaşasın kötülük
yaşasın.

Kapanış

Teşekkürler sayın seyirciler. Bir modern çağ masalı dinlediniz. Çocukla-
rınıza günde üç defa aç karnına anlatınız. Melankoli, şizofreni, nefret gibi
yan etkileri olabilir. Esen kalınız.

“HA” DEYİNCE GİDİLMEZ BU YOL

İnsanlar her gün ama her gün bir yerlere koşuşturuyor. Bunlardan bir kısmı işlerine yetişmeye çalışıyor. Diğer bir kısmı ise okullarına, evlerine vb. bir yerlere yetişme çabasıyla, ömürlerini bu yetişme psikolojisi içerisinde heba ediyor. Bu heba edişin, hayatını bir hiç uğrunda harcaşın sonu elbette belli. Zincirlikuyu Mezarlığı'nın girişinde “Her canlı ölümü tadacaktır.” ayeti celilesi gerçeği apaçık ortaya koyarken, bunun bir adım ötesinde gözleri görmeyen, kulakları duymayan, akıllara durgunluk verecek bir şekilde aynı kalıba sokulmuş bir yaşam tarzı. Bu yaşayış bizleri derinden ele geçirmiş ve hâlâ tüm ruhani duyularımızı bertaraf etmektedir.

Söyle ki, hayvanlarla insanların arasındaki farkın düşünme (akıl) olduğunu biliriz. Fakat içerisinde bulunduğumuz çağda ne denli doğru ve tutarlıdır. Birbirinden bağımsız bir şekilde geliştiğini sandığımız düşüncelerimiz aslında birbirinin aynıdır. İnsanlar evlerindeki televizyon, internet vb. farklı aygıtlardan aldığı mesajlar sonucu bir düşünce arayışına giriyor ve artık herkesten kendini

bağımsız ve özgür sanarak, hayatını yönettiğini sanıyor. İşin can alıcı noktası da budur zaten, bunların hepsi olurken insan kendini “özgür” zanneder. Özgürlük kavramı öyle güzel servis edilir ki artık hiç birimiz onsuz edemeyiz ve bizim için son derece sıradan bir hâl almıştır.

“Özgürlük” kelimesi bu sebepten ötürü artık hiç kimsenin ağzından düşmüyordur. Elbette bu mahkûm oluş bir kısım telaşları beraberinde getirir. Bu “Ben de özgürüm, haklarım var, bana karışamazsınız.” gibi bazı ifadeleri hayatımıza yaşmıştır. Aslına bakarsanız bu tür söylemlerin insanların ağzından bilinçli olarak çıkması düşünülemez. Çünkü insan inkâr edilemeyecek bir şekilde kuşatılmıştır. Bu kuşatma küçük yaşlardan itibaren çeşitli program veya araçlarla insanların zihninin boşaltılması ve yıllar süren bir yeniden yapılanmaya sokulmasıdır. Sonuç olarak insanlar dünyanın neresinde olurlarsa olsun, İspanyolca Fransızca, İngilizce nasıl konuşursa konuşsun, ne fark eder artık insanlık özgürlüğün onulmaz bir kölesine dönüşmüştür. İnsanlar özgür

olduklarını söyleyerek istediklerini alırlar, istediklerini tüketirler. Aslen kime hizmet ettiklerini bilemeyecek olmaları da çok hazindir.

Farklı bir bakış açısıyla sistemin çarkları arasından ezilen insanların, ezilmelerini fark etmemeleri olanak dışı olduğundan insanlar bambaşka bir oyunla daha karşı karşıya kalıyor. Bu oyun seneler boyunca ülkemizde çok can almış ve kimilerinin ekmeğine bolca yağ sürmüştür. Bu oyun siyaset, aktörleri demokratlardır. Ülkemizde yıllar yılı belirli siyasi söylemlerle kimi, suçuya kimi bucuya karşı kışkırtılmış ve doldurulmuştur. İnsanlar artık düşünmeden, sorgulamadan ve herhangi bir kritiğe tabi tutmadan belirli odaklar aracılığıyla eylemlerde bulunuyor. Bu sebeple hayatının geri kalan kısmında sistemin kendisini yönlendirmesine ve kendisi yerine düşünmesine engel olamıyor. Ve dahi çevremizde bu tür sorunlar, problemler

sistemle ilişkilendirildiği vakit bir kısım insanlar bunların mümkün olacağını idrak etmekte aciz kalıyor. Çünkü insanların doğduktan bu yana gerçeklerle aralarına setler çekiyoruz. Bu setlerden biri illüzyondur. Bu set hayatımızın her evresinde bizi kuşatmış ve insanlığın tüm duyularına kontrollü bir şekilde enjekte edilmektedir.

Bu sisteme “Dur” diyebilmek ancak kendi aslımızı bulmakla mümkün olacaktır. Kendi aslımızı bulmak deyince kolay bir yargı olduğu sanılmasın. Bu milletimizin en azından 150 yıllık bir serüvenidir.

Emin olabilirsiniz ki bu yol böyle bitecek bir yol değildir.

AFAKE

BİR İNTİHAR MAHKUMUNUN SON MEKTUBU

Bir ses... Kapak sesi, küçük bir el açıp kapıyor sanki. Adı Yusufmuş. Yusuf güzeli bir çocuk. Banka oturmuş, yetimhanenin bahçesinden denize bakıyor. Elinde boş bir şişe var. Hani şu büyük olanlarından var ya, onlardan işte. Bu çocuk aptal mıdır, deli midir diye düşünmeden edemedim. Kapak sesi de çok rahatsız edici bir sesmiş. Niye çevirir bu şişenin kapağını? Uzun bir süre sonra baktım ki çocuk hâlâ aynı yerde duruyor. Gittim yanına oturdum. Kısa bir süre gözlerini bile kırpmadan bana baktı ve tekrar denize doğru daldı. Ürkümüştüm. Evet, ürkmüştüm çünkü bana birisini anımsattı. Uzun boylu ve yüzü esmerceydi. Gözleri, ince ince dalgalanan denizdeydi. Uzun bir süre böyle durdum. Ancak o çocuk öyle mahzun mahzun dururken içimde de bir deniz dalgalanıyordu.

Bir süre daha bekledikten sonra "Oğlum bir şeyin mi var?" diye sordum. Bana dönmeden cılız bir sesle "Yok!" dedi. "Yeni misin burada hoca!" diye sordu. Ağrıma gitmişti bu saygısızlık. Ancak bizim meslekteki insanlar bu tür şeylere alışık olmalıdır. Acaba ne yaşamıştı? Besbelli çok dertliydi. Belli ki büyük bir problemi vardı. Yoksa bu yaşta bir çocuk bu hâle gelmezdi, gelemezdi! Uzun bir süre düşünmüş olacağım ki bunları Yusuf, yani çocuk "Yatakhaneye gitmemi söylemek için mi geldin?" dedi. Bu sözden sonra anlamıştım. Her yerde olduğundan kat kat fazla ilgiye ihtiyaç olunan bir yerde ilgisizliğin ve belki de şiddetin haddinden fazla olması sonucunda böyle durumlar oluşuyordu. Yu-

suf'a dönerek "Ben sadece konuşmaya geldim. Ve istemiyorsan konuşmayız. Ne istiyorsun?" dediğimde kahkaha atar gibi oldu fakat birden durdu, eski hâline döndü. Uzun bir süre konuştuk, artık ne kadar konuştuk, kaç saat konuştuk bilmiyorum ama biraz sonra akşam ezanı okunacaktı. "Hocam son bir şey anlatabilir miyim?" diye sordu, ben de kabul ettim.

Her şeyi anlatmıştı. Meğer yıllar önce olmuş büyük bir olaydan sonra böyle bir ruh hâli içerisine girmiş. Durun anlatayım: Annesi doğum yaparken ölmüş. Ve Yusuf babasıyla birlikte yaşamaya başlamış. Çocukken bir gün babası ona limonata almış. Her neyse babası limonatanın kapağını açamamış. Demiş bari yeni bir tane alayım. Yusuf, çocukluk ya, ağlamış. Babası da onu avutmak için tekrar bakkala gitmiş. Ama bakkaldan eve dönerken yolu kısaltmak için üstgeçitten geçmemiş ve bir araba çarpmış. Olan olmuş. Ölüm herkesin başında!

Şimdi bu olanlarla alakamı anlatayım size. Yusuf'a bile diyemedim. Yusuf demişken şimdi liseye gidiyor, pek umutlu doğrusu. Her neyse, artık dayanamıyorum. Yusuf'un babasına çarpan benim! Evet, okuduğunuz gibi! Yusuf'u benzettiğim kişi de babasıymış. Tesadüflerle dolu bir dünyada yaşadığımızı inkar edemeyiz. Artık dayanamıyorum. Bunu yazmadan önce biraz sonra boynumu geçireceğim ipi astım tavana. İntihar mı, evet intihar ediyorum. Durkheim halt etmiş...

*Gece,
Simsiyah kollarıyla kucaklar beni
Oğluna hasret kalmış analar gibi
Sıcacık yaz gününde
Soğuk terler süzülen kumařsı tenli
Hasta ve yorgun, ođlunu bekleyen
Babalar gibi
Sıkılınca dert yandığım
En yakın arkadař
Bas koyduđum davada
Kadim bir yoldaş gibi
Hevesler diyarına
Azap haberi veren
Durmak nedir bilmeyen
Yorulmaz ulak gibi
Geceler! Bildim seni
Artık sabrı kalmadı
Haydi, aydınlat beni!*

FUAD

PENCERELER

Ayçiçekleri... On, yirmi belki otuz tane sıra sıra dizilmiş, yapayalnız güneş çiçekleri... Küçükler daha, insanın beline gelmiyorlar. Geceleri öylece duruyorlar, güneşi kovalıyorlar gündüzleri. Sapsarı bir ev var arkalarında. Verandası, kendisi ve pencereleriyle güneşten parlak, sevecen ve yalnız. Bir de kadın var orada yaşayan. Düşüncesi, konuşması şiirden; kendisi ışığın özünden...

“O” gelmeden önce kadının evde en sevdiği yer pencerelerdi. Sarı çerçevesi, sevimli cam parçaları... Gökyüzüyle iletişim araçları... Her sabah oradan izlerdi güneşin doğuşunu ve batışını. Sonra iner bahçesine, ilgilenirdi çiçekleriyle. Ama konuşmazdı onlarla hiç, konuşmazdı evle de. Çiçekler yalnız, ev yalnız, kadın yalnız; yaşarlardı birlikte.

O gün kadın bahçesindeydi yine. güneşin doğuşunu izlemiş ve koşmuştu çiçeklerine. Sessizce sularken onları bir ses duydu ileriden. Biri yardım etmesi için yalvarıyordu adeta. Kadın şaşırdı, oraya kimse yaklaşmazdı, uzaktı her yere. Merakla yaklaştı puslu sese. Sesin sahibi onu hazırlıksız yakaladı. Ayçiçekleri ne kadar parlaksa, misafir o kadar karanlıktı. Siyah saçları, siyah gözleri, siyah pantolonu, siyah gömleği, siyah ayakkabıları... Kadın etkilendi ondan. Karanlığı bilmezdi, onun dünyası güneşti. Ama hep merak etmişti, içeri aldı misafiri. Sarı sandalyelerinden birine oturup, sarı fincanla bir çay ikram etti. Misafir teşekkür etti ona, neden oraya geldiğini anlattı. Yalandı hepsi ama kadın anlattığı gibi sandı. Yalanı tanımazdı o, hep doğruyu söylemişti ha-

yatında. Bir süre sustular ama kadın merakına yenik düştü sonunda. Sordu ona “Nasıl?” dedi “Nasıl bir şeydir karanlık? Herkesin uğruna öldüğü varlık.” Misafir doğruları söyledi bu sefer. Dedi: “Bilemezsin, anlatamam, onu yaşamam lazım.” Kadın daha da merak etti. Misafir, istersen göstereyim, dedi; karanlığa adım attılar birlikte. Dışarıda güneş batıyordu.

Güneş tekrar doğduğunda, kadın karanlığı sevdiğine karar vermişti. Ama aydınlıkta büyümüşü, karanlığa alışamazdı. Misafir bunu anlamıştı, o da aydınlıktan hoşlanmıştı çünkü. Bütün gece düşündü kararını verdi. Kadın daha uyanmadan evden bir şey aldı ve dışarı çıktı. Ama bahçeden dışarı adımını atmadı, arkasını dönüp gidemedi. Evden

aldığını bahçeye fırlattı sinirle. O anda bir ses duydu, kapıdan geliyordu. Kadın, güneşten kadın; onun, karanlıktan olanın, yanına gelmeye çalışıyordu. Kadının yanına gitmek istedi ama anahtarlar bahçede bir yerlerdeydi. Pişman oldu attığına ama bulamadı onları. Kapıyı açamadı, gidemedi de. Verandanın merdivenlerine çöktü en son, kadına seslendi: “Özür dilerim!” Gözyaşları güneşten parlıyordu. “Senin aydınlığının kaybolmasına izin veremem. Özür dilerim...”

Kadın pencereye koştu misafiri görmek için ve hüzne boğuldu anında. güneşten bile parlak olan ayçiçekleri, şimdi sadece donuk bir sarıdan ibaretti. Boyunları bükük, ölü ve yalnız. Bir tek ev sarıydı artık, Güneş bile solgun göründü kadının gözüne. Sonra misafire baktı. Bakışları “Neden?” diyordu. Neden...

Misafir gerçek geliş nedenini söyledi ona. Kadın dünyada kalan nadir parlak şeylerden biriydi ve misafir onu karanlıkla buluşturmaya gelmişti. Ama

yapamamıştı, aydınlıktan etkilenmişti ve oradan ayrılamıyordu. Ama kapıyı da açamazdı. Yoksa aydınlık tamamen kaybolurdu. En son yine özür diledi ve gözyaşlarıyla ıslandı gömleği. Yaşların değdiği yerler parlamaya başladı ama misafir fark etmedi bunu. Kadın fark etti. Anladı misafiri, bir şey diyemedi.

Bir süre sonra pencereyi açtı kadın. Elinde sarı bir fincan, misafire uzattı. “Pencereler kaldı artık bize. Ulaşmak için birbirimize.” Misafir şaşırarak baktı kadına, fincanı almadı. Kadın ilk defa şiirsiz kurdu cümlesini: “Gitme.”

Misafir verandada, uzatılan çayı aldı ve gülümsedi kadına. Dışarıdan bakanlar; ayakkabılarının parlamaya başladığını gördüler. Dışarıdan bakanlar; kadının artık yalnız olmadığını gördüler. Dışarıdan bakanlar; ölü ayçiçeklerin, halsiz bir şekilde güneşe döndüğünü fark ettiler. Dışarıdan bakanlar; dünyada hâlâ umudun olduğunu keşfettiler.

AFRASIYAB

YAYLA

Beni yine kral ağacının kokusu uyandırdı. Yine Haymaçınar'dan gelen sela içime bir üzüntü vurdu. İhlamur ağacının altındaki kuşlar ve yukarıdaki dağ tarafından gelen keçi sesleri ve bu seslerin birleşip sanki bir melodi oluşturması beni büsbütün büyülüyordu. Zaman geçmek bilmiyor, saatlerin tik tak sesleri yerine yaprakların hışırtıları kulaklarımızdaki yerlerini alıyordu. Yaylada mekân mefhumu yoktu sanki. Her taraf uçsuz bucaksız vadilerle ve ovalarla doluydu. İnsan burada ne yapacağını, ne zaman ve nerede yapacağını düşünmüyordu. Gündüzleri ise tavandaki boşluklardan üfleyen rüzgarı sabahları ise kurbağaların bir koro halinde vrak, vrak diye bağırmaclarını dinlemek benim için bir zevk halini almıştı.

Yarın Sebzeci Orhan bize gelecek ve beraber ceviz ağacı ile Kral ağacı denilen Koca Çınar'ı budayacağız. Biliyor musunuz? Tabii ki bilmezsiniz. Siz şehir çocukları için ne kadar üzülmüyorum. Çünkü ben de bir zamanlar öyle ürktücü binalar arasında yaşıyor ve şu an yaz kış yaşadığım yaylaya sadece tatillerde geliyordum. O zamanlar yayladan korkan, böceklerden korkan, şehirdeki ışıklardan dolayı göremediği yıldızları yayladan öğrenen ve zamanı burada öğrenip aklındaki zamanı da burada yok eden

bir çocuktum. Sadece misafir olduğum için sürekli bir gizem ile ilişkilendirirdim yaylayı. Yıllar süren bir tecrübeden çıkardığım yaylanın tek gizemli yanı başlı başına yayla olmasıydı. Çünkü yayla bizim için yani sürekli yaylada, kırdada ve bozkırdada kalanlar için sadece kalınacak ve barınılacak bir yer değildi. Aynı zamanda bir ruhtu ve o ruh bizimle oldukça dünyayı karşımıza alabilecek kadar güçlü olurduk.

Siz benim yazdıklarımı da yanlış anlamayın. Biz yaylada sadece yatmıyoruz. Sabah namazından sonra uyumaz, güneş gelene kadar tarlaya gidip tarlanın kaba işlerini yapar, güneş doğunca ise evimize döner, evin işlerini yapardık. Tarla işi ve ev işi bitince kendimize yeni bir iş bulurduk daim. Evin bir tarafına bir sofa ekler, orayı beğenmez diğer tarafa koyardık. Bu iş böyle sürüp giderdi. Bir de yaylada en çok ihtiyaç duyulan şey ise komşuydu. Komşular bizim için vazgeçilmezdi. Mesela Sebzeci Orhan ile ben. Biz dostluğumuz gereğince birbirimizin bahçesinden bir şey almamız gerekse sormazdık. Biz böyle gördük, böyle büyüdük...

Kasvet veren mekanlarda
Rahatlatan mısra bizim
Korku saçan dalgalarda
Eğilmeyen Musa bizim

Yitik çocuklu babalara
Timsal olan Selma bizim
Gazze kokulu bombalara
Göğüs geren iman bizim

Yürek burkan acılara
Gülümseyen ana bizim
Sinsi gelen yılanlara
Topuk koyan yoldaş bizim

Çift tekerli sandalyede
Dimdik duran Yasir bizim
İman dolu yüreklerde
Ukde olan amaç bizim

Şehvet bakışlı Züleyha'ya
Yüz çeviren Yusuf bizim
Zinnureyn'e sahip olan
Haya dolu Osman bizim

Yetim kalmış çocuklara
Baban olan beyler bizim
Nicelikleri yöneten
Nitelikli gençler bizim

Uzak Yoldan Geldim Hasretim İçin

Şafak söktü. Gün doğuyor şimdi. Beyaz iplik siyah iplikten ayrılıvermiş. Gök ağarıyor. Bembeyaz bulutlar yüzlerini gösterdi. Sarı badanalı basık otel odasının kirli perdelerini zorluyor ışık. Bir tek huzme olsun içeriye sokabilmek uğruna çırpınıyor. Işık çok zayıf da olsa gözlerini kırıştırıyor. Gece nasıl da geçmiş. Hatırlamak için kendini zorlayacak. Başaramıyor. Uyku, bütün tatlılığıyla kendine çekiyor. Sabah ezanını duymamış. Oysa her sabah ezanla kalkardı. Doğru ya, bu boğuk Avrupa şehrinde ezan okunmuyor. Zihni yavaş yavaş aydınlanıyor. Uykuyla mücadele etti bir süre. Ne kadar uyumak istese de gitmesi gerekiyor. Kalktı. Dün gecedeki beri bir şey yememişti. Karnına açlığın ağrısı saplanıyor. Su ısıtıcısının tuşuna basıyor. İçinde iki gün öncesinden kalma bir su. Çay... Çayı ne kadar özlediğini fark etti. Ve simit. Gevrek gevrek. Ah şimdi Eminönü'nden vapura binseydi. Üsküdar'ın dost ışıklarına selam verirken simidinden parçalar koparsaydı rızık peşinde koşan kar rengi martılara. Sonra Mihrimah Sultan'da bir namaz kılardı belki. Güneşin yavaş yavaş eteğini çektiği bir ikinci vakti, ılık ılık esen meltem rüzgârı yüzüne çarparken yanık sesli müezzinlerin tatlı atışmasını dinlerdi. Annem... diye düşündü, ne yapıyordur şimdi kim bilir. Ya babam. Sekiz köşeli kasketiyle. Mangal gibi yüreğiyle. Yo, hayır. Ağlayacak gibi oluyor. Aklına türküler geldiğine göre. Türkü bile din-

lememişti ki bir süre hiç hatırlamamak için. Bunu kendine itiraf etmeyi denedi. Hayır böyle olmamalı. Ölüm Allah'ın emri değil mi? Öyle tabii. Öyleyse neden? Kaçtın durdun. İsyanlardasın hâlâ. Yine eski düşünceler. Babasının verdiği eski radyoyu aradı. Nedense onu atmaya içi el vermemişti. Oysa onca şeye rağmen. Müstehzî bir ifade yerleşti yüzüne. Babasının emektar radyosunu buldu. Kim bilir ne kadar da değerliydi zamanında? Bu radyo, babasına ne türküler dinletmişti. Bir keresinde babasının odasına girdiydi. Eski bir defter bulmuştu yorğanların arasında. İçinde türkü sözleri. Babasının bir şeyler yazdığını ya da okuduğunu bilmezdi. Fokur fokur. Su ısıtıcısı da kaynayan fikirlere eşlik ediyor. Ama hiç belli etmezdi ki babam. Kendisi İsmet Özel okurken birkaç kez "bu ne biçim şiir?" dediği vakiydi babasının, ancak "sen ne bilirsin" kabilinden bir tepki vermişti o gün ona. Meğer babası bağlama öğrenip bozlak söylemek istermiş. Defterde hepsi yazıyordu. Dedesinin izin vermeyeceğini bildiğinden hiç girişmemiş. Toprak vardı sürülecek. Bakılacak hayvanlar vardı. Düşüncelerden sıyrılıyor. Nereye attığını bilmediği kasetleri arıyor. Çok fazla yok ya. İnşallah atmamıştır. Kasetleri gördüğünde çok dalga geçmişti halbuki. Bu devirde kaset mi kaldıydı. Dolabı karıştırıyor. Buldu. Neşet Ertaş. Bozkırın tezenesi. Babası ne de çok severdi. Anadolu'm. Şiirler dolduruveriyor içini.

“Güzler bilirim ülkeme dair
Karşılıksız kalmış bir sevda gibi gelir
Kalakalmış bir kıyıda melül ve تنها
Kalbim gibi
Kaybolmuş daracık ceplerinde elleri
Titreyen kenar mahalle çocukları
Bir sıcak somun için, yalın kat bir don
için
Dökülürler bulvarlara yapraklar gibi”

Erdem Bayazıt'ı da özlemişti. Memlekete dair diğer bütün her şey gibi. Bağlamasını alıyor eline şimdi Neşet. Babasından kalma bir alışkanlıkla, dedesi yaşındaki adamı hep ismiyle zikrederdi.

“Uzak yoldan geldim hasretim için
Hani nerde Babam Muharrem nerde
Yaralı bülbülüm ses vermez niçin
Yüreği yanıgım o kerem nerde.”

Gözyaşları hücum ediyor şimdi gözlerine. Bıraktı. Cebini yokladı. Pantolonunu çıkarmadan yattığından biraz ezilen yarısı dolu sigara paketini çıkardı. Isıtıcının fokurtuları duyuluyor. Sigarayı yaktı. Bir nefes çekiyor. Midesi bulanıldı. Açlıktan mı? Hayır. Gurbette cigara bile tat vermiyor. Söndürdü. Neşet için yakmaya devam ediyor:

“O garib gönüllüm dertli bakışlım
Feleğin sinesi elinde sinesi daşlım
Yüreği yaralım gözleri yaşlım
Gönül evi yıkık viranım nerde.”

Daha fazla dinleyemeyecek. Dağınık yatağına uzandı. Ah babam burada olsaydı. Kendine kızıyor şimdi. Zamanında babasına ne de çok karşı gelmişti. Ah babam. Hep sert yüzünü gösterirdi bize. Ama ne zaman bir yetim görse dayanamaz, ağlardı için için. Kıraçtan çıkıp şehir cangılına, dolmuş şoförlüğü yapmaya geldiğinde, ne de çok üzümüştü bizleri apartman odalarına mahkum ettiği için. Ah babam. Bizi bırakıp gitmeseydin. Kendini bir namert hastalığa teslim etmeseydin. Kaderden öteye

yol gitmiyor be gülüm. Hayat. Çok bayat. İşte böyle savurur insanı. Bu şehir seni kullanır sevgilim. Santim santim azalırsın. Sevgilim. Sevgilim hayat. Neden bana bu kadar kötü davranıyorsun? Haydi ama, bu kadar ucuz bir laf etmiş olamazsın. Arabeskler. Gogol. Ucuz roman. Tarantino. Akli yine keşmekeş içinde. Babil Kulesi gibi. Hiçbir kelime birbirini anlamıyor. Yine ağlayacak. Ah babam. Ah anam. Ah ablam. Ah abim. Ah sevdiceğim. Şimdi burada olsanız. Sarıp sarmalasanız beni, kurumuş dallardan ve kızıl yapraklardan yaptığınız yuvanıza alsanız. Seninleydiler bir zaman. Ne oldu. Baban vefat etmiş. Anneni neden yalnız bıraktın? Abim bakar. Ne kadar da kolaymış bırakıp gitmek. Ya onu sevdiğini söylediğin kızcağızın ne suçu vardı? Şairmiş. Müteşair. Şairimsi. Şairimtirak. Senin en iyi yaptığın sanat tecahülü arif be kardeşim. Arkandan gözyaşı dökcek insanlar olduğunu biliyordun. Peki neden bilmezden geldin? Cevap. Sessizlik. Ne tuhaf bir kelime. En son ne zaman hangi şiiri yazdın bakalım ey şair. Hah, şuradaymış:

“Bir gün, elbet bir gün doğacak
Gökleri ağartacak hıçkırıklarım
Yaşlı gözlerim kırpışacak
Sarp kayaların ardından
Kızgın çöllerin yükselen güneşiyle.”

Demek vakit geldi. Gün doğdu. Hıçkırıklar göklere karıştı. Yaşlı gözler kırıştı. Hayditopla kendini. Haykır. Çek git bu karanlık şehirden. Kaldırımlar aşındır. Kuşlara selam çak. Yeryüzü duysun sesini. Kalbini dinle. Sev. Koş. Dokun. Sarıl. Düşüncelerden odanın açık duran penceresinden içeri yavaşça süzülen güvercinin kanat sesiyle sıyrıldı. Bu da nereden çıktı şimdi. Güvercine yaklaşıyor. Kaçmadığına göre bir sahibi var, yolunu şaşırarak gelmiş olmalı. Kısa bir müddet beyaz, paçalı güvercinin gözlerine baktı. Tebessüm ediyor. Babam güvercinleri çok severdi. Güvercini öpüyor. Cama yaklaştı. Ellerini havaya doğru kaldırıyor. Güvercin arkasına son bir kez baktı sanki, sonra uçuverdi. Ben de böyle uçuversem. Kırış kırış olmuş gömleğini çıkarıyor. Kısa kollu bir tişört geçiriveriyor üstüne. Şimdi kıyafet için çok uğraşacak halde değil. Pencereyi açık bırakıyor, ısıtıcının fişini çekiyor. Eprimiş siyah çantasına üç beş parçadan ibaret eşyasını dolduruyor. Kitapları... Yalnızca Erbain'i alıyor yanına. Kapıyı kilitledi. Boynu öne eğik, aşağı iniyor. Girişteki şişman, sarı saçlı görevli kıza bakmamaya çalışıyor. Biliyor ki bir baksa konuşmaya başlayacak hemen arsız. Ben seni al yazmalı yârime değişir miyim. Koşar adım uzaklaşıyor parasının ancak yettiği üçüncü sınıf otelin önünden. Düşünceler hâlâ beynini kemirmede. Şimdi sevdiği geliyor aklına, arnavut kaldırımlı sokağı adımlarken. Aşık olmayı ne de çok istemişti bir zaman. Gök. Boz bulanık. Hava. Kurşun gibi. Karanlık. Dizeler dökülüyor dudaklarından. Sesler. Kulağımı tırmalar. Kördüğüm. Kurmacalar. Vişneçürüğü evler granit gibi. Acı. Her yerde. Hissediyorum. İçimde. Ah benim ince yürekli yârim. Acaba şimdi ne yapıyordur. Belki de beni düşlüyordur. Neden düşünsün ki. Bunu ondan beklemeye ne hakkın var senin. O, arkandan ağlarken trenin camından arkasına dönüp bakmayan sendin. Başlama yine sevgilim hayat. Boğazımı düğümleme. Hayat. Isıtmıyor içimi. Kış güneşi gibi.

Eski köprünün üstünden geçiyor şimdi. Nehir sanki inadına canlı akıyor. Bu köprüde şiirler yazacaktım. Ama yok, hislerim kurudu benim. Artık yazamam. Artık bir şair değilim. Aşkımı kaybettim. Sevmeyi unuttum.

“Ah senin yüzünden kana batacak Anla Mona Rosa, ben bir deliyim.”

Ah be üstadım Karakoç, keşke deli olsaydım. Yaptıklarımın hesabı sorulmazdı bu sayede. Sonunda içinde bulunduğum her dakikaya lanet ettiğim o grotesk kafeye geldim. Tanrım, para kazanmak için bu ahmak patrona ve dört işlemi dahi beceremeyen ergen bir kıza dayanmak zorundayım. İki rekât Niçe okuyup bana anarşizmden bahseden ama ellerinden son model akıllı telefonları düşürmeyen sisteme teşne öğrenciler de cabası. Allah'ım kurtar beni bu şehirden. Ezansız, namazsız, yuvasız şehir. Neden geldin öyleyse buraya? Yine başlamayalım. Patron yaklaşıyor. Fransızca bir sürü zırvalıklar dinlemek zorunda şimdi. Haydi hesap ver. Neden? Neden? Neden? Yeter. Ben sadece Allah'a hesap veririm bayım. Patron afallıyor. Pardon? Hiçbir şey. Anlayamazsın, uğraşma. Şunu bil yeter: istifa ediyorum. Nereden? Mümkün olsaydı hayattan edecektim. Ancak belli oldu ki kaçmak hiçbir şeye çare değil. Anlamı-

yorum. Demiştim anlamazsın diye. Gidiyorum işte. Hoşça kal. Bekle. Nereye gidiyorsun? İstifa ettim dedim ya. Haydi size hayırlı işler. Aman tanrım ne çok soru sordu herif. Tanrı. Gök. Göktañrı. Tanrı uludur. Şofördür babam. Cumhuriyetin bir kuludur. Babam duysa ne çok kızardı. “Tanrı da nereden çıktı?” diye. Evet. İstifa da ettiğine göre son bir iş kaldı. Otobüse binsem mi? Yürü. Hem düşünmeye vaktin olur. Hava kapanıyor. Yağmur yağacak.

“Bu yağmur, kanımı boğan bir iplik
Tenimde acısız yatan bir bıçak
Bu yağmur, yerde taş ve bende kemik
Dayandıkça çisil çisil yağacak.”

Ağlasam fark edilir mi yağmurlardan? Ya yağmurlar battığım günahları temizler mi? Ve yağmur başlıyor. Sicim gibi. Yürüdü. Henüz çok düşünmeden varmıştı somon rengi soğuk binaya. Girişte kartını sordular. Gösterdi. Edebiyat fakültesi. Batı şiiri. Modern şiir. Romantizm. Realizm. Sone. Romans. Edgar Allan Poe. Baudelaire. Tırı. Vırı. Falan. Filan. Ha ha. Müstehziliğim üstümde bayım. Dikkatli olun. Fakültenin alçak kapısından geçti. Keyiflendi. Bir sigara yakarak girişteki danışma masasına yaklaştı. Beyefendi burada sigara içemezsiniz. Biliyorum. Ve muhtemelen bunu yapmam da yasak. Mikrofonu eline aldı ve tüm fakültenin duvarlarında yankılanan sesi duyuldu: “Beni dinleyin ey insancıklar. Sizin bu ruhsuz ülkenize edebiyat okumak bahanesi ile kaçtım. Annemi, kardeşlerimi ve yârimi geride bıraktım. Aslında kendimden kaçtım düpedüz. Her neyse. Artık sizin boğucu fakülteniz ve sıkıcı edebiyat teorileriniz beni hiç ırgalamıyor. Benim tahsil görmemiş garip anam bana çok daha fazlasını verebilir. Nokta.” Güvenlikteki iri yarı adam koluna girdi birden. Neyse ki sözleri bitmişti. Adamın güçlü kollarından sıyrılarak dışarıya yöneldi. Şimdi tren istasyonuna doğru yol alıyor. Vardı. Biletini aldı. Trenin daha bir saati var.

Geçmek bilmiyor. Dudaklarında şiirler, insanları izliyor. Kim bilir neler düşünüyorsunuz ey insanlar? Ve tren ağır ağır kalktı yerinden. Dağlar, ovalar, ağaçlar. Hepsi sanatkârın elinden, hem de en büyük sanatkârın. Ölümü yine aklıma getiriyor bu uçsuz yollar. Sebepsiz. Bir de çiseleyen yağmur. Seni de unuttuk elbet.

“Yağmur bu kadar inceyken
Ağır açan bir gül kadar hafifken merhamet
Ölüm çok ağır Allah’ım
Ölüm çok ağır, affet”

Vakit bir türlü bitmiyor. İki buçuk gün süren bir bekleyiş. Sonunda tren düdüğünü öttürdü. Annesini ve sevdiğini gördüğü rüyasından uyanıyor. İçini heyecan kapladı. Memleketim. Toprağım. Canım sevgilim. Kapı ağır ağır açılıyor. Kompartıman görevlilerinin sesleri istasyonda bekleyen yolcuların seslerine karışıyor. Dışarı çıktı. İlerliyor. İnce bir kadın sesi: Oğlum. Aman ya rabbi yoksa rüyam gerçek mi oldu? Arkasını dönüyor. İşte annesi karşısında şimdi. Göğsü Çukurova gibi münbit. Ve ay yüzlüm, ela gözlüm. Ah, sen de buradasın. Gözyaşları oluk oluk. Anneciğim, beni affedebilecek misin? Ben anladım anneciğim her şeyi. Bu dünyada en kıymetli şey... En kıymetli... Neyse, boş verin şimdi bu gevezelikleri. Laf ü güzâfa lüzum yok anneciğim. Benim güzel yuvam, ailem. Anne konuşamıyor ki ağlamaktan. Ve servi boylum sen. Ah seni yaratana kurban olduğum. Ela gözleri bulut bulut. Çekingen parmağını yaklaştırıyor gözlerine. Hafif hafif siliyor tuzlu gözyaşlarını. Konuşmaya gerek yok. Bazen bakışlar kâfidir. Yine de sessizliğini bozuyor: Tam, trenden inmeden önce rüyamda sizleri gördüm. Bu güzel tevafuk nasıl oldu anlayamadım. Nişanlısı, al yazmalı gül çiçeği gülümsüyor, yüzünde dalgalanan tatlı havayı okşar gibi: “Bazı rüyalar iki kişiliktir.”

TEREDDÜT

Dörder dakika arayla gördüğü rüyaları tekrar tekrar zihninde canlandırmayı denerken vücudunu hiç boşluk kalmayacak şekilde saran rahatlama hissine kapılıp tüm düşüncelerini kapı dışarı etti. Gözlerini açıp açmama konusundaki tereddüdü; biraz evvel tahayyül etmiş olduğu bir adamın intihar edip etmemek arasındaki tereddüdüne eşdeğer denebilirdi. ‘Sonuçta tıpkı ölüm gibi gözler de başka bir âleme açılıyor.’

İşte bu düşünceler akıp geçerken aklından göz kapaklarının ardına parlak ve görünmediği halde ilgi çekici bir ışık vurdu. Tahayyülünde birden bire karanlık, rutubetli ve bir o kadar da soğuk olan bir tünel belirdi. Her zaman olduğu gibi zihnine hâkim olamama illeti baş göstermişti. Kulakların duymaması gereken - zira sağır etmemesi halinde gönüllere korku bulaştırabilecek güçte olan- bir ses tünelin bir tarafında hızla yaklaşan ve büyüyen ışıpta maddeleşti. Birden yaklaşan bir tren, durduğu yerin bu trenin yolu olduğunu idrak etti. Yorgun, soluk benizli, hayatta çekmediği acı ve dert kalmamış bir adamı bu

yola doğru ilerlerken gördü. Elleri kelepçelenmiş ve ayakları prangaya vurulmuş gibi olduğu yerden bir adım öteye gidemeyip maddeleşmiş ışık huzmesinin hızla adamın üzerinden yahut içinden geçmesini izledi. Son kısımdan emin değildi zira adamın yüzüne siper ettiği kolu ile ışık huzmesinin merkezi birbirine değmeden uyanmıştı.

Gözlerinin açık olduğunu fark edince ilk, saatine baktı. Her zaman olduğundan farklı değildi. Bir dört dakikalık rüya daha görmüştü. Rüya sırasında ve öncesinde zihni onu dinlemiyordu. Yatağında yavaşça doğrulurken gördüklerinin aynı babasına ve büyük babasına olduğu gibi kendisini de çıldırtacağını düşündü. Sonra onlarca kurt tarafından sarılmış bir koyun yahut boynu aslanın ağzında olan ceylan gibi kaderine razı olmak geçti gönlünden. Sonra başka bir çaresi varmış gibi düşünmek hoşuna gitti. Birden bir tereddüde daha meyletti. Kahvaltı mı hazırlamalı, güne televizyonla mı başlamalı? Bu iki seçenek aklını doldurmuşken o en cazibelisi olan geri yatmayı seçti ve geri yattı.

Başı yastığa değer değmez kendini zifiri karanlık bir mekânda yalnız, sessiz ve arkası dönük devasa bir adamı izlerken buldu. Adam iri yarıydı ve azalarında rahatsız edici bir orantısızlık seziliyordu. Elleri, kolları, boynu ve başı ayrı ayrı insanlardan alınmış gibiydi. Bu garip ve korkak adamın masasında gümüşî renkte, çok pahalı olduğu kabzasında bulunan kuka üzerine altın işlemlerden anlaşılan bir altıpatlar mevcuttu. Adamın sağ eli bu silahın yanı başında iken sol elinde basit ve ucuz bir çerçeve içine aceleyle iliştilmiş bir hanımın silueti bulunuyordu. Adamın aheste akan gözyaşları, arkasından gelenlere yol gösteriyor, ince ince boğaza iniyordu. Adam kendisinden beklenmeyecek şekilde çevik bir hareketle silahı kavradı ve elmacık kemiğinin biraz üstüne yaslayarak ateşledi.

Uyandı. Ne gördüğünü düşündü. Silahın ateşlenmesinden emin değildi. Patlama sesini duyar gibi olup uyanmıştı. Saate bakmaya tenezzül bile etmedi. Çabucak yataktan çıkıp kumandaya sarıldı. Televizyonu açıp mutfağa geçti. Sabah bülteninde anlatılanlara kulak verip haberleri öğrenmeye çalıştı. Pek bir şey yoktu. Birkaç çatışma, yeni bir yemek tarifi, doğalgaza gelen zam ve üç intihar vakası. Rûya gören adam hep aynı olaylar diye düşünürken denizin karşısındaki bir okur yazarın zihninden kağıda dökülen şu cümleyi okudu: Her tereddüt bir intihar ise hangi seçenekte öleceğiz?

ZİRUR

İÇİMDEKİ LEYLA İLE VAVEYLA

O günlerde hayat lüzumsuz ve renksizdi. Sanki nedensiz bir şekilde her şey anlamını yitirmişti. Gökyüzünde sınırsız güneşin yerine boğuk ve itici bulutlar yer almıştı. Artık hiçbir şekilde, hiçbir şeyi kimseye açıklamak istemiyordum. Kimseyle konuşmak istemiyordum. İnsanlarla konuşmak, bir şeyler açıklamak, gerekirse bile çok azap verici bir hale gelmişti. Çünkü insanlar çok kindar, merhametsiz ve pragmatist hâle gelmişti. Her hafta çok koyu muhabbetler ettiğim Haliç vapurunda bile bu hafta beni bir sükûnet almıştı. Fakat kimse anlamıyordu beni, zaten anlamak istediklerini de düşünmüyordum. Tüm dünya uzaklaşması gereken bir topluluk halini almıştı gözümde.

İşte bu dünyada sevgilerin sahte, sözlerin mânâsız olmasının ve yaşamın renksizleşmeye başlamasının nedenini sorgulamıyordu kimse. Çünkü bana ve benim fikirlerime değer veren yoktu. Fakat söylemem lazımdı fikirlerimi. İnsanlara, sevgi duygusunun yoksunluğunda bir insanın ne hale gelebileceğini söylemem gerekiyordu. Evet, sevemiyordum, insan sevmeyince sevginin değeri kalmıyordu. Sevemediğinde insan, sevilmek

de istemiyordu. Hayatın rengârenkliği zifiri bir karanlığa dönüşüyordu. Zifiri karanlıkta da neyin sevgi, neyin nefret veya neyin doğru, neyin yanlış olduğunu göremiyordu insan. Seçemiyordu doğruyu ve böylece kurunun yanında yaş, nefretin yanında sevgi de yok oluyordu. Bu sefer bir şeyi sevdiğinde onunla olduğun vakit nasıl hızlı geçiyorsa, öyle geçiyordu vakit. Kapkaranlık bir zindanın en ücra köşesine hapsedilmiş bir insan gibi mutsuz ve umutsuz bir şekilde tutunuyordun hayatta. Tabi buna hayatta tutunmak denirse!

Haliç vapurundan indiğimde çok önemli bir şey fark ettim. Üsküdar'da dünyaya karşı hissettiğim hisleri burada tam olarak yansıtamıyordum hayatıma. İki kara parçası arasındaki fark neydi, bilmiyordum. İnsanlara mutlu görünmek gerekiyordu çünkü insanların değişimini fark etmelerini istemiyordun. Belki aptalcaydı. Fakat benim bunu böyle istememin nedeni sürekli değişen ruh halimin beni yüzlerce farklı insan haline sokmasını istemeyişimdi. Bir de değer vermediğim insanlar tarafından eleştirilmek...

HUŞYAR

Kardelen Metaforu

Çıkardı başını topraktan delerek kar tabakasını, yerin üstünde ne olduğunu bilmeden. İlk olmak mühim. Öncü, lider, önder olmak... 'Ulu' sıfatını takınmadan tüm kardelenlere misal...

Kar delindi, yeryüzü tüm hakikatiyle zahir oldu. Semadan arza pamuk pamuk düşenler bir olmadan, birleşmeden delmeli onu tüm özgüveniyle. Bu ancak ilk, öncü kardelene ittiba ile hâsil olacak. Öncü kardelen nasıl kırdı, nasıl erittiyse o beyaz tabakayı -bir kardelen- de bu gücün varlığı muayyen olduysa artık bütün amaç diğerlerinde. Çağımızdaki tabakalar sadece beyaz değil, renk renk zaten öncü kardelen de böyle söylemedi mi, bu tabaka her zaman beyaz olmaz diye, zahire değil niteliğe bak diye.

Haydi, zamanı gelmedi mi artık bu intizar niye? Yolunu bulmak için öncüyü izle. Saf bir taklit olmamalı bu müşahede. Ruhlara, dişlere geçmeli; tüm vücutta hissedilmeli, bir meleke haline gelmeli.

Asıl görev yer üstünde. Tüm soğuğa kafa tutarak yaşamını sürdürme vakti... Yirmi günlük hayat seyrinde bir yolcu olduğunu bil. Unutma ki hangi kardelen en iyi, en güzel çiçeği açsın diye bu varoluş.

Yalnız değilsin bu yolda. Dikenler sarmış etrafını, görmemektesin hâlâ. Mülhaza et, furkan(hakkı batıldan ayıran) olmayı bil.

Ey kardelen, işbirliği yapmayı, dayanışmayı öğren
Ne sağına ne de soluna bak
Çünkü hepinizdeki aynı ten
Sadece yaptığın işle ölçülür kıymetiharbiyen

En büyük savaş içindeki tohuma karşı. Tohumdan müteessir değil, tohuma müessir ol. "Adaletli olun." ihtarına kulak vererek hakkını ver ona, lakin ona hükmetmek gerektiğini de fehmet. Çünkü sen tohumla güzelsin, tohumla varsın. Ancak tohumu eğitmekle yol alırsın...

GARİBİYOLCU

Waldo F.'nin Son Günü

Karanlığın gümüşü renkte olduğu soğuk bir gece yarısıydı. Waldo, yatağının başında oturmuş, artık bakmaktan gözleri iyice yorulmuş bir halde sigarasını içmekteydi.

Neden sonra pek gürültülü bir biçimde çalan telefonun sesini duydu.

“Kendi kendine susar” düşüncesiyle bir müddet cevap vermedi, ancak arayan kişi oldukça ısrarlı görünüyordu.

Waldo, bitmek üzere olan sigarasından son bir nefes çekti, sigarayı izmarit dolu kül tablasına bastı.

Telefona uzanmayı denedi. Kolu yetişmeyince yine vazgeçecek gibi oldu, ancak telefon hâlâ ısrar ediyordu.

Olacak gibi değil. Waldo isteksizce yerinden kalktı, oflayarak telefonu açtı. Kim olduğuna bakmamıştı.

-Ne var?

Karşıdakinin bu kaba tavırdan alınmaya vakti yok gibiydi:

-Waldo, senin için dünyaya veda vakti.

Deminden beri umursamayan Waldo'nun tavrı birden değişti. Karşıdaki şaka mı yapıyor, yoksa gerçek mi söylüyor anlamaya çalıştı:

-Ne? Şaka mı bu? Kimsin?

Nafile. Telefondaki sesin sahibi yok olmuştu. Waldo, telefonu yere bıraktı, az önceki numarayı tekrar aramayı denedi. Özel numaradan aranmıştı.

Waldo'nun deminden beri bastırıp duran uykusu birden yok oldu. Kafasına bin bir yasak düşünce hücum etti. Arayan da kim? Eski bir düşman mı? Waldo'nun eski düşmanı olmaz ki. Yeni düşman mı yoksa?

“Belli ki beni sevmeyen biri” diye düşündü. Belli belirsiz bir tebessümle karışık. Peki. Adam beni öldürmek mi istiyor? Sanırım evet. Öldürtmek istiyor da olabilir.

İn kâne. Sevfeyüsbih. Eh eh. İlahi bakış açısından çıktık galiba. Kafiye yüzünden Safiye'yi kaybettik.

Waldo, ‘ilahi bakış açısı’nın küfür olduğunu düşünürdü hep. Modern edebiyat teorilerine falan karşı çıkardı. Gerçi modern edebiyat teorilerinin ne olduğunu da pek bilmiyordu.

Batılı yazarları sevmezdi. Marcel Proust da Kafka da fevkalade sıkıcı heriflerdi. Hele felsefecilerin karın ağrılarına hiç anlam veremezdi.

Descartes halt etmişti, Kant da aptalın tekiydi. Hele Sartre’dan hiç söz edilmeliydi. Egzistansiyalizm denilen nane-yi ortamlarda hava atmak için bulmuştu besbelli.

Yalnız Rus yazarları sever. Oblomov ve Olga’yı kimselere deyişmez.

Neyse. Bunları düşünmenin vakti değildi. Şimdi bir çare düşünmeliydi, ölmek ya da ölmemek.

İyi de arayanın doğru söylediğini nereden biliyoruz? Elimizde herhangi bir delil yok ki. İddianın istidlali için uğraşan da yok. Belki eşek şakası yapmaya çalışan biri. Ama “böyle şeyler sadece filmlerde olur.” diye biliyordu. Bir de hikayelerde tabii. Bu da onun hayat hikayesi olduğuna göre.

Ölüm. “Bize ne yakın bize ne uzak ölüm. Ölümsüzlüğü tattık bize ne yapsın ölüm”. Ölümü özledim derdi hep.

Waldo'nun zihni iyice karıştıyordu: Gerçekten özledim mi? Yarın ölecek olsam ne değiştirdi? Ki belki de adam gayet ciddidir. Hem niye olmasın.

Ben kiralık katil olsam. Beni öldürür müydüm? Evet. Asıl soru bu değil. Ben çok parası olan zalim biri olsam beni öldürtür müydüm? Evet. Asıl soru bu da değil. Bir adam öldürmekten zevk alan (bkz. Dexter) ya da nekrofil biri değilse, (bkz. Alev Atlı romanları) neden beni öldürmek istesin.

Şimdi bunun da bir ehemmiyeti yok. Asıl mevzu ölmek için uğraşmalı mıyım, uğraşmamalı mıyım?

Waldo'nun başı ağrımaya başladı. Yarın ölebileceğini düşünen birine göre oldukça sakın görünüyordu.

Bir süre hareketsizce durdu. Gözü bir noktaya takıldı. Hiçbir şey düşünmeden bekledi. Ne yapacağını bilemeyince son sigarasını yaktı, hızlı hızlı çekerek bitirdi, izmaritleri halıya savurdu. Dişlerini fırçalamak için lavaboya gitti, ancak dişlerini hiçbir zaman fırçalamadığını fark etti. Aynada bir müddet kendine baktı. Sararmış dişler. Ağarmış saçlar. Alnında belirmeye başlayan kırışıklıklar. Tek güzel yanı maviye çalan yeşil gözleri. Ne olacak benim hâlim, dedi sesli sesli; yalnız olmasına aldırmayarak. Aşk ve ölüm. Henüz aşkı tadamadan ölümü tatmak iyi olmayacak. Aşk? Bunu konuşmuştuk. Aşk yok dedik, daha doğrusu insana duyulanı yok.

Vay, dedi Waldo, bir de edebiyatçı olacaksın. Edebiyatçılar aşkı pek bir sever. Aşık. Meşk. Maşuk. Taaşşuk. Talat. Fitnat. Mevlana. Şems.

Serbest çağrışım lafını duyduğundan beri çağrışımdan kendini alamıyordu Waldo. Çağrışımı bırakıp az evvelki konuya açıklık getirmek istedi:

Ancak sevda var. Hem de ne var. İnanıyorum ki bir yerlerde beni bekliyor. Ama eğer gerçekten vaktim dolduysa ben onu nasıl bulacağım?

Waldo, işlerin böyle bir hal alacağını düşünmemiştii ilkin.

Ama yaşamak bir yanlışlıktı, yaşadığı

sürece bu yanlışlık var olacak ve bunun düzeltilmesi için uğraşmadığı her dakika vicdan azabıyla yaşayacaktı. Gün gelmiş çatmıştı işte, vicdan azabına son verileceği gün. Ama ya vicdan, korkakların uydurduğu koca bir yalansa?

-İki-

Waldo gözlerini açtı. Dar, rutubetli odasının duman ve esrar dolu havasını içine çekti. Titrediğini fark etti. Hava serindi, üstüne bir şey örtmeden yatmıştı.

Manasızca etrafına bakındı. Yerdeki izmaritleri, muhtelif yerlere saçılmış sigara filtrelerini, kirden rengi değişen eski perdesini, yıkanmadığı için altları sarı tabakayla kaplanan çay bardaklarını, etrafa saçılmış kitapları ve duvara astığı 'Pink Floyd-The Wall' albümünün kapağını tek tek süzdü.

Hafifçe doğrulur gibi oldu, ancak vazgeçti. Ellerini saçlarının arasında gezdirdi. Saçları seyrelmişti. Yaşının kaç olduğunu hatırlamaya çalıştı. Başaramadı. Kimliğine bakmak istedi. Ona da erindi. Acaba bütün gün yatakta mı yatmalıydı. Ölüm o zaman onu bulabilir miydi? Elbette bulurdu. O zaman kalkmaya lüzum yoktu. Ama son gün. Eğer bugün son günüyse, buna yaraşır işler yapmalıydı. Son günde ne yapılır ki?

Ölümü düşleyerek mi geçirmeliydi. Ama

bunu zaten yapıyordu diğer günlerde. Aslında bu haberi bekliyor gibiydi. Ama olacağına hiç ihtimal vermemişti. Beni öldürtmeye karar veren abiyle konuşmak, diye kendi kendine söylendi. Katiliyle ölümü hakkında konuşmak pek kimseye nasip olmazdı ne de olsa. Sürekli bir şeyler karaladığı defterinin ortasını açtı.

Duruma uygun cümleyi bulmuştu: “Ölmek, ölümü düşlemekten çok daha kolaydır.” Peyami Safa.

En iyisi gidip görmek. Ecelin gelmesini beklemek.

Waldo üstündekileri çıkardı, banyoya girdi. Uzunca bir süre banyoda kaldı, elleri ve ayakları iyicene buruş buruş olunca çıktı.

Güzel elbiselerini giydi (zaten iki çift elbisesi vardı: güzel elbisesi ve ev içi elbisesi). Kendisine çok yakıştığını düşündüğü beyaz gömlek, rahat olsun diye iki beden büyük alınmış pantolon, ikinci elciden uygun fiyata aldığı klas deri ceket. Ucuz ama zarif saatini koluna taktı. Saçlarını yana doğru taradı. Belki de ilk defa görünüşünü beğendi.

Artık kendini sokaklara vurmalıydı. Çıktı.

Ölmek üzere olan bir adamın ne yapacağını bir kez daha düşündü. Sahile gitmeye karar verdi. Otobüse bindi.

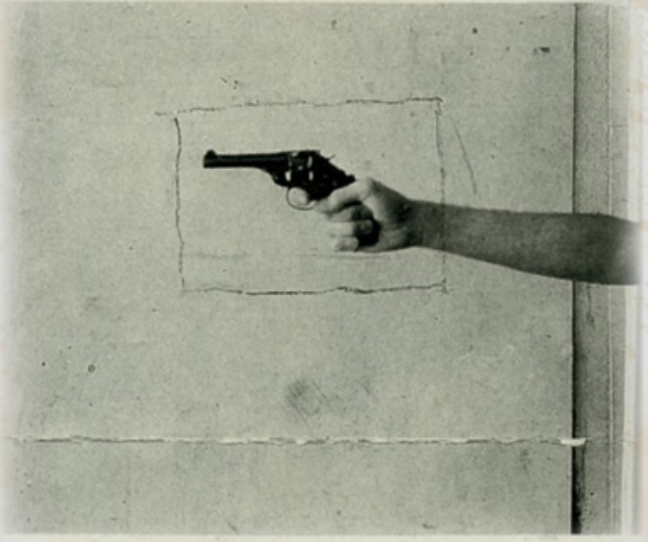
Deniz kenarına vardığında son kez şiir okuyacak, ve son kez gün batımını izleyecekti, tabii o kadar vakti varsa.

Ağır aksak ilerleyen ama en sonunda sahile varan otobüsten indi. Önüne gelene selam verdi. Kimileri başıyla selam alıyor, kimileri cevap vermiyor, kimileri abartıp “ve aleyküm selam ve rahmetullahi ve berekatüh” diyordu.

Her zaman oturduğu banka gitti, oturdu. Vapurların etrafında uçuşup duran martıları izlemeye koyuldu.

Birden kadife gibi yumuşak bir ses kulaklarına değdi: “Bilmem ki kuşlar, bu hengamenin neresine uçar?”

Waldo şaşkın bir şekilde başını sesin geldiği yöne çevirdi. Ne diyeceğini bilemedi. Şimdiye değin duyduğu en güzel

sesi duymuştu.

Nutku tutuluyordu. Dün akşam ölümü düşünürken yaşadığı hislerin benzerini yaşıyordu.

“Herhalde her kuşun bir dalı vardır. Keşke her insanın da tutunacak bir dalı olsa.”

Dudaklarını kımıldatmaya uğraştı. Bir şeyler demeye çalıştı, diyemedi.

“Neden konuşmuyorsunuz?”

Nefeslendi. Dilinin ucuna gelen ilk cümleyi söylemeyi başardı: “Hakiki muhabbet, asıl aşk dilsizdir.”

Nihayet söylemişti. ‘Fakat neden bu cümle? Nereden çıktı şimdi bu?’ diye düşündü.

“Hüseyin Rahmi Gürpınar. Demek benim gibi okumayı çok seviyorsunuz?”

Dudaklarının ince kıvrımlarından külçe külçe zarif kelimeler dökülüyordu sanki.

“Evet. Severim. Buyurmaz mısınız?”

Waldo heyecanlanmaya devam ededursun, ‘o’ meltemin etkisiyle hafif hafif dalgalanan kumral saçlarını uzun parmaklı elleriyle düzelttikten sonra Waldo’nun yanına oturdu.

Waldo bir şeyler söylemesi gerektiğini hissediyordu. Yine kendini zorladı:

“İsminizi bağışlar mısınız?”

Bal rengi gözleriyle Waldo’nun yüzüne ilk defa baktı. Waldo’nun kızaran yüzü kendini ele veriyordu.

“Canan. Seninki? Bu arada ‘siz’ değil ‘sen’ diye hitap et.”

“Adım Waldo. Waldo F.”

“Ölmek için ne kadar güzel bir gün değil mi Waldo?”

Waldo ne yapacağını şaşırmişti. Onu meraktan çıldırtan iki anlayış, aynı gün içerisinde malum mu olacaktı? Tebessüm etti.

“Evet. Sevmek için de öyle.”

“Evet.” İnce bir tebessüm. Waldo'nun başını önüne eğmesine yetti.

Bir süre sessizlik oldu. Waldo kendi kendine söylenmeye başladı: ‘Güzellik kusurları gizleyen bir örtüdür.’ Ama Balzac’a mı inanayım kalbime mi?

“Dünyada kimsenin kalbine hükmü geçmez.”

“Aman tanrım.” dedi Waldo.

“Alfred de Musset. Carmosine. İyi de sen bunu nereden biliyorsun?”

“Okumayı severim demiştim.”

Waldo artık emindi. Bu ‘o’. Ta kendisi. Arayıp da bulamadığı. Dün aklından geçirdiği, ancak ismini bulamadığı.

“Canan. Bunu söylemek için çok erken ama söylemeliyim.”

Canan'ın yüzündeki ifade ilk defa değişti. Şaşkınlık belirten bir hal aldı.

“Neyi söylemek zorundasın?”

“Bugün benim son günüm ve sana aşık

oldum.”

Canan arkasına yaslandı. Bal rengi gözlerini ikinci kez Waldo'nun heyecan dolu yüzüne çevirdi.

“İnanmayacaksın ama bugün benim de son günüm. Ve ben de seni seviyorum Waldo. Ama ben ilk görüşte aşka inanmam.”

“Ben aşka inanmam. Ama bu birbirimizi sevmemize engel olamaz.”

“Olamaz.”

“Öyleyse ölümü beraber bekleyelim mi?”

“Evet.”

-Üç-

Waldo ile Canan'ın bulunduğu bankın hemen arkasında oturan orta yaşlı, kır saçlı, siyah güneş gözlüklü ve siyah ceketli bir adam, cebinden küçük lacivert not defterini çıkardı, “Waldo F.” yi ve “Canan”ın üstünü kalemle çizdi. Hemen altlarında yazan ismi telefonla aradı, soğuk, kalın bir sesle konuştu:

“Kenan, senin için dünyaya veda vakti.”

NAKARE

YOKSUL

Sağa taranmış saçları, absürt bir şekilde kakülü kalkmış olarak tamamlanan, hafif eğri yuvarlak başı, bir kartal hissiyatı veren deruni bakışları, küçük burnu, burnunun aksine irice dudakları ve bu ahengi tamamlayan çenesindeki iki üç tel keçi kılı sakalı, onu gören bir kadını veya erkeği hemen etkisi altına alıyor, suretinde uhrevi bir heybet uyandırıyor. Bu heybet, bir mum gibi günden güne eriyen batınının, zahirine vurmuş sancısıydı. Bu sancı kalbinde derin yaralar açıyor, kendisinden nefret etmesine sebep oluyordu. Ve insanlardan uzak, köşesine çekiliyor, ağlamak için dualar ediyordu Tanrı'sına.

Bir korkak gülüşü atarak yürüyordu âlim olmak gayesiyle dolaştığı yollarda. Sağa sola sallanarak yürüyüşünü etrafındaki insanlar garipsiyorlardı nedense. Sonra bu garip durum alay

edilmesine sebep oluyordu. O sempatik şeytani gülüşlerini hayâsızca suretine savuruyorlar, sonra da bu hayasız gülüşlere katlanmasını bekliyorlardı ondan. Sövmek istiyordu o an. Binlerce, yüz binlerce kez küfretmek, içindeki zehri kusmak istiyordu ana, avrat, ar, namus tanımadan... Fakat gözleri kan çanağına dönmüş bir halde, korkak gülüşünü daha da artırarak, selam verip uzaklaşıyordu sövmek yerine. Herkes iyi bir çocuk olduğunu zannediyordu onun. Ona, "Sen iyi bir çocuksun, kimseye zararın yok." diyorlardı.

"Peki, bayım ya kendime zarar veriyorsam. Her an kendimi boğmak isteyip bir türlü boğmaya muktedir olmuyorsam. Ruhumu cinsellik baltasıyla parçalıyorsam. İnanmıyorsam, inanamıyorsam."

Bunları söylemeyi çok istiyordu fakat kim anlayacaktı ki onu. Kim kendisinin de bir insan olduğu idrakiyle dinleyecek, alay etmeyecekti onunla. Bu düşünce onu bir an dahi bırakmıyor, meyus, mütereddit buhranlı günler geçirmesine sebep oluyordu.

Bazen ağlamak isterdi. Gözyaşlarının tek tek avuçlarına düşmesini ve avuçlarında birikmesini... Sonra tüm insanlığa gösterecekti gözyaşlarını. Annesine gösterecekti, babasına gösterecekti, arkadaşlarına gösterecekti, herkese ama herkese gösterecekti. Ve sonra da diyecekti ki: "İşte sonunda maksadınıza ulaştınız, beni saf kimliğimin heyecanlı zamanlarında daraltan, bir kilit taşı olmama sebep olan ey ahmaklar sürüsü. Buyurun, marifetiniz!"

Sonra da sağa sola kahpe kurşunlar sıkı sıkıya, arkasına bakmadan çekip gidecekti. Nereye gideceğinin önemi yok-

tu, çünkü biliyordu ki o saadet ona her şeyiyle yetecek. Fakat ağlayamıyordu işte. Ruhu pas tutmuştu sanki. Yaşayamıyordu, ölemiyordu, gülemiyordu.

Kustu sonra; kustu, kustu... Tüm benliğini, tüm geçmişini kustu insanların gezindiği kirlenmiş sokaklara. Belki insanlar sokaklardan geçerken bastıkları şeyler dikkatlerini celp eder de ne yaptıklarını, neye sebep olduklarını anlardı.

Bu umutla feda etti kendini insanlığa. Bu umutla uçtu sonsuzluk yurduna. Fakat kör olası çöpçüler temizlediler insanlık daha gözlerini açmadan gecenin karanlığında. Temizlediler kimse ne olduğunu anlamadan. Bense mutluyum onun bari bir amaç uğruna şahadetini gördüğüm için. Bari bir amaç için ruhunu teslim etti o. Peki ya ben? Ben ne yapacağım?

SANTURİ

Yürüyorum geceleyin karanlık sokaklarda
Kalbimin inerken derinliklerine
Arayıştır köşe lambası, bir köşe başı
Fırtınadan kurtulup adaya çıkan

Zihnimde fikirler, duygular ve fırtınalar
Varırken bitiş çizgisine
tekrar başlamak için

Fikrin, duygunun

ve fırtınanın

Toplanıp bir olduğu yer : zirve!

Köşe, gaye ve eylem.

Yürüyorum geceleyin karanlık sokaklarda

Elimde bir fener, aynada ben...

ZİVEKAR

Bahardan Sonsuza

Geldi yine bahar. Kavuşturana şükürler olsun.

Geçiyor günler durmaksızın. Geçen günlerle beraber bize verilen sürenin de sonuna geliyoruz. İyisiyle, kötüsüyle... Durmaz ki zaman. Dün kıştı, bugün bahar. “Dikenden gül bitiren, kışı da bahar haline döndürüyor.”¹

Baharda çiçek açar, ağaçlar meyveye durur, kırlar yeşillenir, hayata döner. Sevinir cümle âlem, sanki hiç bitmeyecekmiş gibi. Hatırlamaz sonbaharı, dökülen yaprakları, kuruyan dalları... Bizim için de böyledir hayat. Sanki hiç ölmeyecekmişiz gibi, atılırız plândan plâna; garantimiz yokken bir dakika sonrasına. Ölüm muhakkak ve ölüm mutlak...

Buyuruyor ki kelâmında Allah: “Onlar ki başlarına bir musibet geldiği zaman: ‘Biz Allah’tan geldik ve sonunda O’na döneceğiz.’ derler.”²

Hükmün verilmişken öncesinde, nasıl düşersin gaflete.

Genciz, hayatımızın baharındayız! Ama bu bahar bizi aldatmasın. Unutma-

yalım ki bahardaki ağacın kışı göreceği kesin değildir...

Bu bir yol; uzun ya da kısa, elbette kavuşacak herkes Allah’a.

“Eğer o fâni gençliğini iffetle hayrata -istikamet dairesinde- sarfetse, onunla bâki bir gençliği kazanacağını bütün semavî fermanlar müjde veriliyor.”³

O gün ki; fâni, ömrünün kıymetini bilen, geçici gençliğini hayrata -istikamet dairesinde- sarfeden ve asrın tarzına değil, Allah’ın farzına uyan kazanacak.

“Gençlik hiç şüphe yok ki gidecek. Yaz güne ve kışa yer vermesi ve gündüz akşama ve geceye değişmesi kat’iyyetinde, gençlik dahi ihtiyarlığa ve ölüme dönüşecek.”⁴

Misafiriz bu dünyada hepimiz, misafirhane sahibinin emirlerine göre hareket etmek gerek...

1- Mevlana Celâleddin-i Rumi

2- Bakara Suresi 156. Ayet

3- Asa-yı Musa - 22

4- Asa-yı Musa - 22

Sadece haberlerine yetişebildiğimiz,
bize dair şiirlerine yetişebildiğimiz,
Adil Erdem Bayazıt'a
Tüm şiirlerinin okunması dileğiyle...

Zaman:

Güneşin sahneye çıkma sırası geldi,
dikenli tepelerden.
Artık dikenleri kesme zamanı
geldi.

Sahne:

Dağ.

Öteki:

Şehir, mahşer yeri
-ölü-

Sabır:

Biz güneşi bekliyoruz,
mızraklarımız havada
Biz, o günü bekliyoruz.
Kudüs'e doğru döndük,
Afganistan'a döndük,
-sırtımızı batıya döndük, yüzümüzü dağa-
ve gönlümüzle O'na döndük.
mızraklarımız havada.
ve gün doğunca çıkacağız yola.

Savaş:

Karanlığı yarıyoruz mızraklarımızla
-Biz, savaştan artan çocuklar-
Hepimiz atılıyor, korkuyor
şehir, ayak seslerimizden
devrimimizden

Zafer:

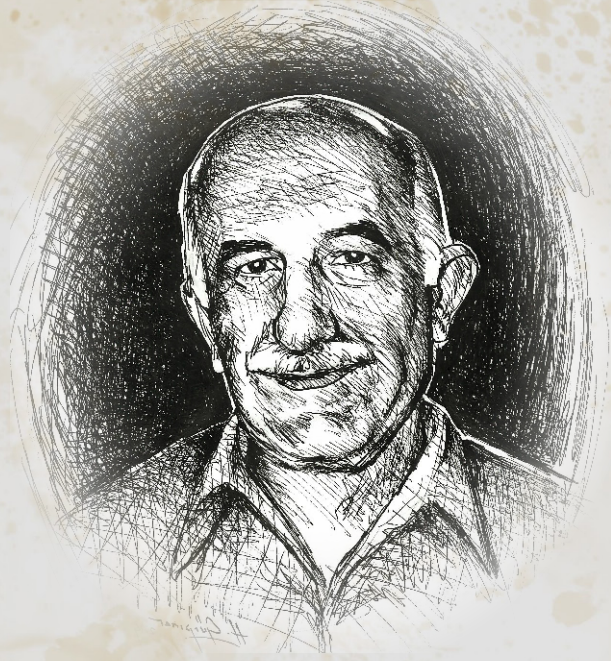
Kararlı gözler şişti, parmaklar
zayıfladı, kök saldı zamana.
Duvarlar yıkıldı, çiçekler büyüdü.
Çelik dişliler koptu. İnsanlık direndi, dirildi.

MÜSLÜMAN:

kesiyor sivri uçlarını şehrin...
sonunda yola çıktı.
Karanlığı yardı.
yürüdü devrimde
ve Bengisu'yu buldu.

ve Siz:

İhtiyar evlerden beyaz haberlerle geldiniz
Boynunuzda yaralarla geldiniz.
ve bize haber verdiniz.

HASRET

Göklere sığamam sen olmayınca,
Bu kalp ağlar, sen güler mi sandın?
Seni arar gözlerim en derin kuyularda,
Sen gidersin de, beni kalır mı sandın?

Bir çift göze hasret bu gönül,
Seni görmeyince rahat durur mu sandın?
Derdimi anca kara bulutlar anlar,
Bu dert bana sığar mı sandın?

Yaşlar sağanak olur gönlümde,
Bu taşkın sen yokken diner mi sandın?
Yalnızlık en büyük yoldaşım, geceler en büyük dostum,
Sen neredesin Ey Melâl, bu garip tek yaşar mı sandın?

Bir gülüşün içimde kandiller yakar,
Bu yangın gözyaşlarımla söner mi sandın?
Gel, tut elimden çıkalım semaya,
Bu gönül sensiz kalır mı sandın?

ÂŞİKÂNE

Harp Meydanında Şehid Düşen OSMANLI SADRAZAMLARI

Osmanlılar, kuruluşlarından itibaren Allah yolunda cihâd ve i'lay-ı kelimetu'llah uğruna Kafkaslardan Anadolu'ya, Balkanlardan Avrupa içlerine kadar muhtelif seferler, akınlar düzenlemişlerdir. 17. asrın sonuna kadar padişahlar da ordunun başında bu seferlere iştirak etmişler ve muharebeleri bizzat idare etmişlerdir. Bu harplerde yaralanan cengâver ve büyük birer asker olan padişahlar olduğu gibi, tarihimizde 1.Murad gibi şehid olan müstesna bir padişah da vardır.

Osmanlı Devleti'nde bu seferlere padişahların katıldığı gibi padişahın vekili olan ve onun mührünü taşıyıp devlet kademesini ve orduyu idare ederek bu vekâleti icra eden sadrazamlar da katılırlardı.

Seferlerde padişahla beraber veya padişah bulunmadığında tek başına orduyu idare eden sadrazamlar, muharebelerde büyük yararlılıklar gösterirlerdi. Hatta tarihimizde, harplerde düşmana karşı savaşırken şehid düşen pek çok sadrazam bulunmaktadır. Şimdi biz bu şehid sadrazamlardan birkaçına ve şehid düştükleri savaflara kısaca değineceğiz.

Hadım Sinan Paşa ve Ridaniye Savaşı (1517)

Hadım Sinan Paşa, aslen Bosnalı idi. Saraydaki Habeşli olmayan hadımların bulunduğu Akağalar Ocağı'na alındı. Muhtelif devlet vazifelerinde, sancakbeyliklerinde bulundu. Yavuz Sultan Selim devrinde 1514 senesinde Şii-Safevi tehlikesini bertaraf etmek için yapılan Çaldıran Muharebesi'ne katıldı

ve büyük yararlılıklar gösterdi. Çaldıran Meydan Muharebesi'nin kazanılmasında payı büyüktür.

Mısır'ın Osmanlı topraklarına katılması ile sonuçlanan ve 23 Ocak 1517 tarihinde cereyan eden Ridâniye Savaşı'nda Hadım Sinan Paşa sağ kolda yer aldı. Memlûk sultanı Tomanbay bütün kuvvetleriyle Yavuz Sultan Selim'in bulunduğu merkeze saldırdı. Orada başarılı olamayınca da sağ kola yöneldi. Göğüs göğüse çarpışmaya dönüşen bu mücadelede Sinan Paşa aldığı üç mızrak darbesiyle yere düştü, yaralı halde götürüldüğü çadırında vefat etti. Bazı rivayetlerde Tomanbay'ın Sultan Selim sandığı Sinan Paşa ile teke tek çarpışıp onu atından düşürdüğü yolunda bir olaya yer verilir. Tarihçiler, bir Memlûk kaynağında geçen bu hadisenin doğru olma ihtimalin zayıf olduğunu söylüyorlar.

Bu savaş neticesinde Kahire'yi fetheden Yavuz Sultan Selim Sinan Paşa'nın vefatına çok üzölmüştü. Padişah, ertesi gün matem elbisesini giyerek cenaze merasimine katıldı. Naaşı Şeyh Timurtaş Zâviyesi'ne gömüldü, Yavuz Sultan Selim de üzerine türbe yapılmasını emretti.

Akağalar içinden sadrazamlığa kadar yükselen devlet adamlarının ikincisi olan Sinan Paşa cesareti, dürüstlüğü ve görevine bağlılığı ile tanınmıştır. Yavuz Sultan Selim gibi çok sert bir padişaha hizmet ederken onun gazabına uğramamış olması sadakati kadar iyi bir yönetici olduğunu da göstermektedir. Bundan dolayı padişah kendisini kaybetmekten dolayı çok üzölmüş ve bunu, "Gerçi Mısır'ı aldık ama Sinan'ı kaybettik." sözle-

riyle ifade etmiştir.

Tayyar Mehmed Paşa ve Bağdat'ın Fethi (1638)

Sultan 4.Murad Han devrinin sadrazamlarından olan Tayyar Mehmed Paşa, "Tayyar" lakabını, askeri hareketlerindeki sürati sebebiyle almıştır.

Aslen Ladik'li olan Paşa, Leh seferinde yiğitlik gösterince vezirlik rütbesiyle Halep Valisi oldu. Sivas, Diyarbakir, valilikleri ve Anadolu Beylerbeyliği vazifelerinde de bulunmuştu. Tayyar Mehmed Paşa'nın babası Mustafa Paşa, Bağdat Valisi idi ve bu vazifesindeyken bir muhasara esnasında vefat etmişti.

Sultan 4.Murad'ın 1638 senesinde Bağdat'ı Safevilerin elinden almak için çıktığı seferde Tayyar Mehmed Paşa, Sadrazam Bayram Paşa'nın vefatını müteakip sadrazam olmuştu.

Bağdat'ın geri alınması esnasındaki hizmetleri büyüktür.

Tayyar Mehmed Paşa, Bağdat'a yapılacak hücumu biraz geciktirmişti. Sultan Murad:

"Senin nam u dilâverliğin ve şecaatin bu mudur, te'hîrin manası nedir?" deyince Sadrazam:

"Ben canımı padişahıma feda feda etmişim. Tayyar kulun ölmekle bir şey olmaz. Hemen Allah kaleyi ihsan eylesin." dedi.

IV. Murad

Sadrazam Tayyar Mehmed Paşa ertesi gün, 24 Aralık 1638'de Bağdat Kalesi'nin bir an evvel düşmesi için umûmî bir hücum emri verdi. Osmanlı askerleri tekbirler eşliğinde kaleye hücumla başladılar. Tayyar Mehmed Paşa, kendi kontrolünde olan yerleri sık sık kontrol ediyordu. Kule savaşlarına bizzat katılmıştı, hatta ok atışları ile Safevîlerden birçok askeri öldürmüştü. Yine önüne çıkan bir askeri yere serdiği sırada alnına isabet eden bir tüfek kurşunu ile vuruldu. Kurşun başının arkasından çıktı. Elinde bulunan ok ve yay yere düştü. Gönüllülerin çadırına götürülürken daha yolda şehid olmuştu. Tayyar Mehmed Paşa'nın şehid olduğunu Sultan Murad'a haber verdiler. Çadıra gelen Sultan Murad, Paşa'nın cesedini görünce çok müteessir oldu ve:

"Ah Tayyar, Bağdat Kalesi gibi yüz kaleye değerdin, Allah taksiratını af, cennette ruhunu nura gark eyleye..." sözleriyle hakkında hayır dua etmiştir. Bağdat geri alındıktan sonra Tayyar Mehmed Paşa'yı İmam-ı Âzam Türbesi civarında babasının yanına İslami usullere göre şehid olduğu için üzerine kan bulaşmış kıyafetiyle (hûn-âlûd pirheni üzerine) defnettiler. Paşa'nın babası da bundan evvel bir muhasarada Bağdat önlerinde şehid düşen Uçar Mustafa Paşa idi.

Sicill-i Osmânî'ye göre Tayyar Mehmed Paşa; tedbirli, temkinli, cesur, değerli, akıllı ve olgun bir kumandandı. Meşhur Osmanlı tarihçisi Nâimâ, Mehmed Paşa hakkında kitabına şu veciz ifadeyi almıştır:

Fe-lekad âşe sâiden / Ve mâte şehîden
(Saîd olarak yaşadı, Şehid olarak öldü.)

Köprülüzâde Fazıl Mustafa Paşa ve Sallankamen Meydan Muharebesi (1691)

Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa, meşhur Köprülüler sülalesindedir; büyük devlet adamı Köprülü Mehmed Paşa'nın oğlu, Fazıl Ahmed Paşa'nın kardeşidir.

1637/38'de o zaman Amasya (Şimdi Samsun) sancağına bağlı Köprü kasabasında doğdu. Burası şimdi babası Köprülü Mehmed Paşa'ya izafeten Vezirköprü ismiyle anılan Samsun'un bir ilçesidir.

Körülüzade Mustafa Paşa 1689 tarihinde sadarete getirildi. Köprülüzade'nin iktidara gelmesi, Avrupa'da bomba gibi patlayan bir haber oldu. Babasının, ağabeyinin ve eniştesinin başarılarını bilen Haçlılar, telaşlandılar. Viyana'da İmparator: "Tanrı şu Köprülülerin soyunu kurutsun, başımıza gene yeni bir köprülü çıktı!" diyerek telaşını ifade etti.

Tarihçi Yılmaz Öztuna'nın tesbitine nazaran Türk tarihinin gördüğü en büyük teşkilatçı dehalardan olan Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa, sadrazam olur olmaz hemen devletin bütün meselelerine el attı. Son savaş sırasında konan, halkı ezen fevkalade vergileri tamamen kaldırdı. Birçok ticari mala getirilen zamları kaldırdı. Saray içinde gayrimeşru servet edinmiş bütün devlet adamlarının para ve mallarını hazineye aldı. Lüzumsuz masrafları kısarak hazinede para biriktirdi. Orduyu nizama soktu, mühim makamlara güvendiği devlet adamlarını getirdi, ağır suç işleyenleri cezalandırmaktan geri durmadı. Bütün bu işleri 1689 Kasım'ından 1690 Temmuz'una kadar geçen 8 ay için gerçekleştirdi.

İç meseleleri başarıyla çözen Paşa, Avrupa'ya seferler açtı. Kutsal İttifak ordularının Viyana yenilgisinden sonra işgal ettikleri Niş ve Belgrad gibi Osmanlı topraklarını bir bir geri aldı. Düşman kuvvetleri tarafından çok iyi bir şekilde müdafaa edilen Belgrad'ı bazı itiraz edenlere rağmen muhasara etti ve bir haftada fethetti. Bu muhasara esnasında Rumeli Beylerbeyi Mustafa Paşa şehid oldu. Cenaze namazını bizzat Köprülüzade Mustafa Paşa imamlık yaparak kıldırdı. Mustafa Paşa, kanlı elbisesiyle şehid olduğu yere gömüldü. Belgrad'ın fethinden sonraki Ekim ayı içinde Sır-

bistan'ın tamamını, Bulgaristan, Bosna ve Kosova'da düşman eline geçen pek çok kaleyi geri aldı.

Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa, yeniden fethedilen bu bölgelerdeki yerli Hristiyan ahaliye adaletle muamale etti. Düşmanla işbirliği yapanlar da dahil olmak üzere Hristiyanlara umumi bir af ilan etti. Çiftçilere bedava tohum ve hayvan dağıtıldı. Sıkıntı çeken bölgelere tahıl sevk edildi. Osmanlı idaresinin üstünlüğünü gören Sırlar, daha uzun bir müddet Osmanlılara isyan etmediler.

Sadrazam ve Serdar-ı Ekrem Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa, Macaristan'ı geri almak gayesiyle 2. seferine başlamak üzere harekete geçti. 10 Mayıs'ta Sancak-ı Şerifi törenle aldı ve sefere çıktı.

Muharebe Salankamen'de ikinci vakti karşılıklı top ateşleriyle başladı. Prens Ludwig'in idaresindeki 100.000'i aşan Alman ordusu ile Serdar-ı Ekrem Köprülüzade Mustafa Paşa'nın idaresindeki Osmanlı ordusu kıyasıya çarpıştı. Almanların saflarının bozulup, geriye doğru kaçıştıkları ve muharebeyi kaybetmek üzere oldukları bir anda Köprülüzade Mustafa Paşa, askeri teşvik için kılıcını çekip en ön safa geçerek düşman üzerine atıldı ve alnına isabet eden bir kurşunla şehid düştü. Sadrazam'ın şehadeti ağızdan ağıza yayılarak orduda duyuldu. Bazı Türk alayları geri çekilmeye başladılar ve vaziyet tersine döndü. İdare kademesi mevcut hali muhafaza edemediler. Bunu farkederek Prens Ludwig, karşı taarruza geçerek muharebe meydanını Türklerden aldı ama ordusunun %40'ını yani yaklaşık 40.000 kişiyi kaybettiği için Osmanlı ordusunu daha fazla takibe cesaret edemedi. Bu-

Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa'nın temsil bir resmi

nunla beraber bu yenilgi büyük bir felaketle neticelenmedi. Osmanlılar, Tuna'da Alman ince donanmasını bozdular ve büyük kısmını zaptettiler. Bir hayli ganimet de alınmıştı fakat Sadrazamın şehadeti herkesi hüzüne boğdu.

Kaynaklara göre az konuşan, açık sözlü, dürüst, samimi, basiretli, cesur ve dindar bir kişi olan Mustafa Paşa devletin ihtiyaç duyduğu ıslahatın gerekliliğine inanmış, bu alanda önemli girişimlerde bulunmuş bir devlet adamı idi. İki yılı bile doldurmayan (1 yıl 10 ay) vezîriâzamlığı dönemine oldukça önemli icraatları sığdırmış, kubbe vezirlerinin sayısını sınırlandırmak gibi merkezî sistemdeki reformları yanında taşrada il idaresinde de yeni uygulamalara girişerek kadılarla nâiblerin hükümlerini ve muhakemelerini kontrol edip suistimale engel olmak, âyan ve halk arasında âhenk kurmak düşüncesiyle her belde merkezdeki Dîvân-ı Hümâyün'a benzer âyan meclisleri oluşturmuştur.

Köprülüzâde Mustafa Paşa'nın bir başka özelliği ilmî faaliyetlerde bulunması, âlimleri himaye etmesiydi. Ağabeyi Fazıl Ahmed Paşa gibi o da ilmiyeden yetişmişti fakat ilim alanında ağabeyini geçmişti. Hadis ve Lugat'te devrinin en büyük otoritelerinden biri sayılıyordu. Hatta hadis ve lugat dallarında "imâmü'l-hadis" unvanıyla, devrinin ulemâsına İstanbul'da Vefa'daki kütüphanesinde ders verecek kadar ihtisas sahibi olduğu kaynaklarda belirtilir. Bu özellikleri sebebiyle ağabeyi gibi "Fâzıl" sıfatıyla anılırdı.

Sicill-i Osmânî'de ise Köprülüzâde'nin vasıfları şöyle anlatılmaktadır: "Fasih, cesur, bilgili, haysiyetli, cesurdu."

Köprülüzâde' harpte şehid düştükten sonra devrin şairleri bu elim vak'aya tarih düşürdüler. Bunlardan bazıları şöyledir:

Şehîd oldukda fevtin gûş idüp Rüşdî didi târih
Adem cisrini geçti râh-ı Hakk'da Köprü-

lû-zâde

Sene 1103 – Rüşdî Ahmed Efendi
[1691]

(Rüşdî, şehid olarak öldüğünü işitince tarih dedi, Köprülüzâde Hakk yolunda yokluk köprüsünü geçti.)

Gûş idince şehâdeti haberin
Dil-i mihnet keşide-i şeydâ
Didi bir beyt tâm târihin
Feth idüp su-yı arşa dest-i duâ
Vatan ide İlâhi Adn'inde
Köprülü-zâde Mustafa Paşa
Sene 1102 – Nazîf
[1691]

(Şehid olduğu haberini işitince sıkıntılı gönül şaşırıp kaldı. Bir beytle tarihini dedi. Arşa el açıp dua etti. Allah, Köprülüzâde Mustafa Paşa'yı Adn Cenneti'ne yerleştirsin.)

Şehid Oldu Sava cisrini geçdi Köprülü-zâde
Sene 1102
[1691]

(Köprülüzâde Sava Köprüsü'nü geçti, şehid oldu.)

Köprülüzâde Fazıl Mustafa Paşa'nın şehadeti bir dönüm noktası oldu. Onun sadareti döneminde Viyana yenilgisinden sonra kaybedilen toprak bir bir geri alındığı gibi, mühim devlet meseleleri de hal olmuş ve bir istikrar sağlanmıştı. Ne yazık ki şehid olmasıyla beraber bu vaziyet korunamadı, birbiri ardı sıra pek çok felaket yaşandı. Bazı tarihçiler Puvatya Muharebesini kaybedip

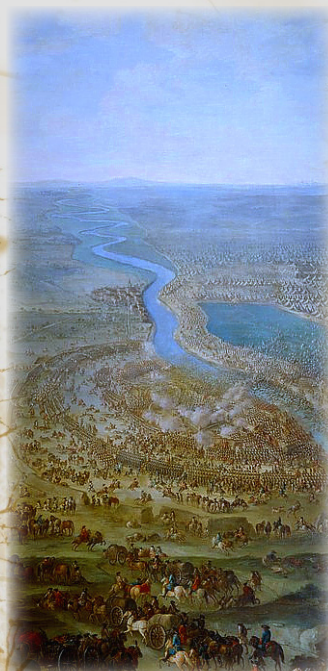
şehid olan Endülüs Emiri Abdurrahman el-Gâfiki'den sonra İslam'ın Avrupa'da yayılışının durması ile Fazıl Mustafa Paşa'nın Salankamen Muharebesindeki şehadeti neticesi eski topraklarımızı geri alma ümidimizin zayıflamasını birbirine benzetmektedirler.

Elmas Mehmed Paşa ve Zenta Muharebesi (1697)

Elmas Mehmed Paşa, Kastamonu'nun Cide kazasına tabi Hoşalay nahiyesinden olup, babası Sadık Reis bir gemi reisi idi. Çok güzel, yakışıklı ve tenasüb-i endâm sahibi olmasından dolayı "Elmas" lakabını almıştır.

Osmanlı tarihinin en genç sadrazamlarından birisidir. Sadaret makamına geldiğinde 32-33 yaşlarındaydı. Yaş ve enerji bakımından Sultan II. Mustafa ile çok iyi uyuşuyordu. Sultan II. Mustafa, başarısızlığı, seleflerinin bizzat sefere çıkmayışlarından kaynaklandığını düşünüyordu ve tahta geldikten sonra bizzat kendisinin de iştirak edeceği seferler tertip etmek niyetinde olduğunu devlet adamlarına bildirmişti.

1697 Nisan'ının son günlerinde Sultan II. Mustafa, batıya yapacağı 3. Sefer-i Hümayun için hazırlanıyordu.

Zenta Muharebesi

17 Haziran'da Edirne'den hareket etti. Refakatinde Sadrazam Elmas Mehmed Paşa ve Şeyhülislam Feyzullah Efendi de vardı. Sofya'da konaklanırken Elmas Mehmed Paşa, padişaha gördüğü bir rüyayı anlattı. Rüyasında kendisini Şehid Sadrazam Köprülüzade Fazıl Mustafa Paşa ile aynı tastaş şer-

bet içtiğini görmüştü.

Kurulan Harp Meclisi hareket planı hususunda ayrılığa düştüler. Amcazade Hüseyin Paşa'nın bütün ısrarlarına rağmen Temeşvar üzerine sefere çıkılması kararlaştırıldı. Halbuki Hüseyin Paşa, bu seferin mümkün olamayacağını sebepleri ile anlatmış ve ordunun yeteri kadar erzak vb. sahip olmadığı için itiraz etmişti.

Sefer esnasında Tisa üzerine süratle köprü kuruldu ve asker karşıya geçirilmeye başlandı. Tisa büyük bir nehirdi ve geçilmesi kolay değildi. Osmanlı ordusunun geçişi esnasında düşman kuvvetleri kumandanı Prens Eugen köprüyü top ateşine tuttu. Padişah ve Sadrazam bir an evvel askeri karşı kıyıya geçirmek için acele ettilerse de fazla ağırlığı kaldıramayan köprü çöktü. Binlerce asker boğularak şehid oldu.

Başta Elmas Mehmed Paşa olmak üzere pek çok devlet adamı, kumandan bu harpte şehid düştü. Osmanlılar bu felaketin yaşandığı bu seneye "Sente Senesi" dediler.

Bu harpte pek çok hazine, değerli eşya kaybedilmişti ki şüphesiz bunların en kıymetlisi Macar Krallık tacı ile Sadrazam Elmas Mehmed Paşa'nın sadrazamlık mührü idi. Bu zamana kadar haçlılar tarafından hiçbir savaşta bu sadaret mührü kadar değerli bir eşya ele geçirilememişti. Avusturyalılar da bu ele geçen müre çok kıymet vermişlerdir. Düşman kuvvetleri kumandanı Prens Eugen, 15 Eylül 1697 tarihinde Avusturya İmparatoru'na yazdığı raporda şöyle demektedir: "Bütün muharebe boyunca böyle çok nadir(allerrarste) bir ganimet henüz ele geçmemiştir." Bu mühür halen Viyana Müzesi'nde muhafaza edilmektedir.

Zenta Muharebesi sonucu imzalanan Karlofça Muahedesi, Osmanlı Devleti için yeni bir devri başlatmıştır. Bu tarihe kadar taarruza devam eden Osmanlılar, savunmaya çekilmek zorunda kalmışlardır.

1697 Zenta Muharebesinde haçlı kuvvetlerinin eline geçen, Sadrazam Elmas Mehmed Paşa'nın mührü.

Damad Silahdar Şehid Ali Paşa ve Petervaradin Bozgunu (1716)

1682'de İznik'te doğmuştur. Silahdar, Damad, Mora Fatihi ve Şehid lakaplarıyla tanınır.

1713'te sadrazam oldu. 1713'te Venedik işgalindeki Mora'yı geri almak için sefer açtı. Bu seferde muvaffak oldu. Mora çok kısa bir süre içinde kolayca fethedilmişti. Mora'nın hayrete degecek kadar çabuk fethedilmesinin sebebi, Mora'daki yerli Rum halkın Venediklilerden nefret etmeleriydi. 20 yıl boyunca Venedikliler Mora'dakilere yapmadıklarını bırakmamışlardı. Venedik'in Mora'daki valisi Balbi, Türk donanmasını görünce şehri savunmak isteyince Rumlar buna mani oldular. Mora'yı yeniden fetheden Türkleri tezahürat ve sevinçle karşıladılar.

Mora Fatihi ünvanıyla Edirne'ye dönen Ali Paşa, Sancak-ı Şerifi padişaha teslim etti. Padişah, Sultan III. Ahmed, Ali Paşa'nın sırtını sıvazlayarak: "Sa'yin meşkûr olsun, hizmetin makbulümdür, berhudar ol, yüzün ak olsun." sözleriyle kendisini takdir etti.

Damad Ali Paşa, 1716'da Avusturya seferini açıp Petervaradin Muharebesinde askeri teşci' için ileri saflara atıldığı esnada alınından kurşunla vurularak şehid düştü ve bu tarihten sonra "Şehid Ali Paşa" namıyla anıldı. Cesedi muharebe meydanından alınarak Belg-

rad'a getirilip kalede Sultan Süleyman Camii mezarlığına defnedilerek üzerine türbe yapıldı.

Sadrazam Şehid Ali Paşa, ilme meraklı, alim ve fazıl bir zat idi. Şehid Ali Paşa Kütüphanesi onun yaptırdığı bir eserdir.

Kaynaklar onu; erbab-ı namusa yardımcı, şerirlere karşı şedid, müdebir, adil, re'yinde isabetli, âkıl, kamil ve fazl u kemalde eşi az bulunur bir kimse olarak tavsif etmektedirler. Meşrebinin kan dökücülüğe mâil olmasından dolayı onun sadaretinde yolsuzluk yapmaya kimse cesaret edememiştir. Hatta Hadikatü'l Vüzerâ Zeyli'nde onun devrinde irtişanın (rüşvetin) önünün alındığı şu şekilde anlatılmaktadır: "Sadareti zamanında irtişa değil hediye bile alınıp verilmez olmuş ve ortada alınıp verilen bir selam kalmıştı."

Vâsıl-ı rahmet-i rahmân oldu
Nâil-i nimet-i gufrân oldu
Asaf-ı dehr idi evvel şimdi
Şüheda zümresine hân oldu
Dâne-i darb-ı tüfenk etti şehid
Dahil-i ravza-i rıdvân oldu
Rahmetullahi aleyh ol daver
Cenk edip koç gibi kurban oldu
(Belgrad'daki tübesinin kitabesi-1718)

Şehid Ali Paşa'nın Belgrad'daki Türbesi

ABDULHADI

MÜLAHAZÂT

Bir gün fikreylerken çok eski günlere gitmiştim. İşte o günlerden bugünü seyretmiştim. Yanımda bir garip meczupla pek uzun yollar katetmiştim. Meczupla seyir, suallerle geçti. Sualler ne çok zordu ne de çok kolay. Hem sormamışlar mıydı Âlemlerin Rabb'i olan Allah'tan elçi Hz. Muhammed(sav)'e, aklı yerinde olanlar? Binaenaleyh bir meczup da sorular sorabilirdi bana.

Soruyordu da meczup durmadan. Yılmadan, usanmadan soruyordu. Bir sorunun cevabını alır almaz soruyordu bir diğerini. Soluk almama mahal vermeksizin soruyordu. Bu elem verici duruma rağmen ben, meczup için gümüyordum sorulara ve Allah'tan gelen ilham ile cevap veriyordum gücüm yettiğince. Bazen başka şeyler konuşmak istesem de meczup fütursuzca sormaya devam ediyordu. Sorular hakikaten zorluyordu bazen. Bazen de şahsımca gereksizliğinden sıkıyordu adeta. Nitekim bazı sorular öyle haller alıyordu ki nefsimin "bir" dediğine aklım "iki" diyordu. Meczubun soruları kendimi kendime muhalif kılıyordu. Öyle sorular soruyordu ki meczup, üzerinde seyir hâlinde olduğumuz yolun kenarından, bütün sessizliğiyle akıp giden akarsuyun üstünde yüzen ağaç dalına tutunmuş bir karınca gibi hissediyordum kendimi. Kendimce büyük deryada, tek sebebe tutunmuş öyle beklemekteymişim gibi. Daha büyük deryalardan habersizcesine...

Meczup ne sual etse mutlaka alıyordu cevabını benden. Bir ara "Akıl nedir?" diye sordu. Tereddütsüz "Madeni kalp ile ruhta, şua-ı dimağda bulunan bir nur-u manevidir." cevabını verdim. İdrak edememiş olmalı ki "Akıl nedir?" diye sordu ikinci kez. "Akıl." dedim. "Anlama aletidir."

Bu defa süratle "Alet nedir?" diye sordu. Cevap bekliyordu. Bir zaman düşündüm hakikaten "Nedir alet?" diye.

"Bilinen bir amele mahsus mahlûktur alet." cümlesiyle cevapladım sorusunu.

"O zaman." dedi. "Akıl madem mahlûktur, peki hangi amele mahsusdur?" Sualler zorlaştıkça cevaplarımda kendimi aşacak kelimelerden korkar olmuştum. "Muhakkak ki aklın ameli Rabb'ini bilmektir. Başta mahlûk Halikı'nı bilmeli. Hem bu düstur bize yaratıcıdan gelmiştir ve yaratılış gayesinin ta kendisidir. Ravi nakleder En Sevgili'den: 'Ben gizli bir hazine idim, bilinmek istedim.' Bilinmeli Halik, mahlûk izinde." Uzun süre ağzını açıp tek kelime etmedi meczup.

Yol kenarından akıp gitmekte olan akarsu tükenmiş, sıradağlar yükselmeye başlamıştı. Küçükten büyüğe sıradağlar. Her birinin zirvesi bir diğerinden daha âli, sonu gelmeyecekmişçesine yükselen sıradağlar. Derken aniden bir soru daha sordu meczup "Yahu bilmek ne?" Beklemediğim soru olmayışından cevabım gecikmedi meczuba "Bilmek, inanmaktır. Bağlanmaktır." Akabinde sordu meczup süratle "Nedir inanmak?" diye. "Akıl ile seçilir inanılacak şey. Güvenilecek, sevilecek ve bağlanılacak en yüce varlık olarak bilmek. İnanmak odur ki bazen inanır insan inanmamaya. Akıldır asıl yol inanmaya. Rasyonel akıl değil, fitri olan akıl. Yaratılışın aklıdır." Ve meczup boynunu eğdi.

Yolun yanında sıralanan dağlar ince bir çizgiyle kesildi aniden. Bu ani çizgiyle; yerini devasa bir şelaleye bıraktı dağlar, uçsuz bucaksız dağlar. Metrelerce yükseklikten düşen su damlaları, yüreğime batırılıp çıkarılan, sonra birden daha acımasızca ve daha sert bir biçimde sokulan demir çubuklar gibi çarpıyordu toprağa. Kendinden bir benlik bırakıyor ve beş farklı damlacık hâlinde tekrar yükseliyordu semaya. Yerküreye düşecek ve yeni helezonlar oluşturacaktı.

SEHER VAKTİ

Seni sevmek özgürlük kavgası gibi
Ne seninli oluyor ne de sen(in)siz.
Rüyalarda hissetmekse seni
Acı çekmenin ıstırap dolu hâli
Dudaklarımdan semaya katre gibi
Dökülse birkaç özlem dolu beyit.
İkna eder mi seni?
Etmese de bekliyorum seher vakti.

KAFİ

Neredeyim Sorusuna Bir Reddiye

Sormak bir zorluk değildi benim için
İçin için ağlayamayışım yeterdi korkularıma
Bir yaz gününün sancısıyla koşardım...
Koşardım yalnızlığıma

Gözlerin esrarlı mahallerin rayihalarından ilhamını alır
Bakısın ağır bir aşk kokardı
Bense, utanır, kaçardım kendimden
Kaçardım en mahrem uzuvlarımı alarak sırtıma
En hoyrat dürtülerin tahakkümü altında
Arasokakların karanlığında beklerdim

Ve sadece ölmeyi dilerdim Tanrı'dan
Ve sadece seni dilerdim

SANTURİ

